

”Yhteinen aika menettää merkitystään, kun samaan aikaan selaa somea”. - Vanhempien älylaitteiden käyttö suhteessa kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perheessä

Saara Göös & Leena Paavola

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Yhteinen aika menettää merkitystään, kun samaan aikaan selaa somea”. - Vanhempien älylaitteiden käyttö suhteessa kasvokkai-
seen vuorovaikutukseen perheessä

Saara Göös & Leena Paavola
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2020

Saara Göös, Leena Paavola

”Yhteinen aika menettää merkitystään, kun samaan aikaan selaa somea”. - Vanhempien älylaitteiden käyttö suhteessa kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perheessä

Vuosi 2020 Sivumäärä 80

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, miten vanhempien älylaitteiden käyttö näyttäytyy perheen kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa suhteessa lapsiin, sekä parisuhteeseen. Erityisenä kiinnostuksen kohteena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia vanhempien älylaitteiden käytöllä oli parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan, sekä kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään lasten kanssa. Koska tutkimuksellinen opinnäytetyö toteutettiin COVID-19- viruksen aiheuttaman poikkeustilan aikana, haluttiin tutkimuksessa lisäksi tarkastella älylaitteiden käyttöä poikkeustilan aikana tulosten luotettavuuden lisäämiseksi.

Tutkimuksellinen opinnäytetyö tehtiin ikään kuin jatkumoksi syksyllä 2019 toteutetulle pienoistutkimukselle, jossa selvitettiin, miten peruskouluikäiset lapset kokivat vanhempiensa älylaitteiden käytön vapaa-aikana. Pienoistutkimuksesta saatujen tulosten perusteella vanhempien älylaitteiden käytöllä oli osaan lapsista selkeä negatiivinen vaikutus, joten aiheen mielenkiintoisuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi aihetta päätettiin tutkia lisää opinnäytetyön muodossa.

Aineisto kerättiin suomalaisilta alaikäisten lasten vanhemmilta sähköisellä kyselylomakkeella keväällä 2020. Kyselylomake tavoitti yhden viikon aikana yhteensä 170 vastaajaa. Kyselylomake koostui viidestä kysymysosasta, joka sisälsi sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Määrällinen osuus analysointiin hyödyntäen SPSS- analysointiohjelman jakauma- ja ristiintaulukoinnin menetelmiä ja laadullinen osuus analysointiin sisällönanalyysin menetelmällä. Kyse-lylomake valittiin tutkimusmenetelmäksi, jotta se tavoittaisi mahdollisimman suuren joukon eri-ikäisiä sekä eri puolella Suomea asuvia vanhempia.

Tulosten perusteella vanhempien älylaitteiden käytöllä ja kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrän vähentymisellä havaittiin olevan selvä yhteys, joka korostui erityisesti parisuhteissa. Älylaitteiden läsnäolo koettiin vaikuttavan vahvasti parisuhteissa vietettyyn yhteisen ajan määrään sekä laatuun. Tulosten perusteella osalla vastaajista älylaitteiden käyttö vaikutti merkittävästi myös perheissä vietettyyn yhteiseen aikaan, sekä kasvokkaiseen vuorovaikutukseen lasten kanssa. Älylaitteiden käyttöön liittyviä sopimuksia oli tehty suurimmassa osassa perheitä, jonka voidaan ajatella kertovan siitä, että älylaitteiden käytön rajaamiselle on tarvetta niin lasten kuin parisuhteidenkin osalta. Poikkeustilan aikainen älylaitteiden käyttö, sekä kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrä koettiin lisääntyneen samanaikaisesti suurimmassa osassa perheistä. Avoimiin kysymyksiin tuli runsaasti vastauksia, joka kertoo osaltaan siitä, että aihe koettiin vastaajien näkökulmasta vahvasti mielenkiintoiseksi, sekä ajatuksia herättäväksi. Tutkimuksellisen opinnäytetyön tulokset tarjottiin Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tehostetun perhetyön tutkimus- ja kehittämistyöhön hyödynnettäväksi.

Asiasanat: kasvokkainen vuorovaikutus, parisuhde, perhe, älylaite

Saara Göös, Leena Paavola

"Browsing social media while interacting with family members negatively impacts shared time". - Impact of parental smart device utilization on face-to-face interactions.

Year	2020	Pages	80
------	------	-------	----

The aim of this investigational thesis was to research how parents' smart device usage appear in the facial interaction of the family in relations with children and the relationship. A specific interest was to find out what kind of effect did parents' smart device usage have on the shared time in a relationship and the amount of facial interaction with children.

Since the investigational thesis was carried out under the state of emergency caused by COVID-19, this thesis also aims to study the smart device usage in the state of emergency in order to increase the reliability of the results. The investigational thesis was done as a kind of continuum for a miniature research which was executed in the autumn of 2019. The research studied how preschool-aged children experience their parents' smart device use on free time. The results of the miniature research indicated that parents' smart device use had a distinct negative effect on some of the children. The theme was interesting and topical which is why it was decided to study more in the thesis. The data of this thesis was collected with an electronic questionnaire from the Finnish parents of minor children in the spring of 2020. In a week, the questionnaire reached 170 respondents altogether. The questionnaire consisted of five question parts including both open and multiple choice questions. The statistical analysis was completed with an analysis software SPSS using frequencies and crosstabs for the quantitative parts of the data and content analysis for the qualitative parts. A questionnaire was chosen for a research method so that it would reach as many different-aged respondents across Finland as possible in a short space of time.

There was an evident connection between parents' smart device usage and the reduction in the amount of facial interaction. The connection stood out especially in the relationships. The presence of smart devices was experienced by respondents to impact strongly to the amount and quality of shared time in the relationships. Some of the respondents felt that the use of smart devices affected also significantly the shared time in a family and the facial interaction with the children. There had been made agreements in relation to the use of smart devices in most of the families, which can indicate the need to limit the use of smart devices among children as well as in relationships. In the stage of emergency smart device use and the amount of facial interaction had been experienced increasing simultaneously in most of the families. There were a lot of answers from the open questions, which signifies that the respondents found the topic producing a great deal of opinions and thoughts. The results of this investigational thesis were offered for the healthcare and social welfare of Central Uusimaa to be used in the research and development of the intensified family work.

Keywords: facial interaction, family, relationship, smart device

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tietoperusta	8
2.1	Älylaitteet ja verkkoviestintä	8
2.2	Perhe ja älylaitteet	10
2.3	Parisuhde ja älylaitteet	11
2.4	Vanhemmuus ja älylaitteet	15
2.5	Vuorovaikutus ja kasvokkainen vuorovaikutus	17
3	Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus	21
3.1	Tutkimuksellisen opinnäytetyön prosessi	22
3.2	Tutkimusmenetelmä	22
3.3	Aineiston analysointi.....	25
3.4	Eettisyys ja luotettavuus	27
4	Tutkimustulokset	29
4.1	Vanhempien älylaitteiden käyttö	29
4.2	Älylaitteiden käyttö parisuhteessa	35
4.3	Älylaitteet ja kasvokkainen vuorovaikutus	38
4.4	Älylaitteiden käyttö poikkeustilan aikana	44
4.5	Taustatiedot	49
5	Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset	53
6	Pohdinta	62
	Lähteet.....	67
	Kuviot	75
	Liitteet	76

1 Johdanto

Vanhempien älylaitteiden käyttö on ollut laajasti esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosien aikana. Ajankohtainen ilmiö on osaltaan herättänyt kysymyksiä siitä, minkälaisia vaikutuksia vanhempien älylaitteiden käytöllä on suhteessa kasvokkaiseen vuorovaikutukseen lasten kanssa, mutta toisaalta myös koettuun hyvinvointiin parisuhteissa. Tiedetään, että lapsen ja vanhemman välisen toimivan vuorovaikutuksen merkitys lapsen myöhemmälle kehitykselle on korvaamaton. Vanhempien pyrkiessä siirtämään heille itselleen tärkeitä asioita lapsen omaksuttavaksi, on samanaikaisesti vanhemmilla suuri valta vaikuttaa lapsen henkiseen pääomaan ja kehitykseen, jolla he muovaavat, sekä toisaalta ohjaavat lapsen kasvua ja kehitystä haluamallaan tavalla. (Jantunen & Ojanen 2011, 61.) Vanhempien runsas ajallinen älylaitteiden käyttö on samanaikaisesti vähentämässä kasvokkain käytyä vuorovaikutusta lapsen kanssa, ja jo hyvin pieni lapsi havaitsee, mikäli vanhempi ei ole lapsen käytettävissä ja läsnä hetkessä. Tällöin kyse on niin sanotusta passiivisesta vuorovaikutuksesta, jolloin vanhempi ja lapsi ovat samassa tilassa, mutta eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään. Toimivan vuorovaikutuksen keskeinen merkitys lapsen kehitykselle on lapsen taito oppia vuorovaikutuksen lisäksi myös emotionaalisia ja sosiaalisia taitoja. Nämä tukevat lapsen psyykkistä kehitystä, jolloin lapsi oppii säätelemään omia tunteitaan, puheen kehityksen viivästymisen mahdollisuus pienenee, sekä lapsen perusturvallisuuden tunne vahvistuu. (Latva, 2015.)

Kuten lapsen kanssa käydyn vuorovaikutuksen osalta, on runsaalla älylaitteiden käytöllä yhteys myös parisuhteisiin ja sitä kautta vanhemmuuteen. Tutkimuksissa on havaittu, että runsaalla älylaitteiden käytöllä on parisuhdetta heikentävä vaikutus, joka voi tuoda parisuhteisiin useita haasteita. Esimerkiksi kännykän kokoaikainen vilkuilu voi aiheuttaa katkoksia keskustelutilanteisiin, heikentää kykyä tunkea empatiaa ja aiheuttaa konfliktitilanteita. Älylaitteeseensa uppoutunut kumppani voi herättää toisessa parisuhteen osapuolella myös mustasukkaisuuden, loukkaantuneisuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia. Jatkuva ulkopuolisuuden kokemus aiheuttaa ristiriidan siitä, että kumppani on fyysisesti läsnä, mutta henkisesti poissa. Jatkuvat ulkopuolisuuden ja mustasukkaisuuden kokemukset heikentävät parisuhteen laatua ja sitä kautta suhteen kannalta merkittävä yhteenkuuluvuuden tunne voi murentua. (Ojanen 2018.)

Vaikkakin aihe ilmiönä on usein esillä eri medioissa, löytyy siitä kuitenkin niin suomalaista, kuin kansainvälistäkin tutkimustietoa vielä verrattain niukasti. Tämä tuli esille syksyllä 2019 tehdyn pienoistutkimuksen yhteydessä, jossa selvitettiin sitä, minkälaisia vaikutuksia peruskouluikäiset lapset kokivat heidän vanhempiensa älylaitteiden käytöstä vapaa-ajalla. Pienoistutkimus tehtiin osaksi Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämismenetelmien

opintokokonaisuutta ja tutkimuksen kohderyhmä koostui Vehkojan yhteiskoulun oppilaista. Informoidun kyselytutkimuksen periaatteella toteutettu pienoistutkimus poiki mielenkiintoisia tutkimustuloksia siitä, että vanhempien älylaitteiden käytöllä havaittiin olevan osaan lapsista selkeä negatiivinen vaikutus. Ilmiön mielenkiintoisuuden, sekä ajankohtaisuuden vuoksi ai-
hetta päätettiin tarkastella lisää tutkimuksellisen opinnäytetyön muodossa, jossa kohderyhmäksi valikoitui lasten sijaan vanhemmat itse.

Tutkimuksellinen opinnäytetyöprosessi lähti varsinaisesti käyntiin tammikuussa 2020, jolloin alkoi materiaalin kerääminen teoreettisen viitekehysten luonnostelua varten. Opinnäytetyön aiheelle solmittiin työelämäyhteistyö Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tehostetun perhetyön kanssa, jolloin aihe rajattiin tarkastelemaan perhetyön ammattilaisten näkökulmaa. Alkuperäisenä aiheena oli selvittää perhetyöntekijöiltä heidän työssään ilmenneitä asiakasperheiden vanhempien älylaitteiden käyttöön liittyviä haasteita, sekä toisaalta myös sitä, kuinka usein vanhempien älylaitteiden käyttö nähtiin osana perheen muita tuentarpeita. Kuitenkin keväällä 2020 maailmanlaajuisen COVID19- viruksen aiheuttama poikkeustilanne vaikutti osaltaan myös opinnäytetyön toteutukseen ja käytettävissä olevaan ajalliseen resurssiin, jonka johdosta jo alkanut työelämäyhteistyö päätettiin yhteisymmärryksessä päättää. Vaikka yhteistyö kuntayhtymän kanssa päättyi, tarjottiin heille mahdollisuutta hyödyntää tutkimuksellisen opinnäytetyön tuloksia omassa kehittämistyössään ja näin syntyi sopimus siitä, että valmis opinnäytetyö toimitetaan Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän perhetyön kehittämistyöhön hyödynnettäväksi. Kuntayhtymänä Keusote vastaa jäsenkuntiansa alueella sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä sekä tuotannosta. Heidän tavoitteenaan on tuottaa alueensa asukkaille asiakaslähtöiset, sekä laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut tasa-arvoisesti, niin että painopistettä siirretään enemmän ehkäiseviin ja varhaista tukea koskeviin palveluihin. (Keski-Uudenmaan sote 2020.)

Poikkeustilanteen aikana tutkimuksellisen opinnäytetyön kohderyhmä laajennettiin koskemaan Suomessa asuvia alaikäisten lasten vanhempia. Osaltaan poikkeustilanteen johdosta myös käytettävissä olevien mahdollisten tutkimusmenetelmien kirjo supistui, jolloin tutkimusmenetelmäksi valikoitui sähköinen kyselylomake, koska se mahdollisti tutkimuksen toteuttamisen poikkeustilanteen rajoitukset, sekä tutkimusongelma huomioon ottaen. Tutkimuksellisen opinnäytetyömme tarkennettu tutkimusongelma oli: **millä tavoin vanhempien älylaitteiden käyttö näyttäytyy perheen kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa suhteessa lapsiin, sekä parisuhteeseen?** Kyselylomakkeen avulla haluttiin selvittää sitä, miten vanhemmat kokivat tutkittavan ilmiön perheessään osana kasvokkain käytyä vuorovaikutusta lasten ja kumppanin kanssa. Tulosten luotettavuuden lisäämiseksi, sekä toteutushetkellä ajankohtaisen poikkeustilanteen vuoksi, tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tarkasteltiin lisäksi älylaitteiden käyttöä suhteessa kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään COVID19- viruksen poikkeustilanteen aikana.

2 Tietoperusta

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tietoperusta koostuu ensinnäkin tutkimuksen kannalta keskeisistä käsitteistä, mutta toisaalta myös aiheesta tehdyistä aikaisemmista tutkimuksista, sekä kirjallisuudesta. Opinnäytetyön kannalta on keskeistä tarkastella niin älylaitteiden käyttöä, kuin siihen vahvasti liittyvää kasvokkaista vuorovaikutustakin yhteiskunnallisina ilmiöinä, sekä tutustua niiden taustalla vallitseviin teorioihin, kirjallisuuteen ja aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimuksellisen opinnäytetyön tietoperusta on osaltaan myös luonut pohjan tutkimusongelman, sekä käytetyn tutkimusmenetelmän valinnalle.

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä esiintyviä keskeisiä käsitteitä ovat muun muassa älylaite, sosiaalinen media, digitaalinen sisältö, somekäyttäytyminen, sekä perhe, parisuhde ja vanhemmuus. Aiheen tarkastelun ja analysoinnin näkökulmasta eri käsitteiden avaaminen ja sisäistäminen on keskeistä. Ilmiön taustalla vaikuttavia teorioita ovat muun muassa psykososiaalinen kehitysteoria, kiintymyssuhdeteoria ja Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria.

2.1 Älylaitteet ja verkkoviestintä

Älylaitteella tarkoitetaan älypuhelinta, tablettia, älytelevisiota, pelikonsolia, älykelloa tai muuta vastaavaa laitetta, jota käytetään digitaalisen sisällön hyödyntämiseen. Älypuhelimet nousivat suuren yleisön tietoisuuteen Applen julkaistaessa ensimmäisen älypuhelimensa iPhone'n vuonna 2007 (MTV 2017), jolloin useat muut tietotekniikkaa valmistavat yritykset kehittivät markkinoille omia versioitaan älypuhelimista. Vuosien saatossa rinnalle on noussut älypuhelisten lisäksi myös muita älylaitteita, kuten tablettitietokoneet sekä älykellot. Nykyisin älylaitteiden keskinäisen kommunikoinnin mahdollisuus on noussut pinnalle teknologian saralla siten, että esimerkiksi kodin hälytysjärjestelmää hallinnoidaan älylaitteilla, sekä saman valmistajan keskinäinen kommunikointi älylaitteiden välillä mahdollistuu (Yale 2018). Useimpien myös esimerkiksi jääkaappia tai muita kodinkoneita voidaan hallinnoida älypuhelimien tai tabletin avulla (Gotech 2016). Älylaitteella voidaan myös muun muassa selata internetiä, ladata ja käyttää erilaisia sovelluksia, sekä pelata pelejä ilman internetyhteyttä, kuten katsoa sarjoja ja elokuvia suoratoistopalvelun latausmahdollisuuden avulla (Netflix 2020.) Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä olemme keskittyneet tarkastelemaan älylaitteiden joukosta erityisesti älypuhelinta, tietokonetta ja tablettia.

Digitaalinen sisältö tarkoittaa digitaalisessa muodossa julkaistua teksti-, kuva-, ääni-, tai niiden yhdistelmistä tehtyä sisältöä, joita voidaan ladata esimerkiksi Google Playsta (2020). Digitaalinen sisältö on siirrettävissä tietoverkkojen, pääsääntöisesti internetin kautta. Digitaali-

sella sisällöllä voidaan tarkoittaa sosiaalisen median ohella myös pelejä, sovelluksia ja suoratoistopalveluja kuten Netflix, Yle Areena, MTV, Ruutu ja HBO Nordic, jotka tuovat käyttäjilleen viihdykkeitä esimerkiksi sarjojen, elokuvien ja dokumenttien muodossa. (LinkFang 2019.)

Sosiaalisella medially (lyhennetään arkikielessä some) tarkoitetaan sellaisia verkkoviestintäympäristöjä, joissa jokaisella käyttäjällä tai käyttäjäryhmällä on mahdollisuus olla aktiivinen sisällöntuottaja ja viestijä. Media mahdollistaa käyttäjiensä sisällöntuottamisen, kuten kommentoinnin, suosikkien tallentamisen ja jakamisen, kuten myös verkostoitumisen muiden sosiaalista mediaa käyttävien henkilöiden kanssa. Käytännössä viestintä tapahtuu jonkin keskitetyn palveluntarjoajan kautta. Yleisimpiä tällaisia palveluntarjoajia ovat Facebook, Snapchat, Instagram, Twitter, WhatsApp, sekä YouTube. (Jyväskylän Yliopisto 2016.)

Somekäyttäytymisellä tarkoitetaan yksinkertaistettuna yksilön käyttäytymistä kaikissa sosiaalisen median verkkoviestintäympäristöissä. Monet internetsivut, sovellukset ja palstat ovat tehneet erikseen säännöt sille, miten somessa hyvän tavan mukaan käyttäydytään. Useat yritykset ja työnantajat ovat myös luoneet henkilöstölleen ohjeistukset siitä, miten sosiaalisessa mediassa heidän odotetaan käyttäytyvän. (Ojanperä 2016.) Lapsille ja nuorille opetetaan jo hyvin varhain asianmukaista somekäyttäytymistä, niin kotona kuin koulumaailmassakin. Yleensä lapsi ottaa mallia vanhempiansa somekäyttäytymisestä samalla tavalla, kun muissakin asioissa. Väestöliiton (2020) sivuilla mainitaan somekäyttäytymisen ohjeistuksista, jotka ovat laadittu pitkälti samoista lähtökohdista kuin erityisesti nuorille aikanaan laadittu netiketti (2001). Netiketin tavoitteena ja tarkoituksena on estää kiusaamista, syrjimistä sekä muuta ikävää kommentointia netin keskustelupalstoilla, sekä erilaisissa nettiyhteisöissä. Esille on noussut ikäviäkin ilmiöitä sosiaalisen median levittäytyessä, etenkin reaaliaikaisen digiviestintän aikana. Tämä näyttää myös siinä, miten vanhemmat käyttävät älylaitteita. Esimerkiksi vanhempi on voinut luoda lapselleen sometilin, johon lisää lapsen kuvia sekä tarinoita lapsen kehityksen vaiheista. Tällä voi olla merkitystä lapsen tulevaisuuden kannalta, sillä lapsen yksityisyyden suoja on voinut vaarautua.

Diginatiivi on termi, jota käytti ensimmäisen kerran yhdysvaltalainen kirjailija Marc Prensky vuonna 2001, jolloin hän käytti kirjoituksessaan Digital Natives, Digital Immigrants termiä *diginative*, *diginatiivi*. Termillä hän tarkoitti niitä lapsia ja nuoria, jotka ovat olleet pieniä tai syntyneet maailmaan sellaisena aikana, jolloin teknologian kehitys on ollut huipussaan ja esimerkiksi pc-tietokoneet, erilaiset pelikonsolit sekä matkapuhelimet ovat yleistyneet. Termi on sittemmin vakiintunut, kun puhutaan nykypäivän lapsista ja nuorista. (Prensky 2001 & Vallinkoski 2017.)

Älylaitteiden käytön määrän kasvaessa lisääntyy samanaikaisesti myös verkkoviestintä. Alati kehittyvä digitalisaatio on lisäämässä yhä enemmän verkkoviestimisen mahdollisuuksia, josta

kertoo osaltaan myös etätöiden lisääntyminen. Verkkoviestintä ei kuitenkaan korvaa kasvokkain käytyä vuorovaikutusta, koska se ei mahdollista esimerkiksi tunteiden välittymistä, ja voi lisätä riskiä väärinymmärryksille. Koska ilmeet ja eleet puuttuvat, tai ne on korvattu esimerkiksi erilaisilla emojiilla, heikentää se kykyä tuntea empatiaa toista ihmistä kohtaan. Tästä esimerkkinä ovat useinkin kiivaaksi äityneet keskusteluketjut erilaisilla keskustelupalstoilla. Verkkoviestintä on myös samaan aikaan mahdollistamassa anonyymin viestinnän, joka on yksi syy esimerkiksi verkkokiusaamisen esiintymiselle. (Mediakasvatusseura 2020.)

2.2 Perhe ja älylaitteet

Tilastokeskuksen (2020) mukaan perhe käsitteenä tarkoittaa yhdessä asuvia avio- tai avopuolisoita tai parisuhteensa rekisteröineitä henkilöitä lapsineen, tai jompaakumpaa vanhemmista lapsineen sekä ilman lapsia. Kuitenkin perhe on käsitteenä laajempi, sillä perheenjäseniksi luokitellaan usein jopa kotieläimet, kuten koirat. Sanonta ”yhtä suurta perhettä kaikki” viittaa siihen, että jopa naapurusto, eli lähinaapurit voidaan laskea perheenjäseniksi. Perheen käsitteen määrittely on pitkälti yksilön henkilökohtainen, eli jokaisella yksilöllä on mahdollisuus määritellä itse, kenet tai mitkä hän kokee kuuluvaksi osaksi omaa perhettään. Jokaisella perheellä on myös oma kulttuurinsa (Suomen mielenterveys 2020.)

Perheiden moninaisuudella taas tarkoitetaan muun muassa niitä perheitä, jotka ovat ydinperheitä ja sitä laajempia perhekokonaisuuksia, kuten adoptioperheitä, sijaisperheitä, monikko- ja sateenkaariperheitä, eri kulttuuritaustoista tulevia perheitä, sekä usean kulttuurin yhdistelmistä koostuvia perheitä. Perheiden moninaisuus käsittää myös esimerkiksi vammaisten lasten tai vanhempien perheitä. Myös lesket, eronneet, uusperheet, kumppanuusvanhemmat tai omasta tahdostaan olevat yksinhuoltajat ovat osa moninaista perhekokonaisuutta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2019a.)

Siinä missä perheet ovat keskenään moninaisia, niin ovat myös perheissä esiintyvät älylaitteiden käyttöön liittyvät tavat ja tottumukset. Niin suomalaista, kuin kansainvälistäkin tutkimustietoa perheen vanhempien älylaitteiden käytöstä löytyy verrattain niukasti, kun taas lapsen näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia on tehty melko lailla enemmän. Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä on tutkittu lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta, jossa mukana kolmantena osapuolena on älylaite. Älylaitteiden jatkuva läsnäolo perheiden arjessa on vaikuttamassa niin lasten tunnetaitojen, kuin sosiaalisten taitojenkin kehittymiseen. Älylaitteet ovat osaltaan viemässä myös esimerkiksi käyttäytymissäantöjä perheissä murrokseen. Tutkijat ovat lisäksi pohtineet kiintymyssuhteen synnyn vaarantumista älylaitteiden liikkakäytön seurauksena. Samasta aiheesta on linjannut myös lastenpsykiatrian erikoislääkäri Janna Rantala, joka pitää älylaitteita pahimmassa tapauksessa kehityspsykologisina riskitekijöinä. (Hiiri 2015.)

Likimäärin jokaisella suomalaisperheen lapsella on jonkinlainen älylaite käytössään, kuten puhelin, tabletti tai tietokone. Käytön yleisyyteen nähden älylaitteiden ongelmakäyttöä on havaittu kuitenkin verrattain niukasti. (Wessman 2017.) Lasten älylaitteiden käyttöä on tutkinut muun muassa Yhdysvaltojen terveysvirasto National Institute of Health, jossa havaittiin aivokuoren ennen aikaista ohenemista yhdeksän- ja kymmenvuotiailla lapsilla. Kyseisten lasten älylaitteilla viettämä aika oli yli kaksi tuntia päivässä, jonka nähtiin olevan yhteydessä lasten heikompaan kielelliseen taitoon, sekä loogiseen päättelykykyyn. (Lampela 2018.) Myös kasvokain tapahtuvan vuorovaikutuksen, unen, liikunnan ja terveellisen ravinnon nähdään vaarantuvan jossain määrin, mikäli lapsi viettää aikaa älylaitteilla ja sosiaalisessa mediassa kohtuuttomasti. Aivan pienten lasten runsas ja välinpitämätön ajankäyttö älylaitteilla, sekä nuorten toistuva älylaitteilla vietetty aika näyttäytyy keskittymishäiriöiden synnyssä. Kohtuullisesti vietetty aika älylaitteilla voi kuitenkin tarjota lapselle ja nuorelle aivoja kehittävästä aktiivisuudesta, esimerkiksi ongelmanratkaisukykyä. Älylaitteet toimivat lapsiperheissä myös oppimisen ja tiedon hakemisen tukena. (Duodecim 2019.) Älylaitteiden liiallisen käytön ajallista määrää on kuitenkin hankala arvioida. Suosituksia löytyy eri ikäryhmille, mutta yleisesti liialliseksi älylaitteiden parissa vietetty aika on nähty silloin, jos se vaikuttaa negatiivisesti yksilön arkeen tai vapaa-aikaan. Esimerkkejä negatiivisista vaikutuksista ovat muun muassa lapsen koulunkäynnin haasteet tai vanhemman yöunien vähentyminen älylaitteiden liiallisen käytön seurauksena.

Siinä missä älylaitteet voivat olla lapsen oppimiskyvyn kehittymisen tukena, on niiden käytön seurauksena havaittu myös vakavasti lasten kehitystä vaarantavia tekijöitä. Näin havaitsi muun muassa kanadalainen tutkimustiimi, joka selvitti tutkimuksessaan, että lasten älylaitteiden käytöllä voi olla vakavia seurauksia etenkin pienten lasten puhekyvyn kehittymiselle. Tutkimuksessa oli osallisena 900 lasta ja tutkimustuloksista ilmeni, että mitä enemmän lapsi oli viettänyt aikaa älylaitteilla, sitä enemmän lapsen puhekyky oli viitearvoissa jäljessä. Älylaitteiden käytöllä nähtiin siis tutkimuksen mukaan olevan yhteyttä lasten heikomman puheenkehityksen kanssa. Puheen viivästymisen syntymekanismiin todettiin tarvittavan kuitenkin vielä lisää tutkimuksia. (Tiede 2017.)

2.3 Parisuhde ja älylaitteet

Parisuhteella tarkoitetaan kahden tai useamman ihmisen välistä sopimusta tai sopimuksia yhteenkuuluvuuteen tai yhdessä olemiseen liittyvistä kysymyksistä. Väestöliiton (2020a) mukaan parisuhde on ihmisen yksi merkittävimmistä ihmissuhteista. Suhteen voidessa hyvin, peilautuu se usein henkisenä hyvinvointina yksilön lähiympäristöön. Parisuhdetta täytyy hoitaa ja ylläpitää, jotta se tuo iloa ja tyydytystä kaikille parisuhteen osapuolille. Parisuhteessa olemisen lähtökohdaksi on vapaaehtoisuus, eli suhteen osapuolet ovat keskenään sopineet parisuhteesta.

Nykyisin parisuhteelta ja kumppanilta vaaditaan enemmän, sillä yhteiskuntamme on muovautunut esimerkiksi koulutuksen ja työn myötä siten, että paremman tulevaisuuden toivossa muutetaan useammin pois kotiseudulta tai kotimaasta (Väestöliitto 2020b). Tämä voi kulminoitua parisuhteessa siten, että kumppanista voi tulla vastine kokonaiselle yhteisölle, eli odotukset kumppania kohtaan kasvavat. Luukkala (2015, 44-45) selventää lapsuudenkodin merkityksen yksilön myöhemmissä parisuhteissa olevan vaikuttava tekijä siten, että vanhempien läsnäolo, lapsen rakastaminen ja rajojen asettaminen lapselle luo turvallista kiintymistä. Tällöin muodostuvat realistiset parisuhdeodotukset myöhemmässä vaiheessa omaa kumppania kohtaan (Luukkala 2015, 44-45). Myös ulkoiset pakotteet voivat vaikuttaa parisuhteeseen ja sitä kautta mahdollisen avioliiton solmimiseen. On kuitenkin huomioitava, että pakotteet avioliitoissa ovat vuosien kuluessa vähentyneet länsimaalaisessa yhteiskunnassa. Tämä voi tosin lisätä yksinäisyyden ja eristäytymisen todellista uhkaa, muun syrjäytymisen lisäksi. (Väestöliitto 2020b.) Myös älylaitteet, sekä ylipäättään digitalisaatio vaikuttavat parisuhteeseen. Älylaitteet ovat tuomassa jatkuvasti parisuhteisiin uusia piirteitä ja ulottuvuuksia esimerkiksi yhdessä vietettyyn aikaan, jossa älylaitteet ovat läsnä.

Väestöliiton (2020b) hallinnoimalla vanhemmille suunnatulla sivustolla nousee esille kiintymyssuhteet ja sen merkitys yksilölle. Kiintymyssuhteen merkitys korostuu etenkin parisuhteissa, sillä sen vaikutukset näkyvät muun muassa yksilön kykyä solmia ja pitää yllä tunnetasolla merkittäviä ihmissuhteita. Tunnusomaisena turvalliselle kiintymyssuhteelle ovat esimerkiksi luottamus, sitoutuminen, läheisyyden tunteet, huolenpito toisesta, tyytyväisyys ja aggressiivisuuden vähäisyys. Jos turvallisen kiintymyssuhteen luomisessa on ollut vajaavaisuutta lapsuudessa, voi riskinä olla tulevaisuudessa esimerkiksi vakaan parisuhteen puuttuminen, tai omistushaluisuuden ja mustasukkaisuuden piirteet osana parisuhdetta. Lapsuudenkoti vaikuttaa yksilön psykohistoriaan, kuten itsearvostukseen ja kiintymystyyliin (Luukkala 2015, 44). Kiintymyssuhteen merkitys kulminoituu myös tutkimuksellisen opinnäytetyön tulosten tarkastelussa, jossa huomioidaan myös älylaitteiden tuomat vaikutukset parisuhteissa.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymässä (2013) on kehitetty vuonna 2003 parisuhteen roolikartta, joka on jaoteltu viiteen eri osa-alueeseen. Nämä osa-alueet ovat; kumppani, suhteen vaalija, rajojen kunnioittaja, arjen sankari sekä rakastaja. Kumppanuus- osiossa on nostettu esille sitoutuminen parisuhteeseen, yhdessä kasvaminen ja yhdessä olon nauttija, kumppanin huomioon ottaja, ymmärtäjä, arvostaja sekä lohduttaja. Parisuhteen roolikartassa on kiteytetty erinomaisesti hyvän parisuhteen lähtökohdat, jossa huomioidaan vanhemmuus, arjen sankari, sekä suhteen vaalija siten, että vastuunkanto ja vuorovaikutus ovat vahvasti osana parisuhdetta. Rakkaus ja rajojen kunnioittaminen ovat terveen parisuhteen toimivuuden päätös. Rajojen arvostus sekä eroottisuuden luominen kulkevat niin henkisesti kuin fyysisesti kumppanuuden välillä toisiaan kunnioittaen.

Parisuhteiden moninaisuutta ja nykypäiväisyyttä kuvastaa myös niin sanotut etäparisuhteet. Etäparisuhte on käsitteenä jokseenkin haastavaa, sillä siihen ei ole olemassa varsinaista määritelmää, jota muun muassa Lius (2018) käsittelee Pro gradu -tutkielmassaan. Lius (2018) toteaa, että yleisimmin etäparisuhteeksi määritellään välimatka, kuten eri kaupungissa asuvat henkilöt. Välimatka voi esimerkiksi Uudellamaalla olla alle 10 kilometriä eri kaupunkien välillä, mutta Helsingin ja Jyväskylän etäparisuhteessa keskenään olevien henkilöiden välimatka olisi noin 269 kilometriä, jolloin tätä voisi kutsua jo etäsuhteeksi (Reittikartta 2020). Etäparisuhteen määrittelyä koskevia tutkimuksia on vähäisesti, sillä useat tutkijat pitävät kasvokkaista vuorovaikutusta välttämättömänä parisuhteessa, jonka takia etäparisuhdetta ei luokitella varsinaiseksi parisuhteeksi (Jiang & Hancock 2013, 556-557). Etäparisuhte voi olla solmittu myös eri maissa asuvien henkilöiden välillä. Yleisesti on ajateltu, että samassa kaupungissa asuvien henkilöiden parisuhte ei ole etäparisuhte, sillä toisen kohtaaminen mahdollistuu kasvotusten, älylaitteiden tuoman yhteydenpidon lisäksi.

Parisuhteiden yleisyyttä voidaan tarkastella eri tilastoiden valossa, kuten tilastot solmituista avioliitoista. Tilastokeskuksen (2020a) mukaan vuonna 2019 solmittiin avioliittoja vajaat 22 300 ja edellisenä vuonna avioliittoja solmittiin noin 23 800. Solmittuja avioliittoja oli vähemmän vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna noin 1500 kappaletta. Näistä 2019 solmituista avioliitoista oli 21 920 eri sukupuolen välillä, saman sukupuolen kanssa 376 avioliittoa, joka kasvoi 11 solmitulla avioliitolla vuoden 2018 jälkeen. Solmittujen avioliittojen laskuun on voinut osaltaan vaikuttaa myös älylaitteiden ja digitalisaation tuomat ilmiöt muun yhteiskunnallisen kehityksen yhteydessä, mutta tästä ei ole olemassa tieteellisiä tutkimuksia. Suomessa ei ole toistaiseksi tilastoitu solmittuja avioliittoja, joten niiden yleisyyttä ei voida tilastojen valossa tarkastella. Tilastokeskuksen (2020b) tilasto maahanmuuttajien solmituista avioliittojen määrstä vuonna 2018 oli yli 3 300, joissa toinen henkilö asui vakituisesti Suomessa. Samaa sukupuolta olevien henkilöiden solmittuja avioliittoja oli 79 kappaletta. Vuonna 2018 samaa sukupuolta olevien henkilöiden solmittuja avioliittoja oli peräti 387 kappaletta. Kasvuun on todennäköisesti vaikuttanut lakimuutos avioliittolain 1 a §, joka astui voimaan 2017 (234/1929). Vuoden 2019 tilastot julkaistaan toukokuun 2020 aikana.

Älylaitteiden käyttö parisuhteessa voi olla yhteenkuuluvuutta ja koettua hyvinvointia lisäävä tekijä, mutta joskus se voidaan nähdä myös suhteen hyvinvointia vähentäväksi tekijäksi. Helsingin Uutiset (5.5.2020) julkaisi artikkelin, jossa ilmenee asiantuntijoiden huoli parisuhteiden tilanteesta, jossa älylaitteet ovat osana parisuhteiden haasteita. Artikkelissa puhutaan siitä, että älylaitteista on tullut parisuhteessa niin kutsuttu kolmas pyörä. Älylaitteita käytetään niin työ- ja vapaa-ajalla, mutta silloin älylaitteet ovat ongelmaksi asti, jos ne syrjäyttävät parisuhteessa yhdessä vietettyä aikaa ja huomiota. Artikkelissa parisuhteasiantuntijat nostavat esille sen, että joskus älylaitteella vietetty aika voi muodostua jopa riippuvuudeksi asti, jos kumppani pelaa jatkuvasti tietokonepelejä tai somettaminen ottaa liiaksi sijaa yhdessä vietyltä ajalta. Psykkisen hyvinvointikeskuksen, Komppi Oy:n pari- ja perheterapeutti Nona

Avellán ilmaisee, että somettaminen näyttäytyy lisääntyneen enenevässä määrin etenkin nuorilla. Avellán arvioi yleisesti, että nuorten kohdalla esiintyy älylaiteriippuvuutta. Parisuhdekeskus Kataja ry:n toiminnanjohtaja, erityistason paripsykoterapeutti Suvi Laru tuo julki, että useiden tutkimusten mukaan älylaitteet tuovat ongelmia, sekä vähentävät koettua tyytyväisyyttä parisuhteissa. Olisi äärimmäisen tärkeää, että esimerkiksi työpäivän jälkeen puhelimet laitettaisiin sivuun ja kohdattaisiin toinen aidosti, sekä pyrittäisiin olemaan läsnä. Parempi avioliitto ry:n toiminnanjohtaja Hanna Ranssi-Matikainen kertoo, että liiallisella älylaitteiden käytöllä on vaikutuksia toimivaan vuorovaikutukseen. Osalla parisuhteessa olevilla henkilöillä on kokemuksia siitä, ettei kotityöt jakaudu tasapuolisesti ja perheen arjen pyörittäminen jää herkästi kumppanille. Tähän on vaikuttanut osaltaan kumppanin älylaitteilla vietetty aika. Osa parisuhteessa elävien henkilöiden mukaan myös seksielämä on hiljentynyt. Ranssi-Matikaisen johtamassa yhdistyksessä autetaan noin 1200:aa paria vuodessa, jotka ovat tunnistanee älylaitteiden haittavaikutukset parisuhteessa. Suurin osa asiakkaista on 30-50-vuotiaita ja viidesosa heistä kamppailee kumppanin vieraantumisesta, jonka älylaite on kehittänyt. Muistettava kuitenkin on, että älylaitteet eivät ole useinkaan ainut syy parisuhteen loppumiselle, sillä usein ongelmia kasaantuu useita samanaikaisesti. Ranssi-Matikainen muistuttaa, että oma motivaatio yksi iso tekijä, joka vaikuttaa parisuhteen onnistumiseen. Älylaitteiden tuomat haasteet ja ongelmat parisuhteessa on hyvä ottaa esille rauhallisesti, ja ongelmasta on syytä keskustella kumppanin kanssa avoimesti. Yhteinen ajanvietto lujittaa parisuhdetta ja yhdessä asetetut säännöt älylaitteiden käytöstä mahdollistavat sen, että yhteistä aikaa on suhteessa enemmän. Larun näkökulma korona-aikana on se, että eräänlainen säännöstely laitteiden käytöstä on hyväksi, etenkin jos kotona tehdään etätöitä. Muistettava on, että älylaitteista on myös hyötyä parisuhteessa, sillä kumppania voi ilahduttaa esimerkiksi WhatsApp -viestillä kesken työpäivän. Osa pareista pelaa myös esimerkiksi virtuaalipelejä yhdessä.

Roberts ja David (2015, 134-141) teettivät tutkimuksen, jossa tarkasteltiin kyselylomakkeen avulla muun muassa älypuhelimien käytön vaikutuksia parisuhteessa. Tutkimus julkaistiin osana isompaa tutkimusteosta Texasin Baylor yliopistossa vuonna 2015. Tutkimusraportin nimi on Computers In Human Behavior. Tutkimuksessa otanta oli runsas 300 vastausta, ja näistä reilu 170 vastausta käsitteli täysi-ikäisiä parisuhteessa olevia henkilöitä. Tutkimuksessa ilmiönä käytettiin käsitettä ”phubbing”, joka tulee englannin kielen sanoista ”phone” ja ”snubbing”. Snubbing tarkoittaa torjumista ja laiminlyöntiä, joten ”phubbing” kuvastaa tilannetta, jossa kumppani antaa jatkuvasti huomiota älypuhelimelleen, toisen kumppanin ollessa läsnä. Tutkimuksessa ilmeni, että vastaajista 46,6 prosenttia koki tullessaan torjutuksi älypuhelimien takia parisuhteessaan, ja 22,6 prosenttia ilmoitti älypuhelimien aiheuttavan riitoja. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että ”phubbingiksi” joutuminen aiheutti tyytymättömyyttä parisuhteessa. 36,6 prosenttia vastaajista kokivat olonsa masentuneeksi, ja vain 32 prosenttia vastaajista koki tyytyväisyyttä parisuhteeseensa. Tutkimuksesta tulleiden ilmiöiden seurauksena voidaan todeta, että älylaitteet ja erityisesti älypuhelimet voivat vaikuttaa kasvokkaiseen

vuorovaikutukseen parisuhteessa negatiivisesti. Jos kumppani jatkuvasti tarkastelee älypuhelintaan viestien, sosiaalisen median tai muiden viestintäkanavien kautta, oletettavasti tämä häiritsee toista kumppania niin, että huomion saaminen keskeytyy älylaitteen viedessä oman osansa parisuhteelta. Suomessa korvaava sana ”phubbingille” on ”fubbaus” (Kielikello 2019).

Helsingin Uutiset julkaisi artikkelin (22.5.2019), jossa kerrottiin Sultan-kondomimerkin tutkimuskyselystä Suomessa. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa sitä, kuinka paljon älylaitteiden käyttö vaikuttaa parisuhteen seksielämään. Kyselyssä ilmeni, että enemmistö suomalaisista luopuisi seksistä älypuhelimien sijaan. Vajaa puolet vastaajista, eli 48 prosenttia miehistä ja naisista olisi kuukauden ilman seksiä. Tästä naisten osuus oli jopa 61 prosenttia. Miehistä 47 prosenttia ja naisista 24 prosenttia valitsisi seksin älypuhelimien sijaan. Miehistä 35 prosenttia valitsisi älypuhelimien seksin sijaan.

2.4 Vanhemmuus ja älylaitteet

Vanhemmuuden määritelmä käsittää ne henkilöt, jotka ovat esimerkiksi biologisesti, adoption tai keinohedelmöityksen kautta saaneet lapsia. Vanhemmuuteen liittyy vahvasti ajatus, että henkilö ottaa vastuuta syntyneestä lapsesta ja tukee lapsen kasvua ja kehitystä, joka on sosiaalinen- ja psykologinen osatekijä kasvavan lapsen elämässä. Vanhemmuuden tunnusmerkistöön kuuluvat muun muassa lapsen tarpeiden huomiointi, lapsen rinnalla kulkeminen, sekä rakastava ja välittävä kasvatus. Rajojen ja sääntöjen asettaminen ovat osa turvallisen elinympäristön luomista lapselle. Hyvää vanhemmuutta tukee se, että lapsi tulee kuulluksi ja häntä arvostetaan. (Mielenterveystalo 2020.)

Vanhemmuus tapahtuu asteittain, mutta varsinaista yksiselitteistä kaavaa tälle ei ole, koska vanhemmaksi voi tulla monella tapaa, kuten raskauden, adoption tai vaikkapa kumppanuusvanhemmuuden kautta. Tuleva vanhempi alkaa odottaa lasta yhdessä joko lapsen biologisen tai adoptiovanhemman kanssa, yksin, muun henkilön tai lähipiirin tukemana. Vanhemmuuden kasvu on alkanut, kun äiti, isä tai mahdollinen muu vanhempi valmistautuvat lapsen syntymään. Lapsen syntymä on vanhemmille ainutlaatuinen kokemus, jonka myötä vanhempien side lapseen luo vanhemmille uuden merkityksellisen ihmissuhteen. Vanhemmaksi kasvetaan inhimillisesti ja siihen ikään kuin kypsytään ajan saatossa, jolloin vanhemmuudella on oma elämänkaarensa lapsen kasvaessa. Vanhemmuus on omanlainen kriisi- tai siirtymävaihe, jonka ratkaisemiseksi vaaditaan muun muassa vastuullisuutta lapsen huolehtimisesta ja kasvattamisesta. Laakkonen (2010) tutkii pro gradu -tutkielmassaan vanhemmuuteen liittyviä käsityksiä. Teos on 10 vuotta vanha, mutta pitää sisällään edelleen pääasiallisesti ajantasaista tietoa vanhemmuudesta nykypäivänä. Laakkonen (2010, 17) viittaa teoksessaan Korhosen (1999, 16) ja Kekkonen tapaan (2004, 20, 26) vanhemmuuden vaikutuksista lapseen, jolloin toimintatapojen, perinteiden, lapsuuteen liittyvien muistojen ja kokemusten vaikutukset siirtyvät omalle lapselle kasvatuksen kautta. Tällöin myös oma lapsi saa vaikutteita vanhemmiltaan tavoista

toimia ja ajatella. Kotona saatu malli siirtyy sukupolvelta toiselle herkästi. Yhteiskunta on muuttunut, erityisesti maatalousvaltaisesta lähiöiden asutusalueiksi vuosikymmenten aikana, sekä kaupunkilaistuminen on kasvanut runsaasti 2000-luvulla. Tämä luonnollisesti on vaikuttanut myös ihmisiin, erityisesti teknologian kehittyessä. 2010-luvulla maailma muuttui ehkä enemmän kuin koskaan (Yle 2019a), sillä digijätit, ilmastonmuutos ja esimerkiksi kansalaisaatteet ovat tänä päivänä enemmän poliittisempia. Vanhemmuuteen digitalisaatio on vaikuttanut myös merkittävästi. Internet kulkee mukana kaikkialle, joten tietoa on enemmän ja nopeammin saatavilla. Myös etäopiskelu ja etätö ovat ottaneet sijaa ihmisten arjessa, tuoneet viihdykkeitä arkeen ja vapaa-aikaa on enemmän, jolloin kumppanin ja perheen huomio voi jäädä vähemmälle.

If Vakuutusyhtiö teetti helmikuussa 2016 kyselyn, jossa kartoitettiin suomalaisvanhempien älylaitteiden käyttöä. Kyselyyn vastanneita henkilöitä oli yhteensä 1011, joista 262 kyselyyn vastanneista oli kotona asuvien alaikäisten lasten vanhempia. Kyselyn mukaan, joka toinen suomalaisvanhemmista arvelee käyttävänsä älylaitteita, etenkin sosiaalista mediaa liikaa sekä kokevat asiasta huolta. Erityisen huolissaan omasta älylaitteiden käytöstään olivat alle kouluikäisten lasten vanhemmat, ja osa vanhemmista koki myös älylaitteiden käytön häiritsevän yöunta. Kyselyyn tulleiden vastausten perusteella yli puolet vanhemmista kertoi käyttävänsä älylaitteita sängyssään ennen nukahtamista. Oman älylaitteiden ajallisen käytön lisäksi moni vanhemmista kertoi olevansa huolissaan samalla myös lastensa älylaitteiden käytöstä. (Uusi Suomi 2016.)

Norjan suurin sanomalehti VG (24.10.2015) uutisoi norjalaiskättilöiden kasvavasta huolesta, joka liittyi tuoreiden äitien runsaaseen älylaitteiden käyttöön imetyksen aikana. Kättilöiden mukaan äidin imetyksenaikainen älypuhelimien käyttö voi häiritä vauvan ja äidin keskinäistä vuorovaikutusta. Kättilöiden mukaan älylaitteeseen keskittyvä äiti ei välttämättä opi tunnistamaan vauvansa viestejä, tai huomaa kun vauva yrittää hakea kontaktia äitiinsä. (Verdens Gang 2015.)

STT Viestintäpalvelut tiedotti tammikuussa 2020 IROResearchin toteuttaman suurtutkimuksen ensimmäisen kyselyvaiheen valmistumisesta, jossa tarkasteltiin Kauniaisissa asuvien esikouluikäisten lasten ja heidän vanhempiensa älylaitteiden käytön vaikutuksia. Tutkimuksen otos koostui kahdesta kolmasosasta Kauniaisten esikouluikäisistä lapsista perheineen ja tutkimus toteutettiin vuosien 2019-2020 vaihteessa. Tulosten perusteella kaksi kolmasosaa perheistä rajoittivat lapsensa päivittäistä ruutu-aikaa älylaitteilla alle kahteen tuntiin, mutta joka kymmenes lapsi vietti ruudun ääressä aikaa päivittäin jopa viisi tuntia tai enemmän. Kyselytutkimuksen perusteella älylaitteiden läsnäolo perheissä koettiin häiriötekijäksi perheen yhteiselle ajanvietolle, ja vanhemmista 86 prosenttia kertoi älylaitteiden käytön aiheuttavan perheissä konfliktitilanteita. Vanhemmista 82 prosenttia uskoi, että heidän omalla älylaitteiden ääressä vietetyllä ajalla on vaikutusta heidän lastensa älylaitteiden parissa vietettyyn aikaan. Lapset

siis omaksuvat vanhemmiltaan älylaitteiden käyttöön liittyviä tapoja. Opinnäytetyömme aiheen kannalta mielenkiintoista oli myös se, että 64 prosenttia vanhemmista kertoi heidän oman älylaitteiden käyttönsä aiheuttavan konflikteja perheessä joskus ja 8 prosenttia vanhemmista koki konflikteja syntyvän usein. Kysely oli ensimmäinen osa kolmiosaisesta kuusi kuukautta kestävästä suurtutkimuksesta. (STT Viestintäpalvelut 2020.)

Vanhemmille on räätälöity Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymässä (2013) vuonna 1999 vanhemmuuden roolikartta tueksi vanhemmille, sekä muille lapsen kasvattajille ja huoltajille. Vanhemmuuden roolikartta on vanhemmille tukena lapsen eri kehitysvaiheissa, joka pitää sisällään muun muassa vanhemman tehtävän kasvatuksellisten rajojen asettajana, sekä elämän opettajana. Vanhemmuuden roolikartta on jaoteltu viiteen osa-alueeseen; ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja, rakkauden antaja sekä elämän opettaja. Vanhemmuuden roolikartta on apuna vanhemmalle itsereflektion ja -arvioinnin tueksi, sekä sopii muun muassa työkaluksi esimerkiksi älylaitteiden käyttöön liittyvien haasteiden ympärille liittyvien kysymysten selvittämiseen.

Ensisijainen vastuu lasten huolenpidosta ja hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla tai lapsen muilla huoltajilla, mutta tarpeen vaatiessa viranomaisilla on velvollisuus tukea huoltajia lapsen kasvatustehtävässä, sekä huolenpidossa. Tarvittaessa lapsen tilanteen arvioinnin jälkeen voidaan lapsi ohjata lastensuojelun piiriin. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2019b.) Suomessa lastensuojelun lainsäädännön yleisestä ohjauksesta ja valmistelusta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Lastensuojelu turvaa lasten oikeudet ja siitä on säädetty lastensuojelulaissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Tärkein lasten oikeuksia koskeva asiakirja on YK:n lasten oikeuksien sopimus, joka koskee kaikkia alle 18-vuotiaita maailman lapsia. Lähes kaikki maailman maat ovat liittyneet osaksi sopimusta – Suomi vuonna 1991. (Eduskunnan oikeusasiamies 2020.)

Lasten oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 2 kohta kuuluu seuraavalla tavalla:

”Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle ja hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.”

2.5 Vuorovaikutus ja kasvokkainen vuorovaikutus

Nykytiedon valossa riittävän hyvä vuorovaikutussuhde lapsen ja vanhemman välillä nähdään erityisen tärkeäksi, joten jo varhaisella vuorovaikutuksella on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta suuri merkitys. Varhainen vuorovaikutus käsittää kaikkea sitä, mitä vanhemman ja

lapsen välillä tehdään ja koetaan lapsen ensimmäisinä elinvuosina. Vanhemman ollessa herkkä pienen lapsensa viesteille, pyrkiessään tulkitsemaan niitä ja vastaamaan viesteihin johdonmukaisesti, on se auttamassa lapsen myönteisten mielikuvien syntymisessä itsestä ja ympäröivästä maailmasta. Lisäksi vanhemman herkkyyys vastata lapsen viesteihin auttaa lasta perusturvallisuuden ja luottamuksen kokemuksissa myös lapsen myöhemmissä ihmissuhteissa, ja on luomassa pohjaa hyvälle minäkuvalle, ihmissuhteille, sekä empatiakyvyn kehittymiselle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Varhaista vuorovaikutusta on syytä tarkastella myös lapsen kehityksen näkökulmasta. Tony Dunderfelt teoksessaan ”Elämäkaaripsykologia” (2011) käy läpi Erik H. Eriksonin psykososiaalista kehitysteoriaa, jossa tarkastellaan yksilön identiteetin elämänmittaista kehitystä. Eriksonin teorian mukaan yksilö kohtaa elämänsä varrella erilaisia kehityshaasteita ja -tehtäviä, eikä kehitys voi Eriksonin mukaan edetä ilman konflikteja. Näiden konfliktien tarkoituksena on synnyttää yksilössä uusia valmiuksia ja kykyjä, jotka viime kädessä luovat yksilön. Eriksonin kehitysteorian mukaan yksilön kaksi ensimmäistä kehitysvaihetta ovat vauvaiän ja varhaislapsuus, joissa molemmissa on omat kehitystehtävänsä. Vauvaiän kehitystehtävänä on perusluottamuksen syntyminen, jonka vastakohtana on epäluottamus. Varhaislapsuus käsittää ikävuodet ensimmäisestä kolmanteen, jossa kehitystehtävänä on itsenäisyys, vastakohtana häpeä. Eriksonin mukaan ihmisen elämän alussa on tärkeää, että lapselle syntyy kokemus turvallisuudesta ja huolenpidosta. Lapsen perustarpeista huolehtiminen on myös äärimmäisen tärkeää lapsen myöhemmän kehityksen kannalta. Varhaislapsuuden kehitysvaihe on yksilöllisyyden heräämisen aika, ja vuorovaikutussuhde yksilön ja häntä ympäröivän maailman välillä on monimuotoinen. (Dunderfelt 2011, 238-239.) Mikäli lapsen tarpeita laiminlyödään jatkuvasti, tarpeisiin vastataan heikosti tai sattumanvaraisesti, on lapsen tällöin vaikeaa muodostaa luottavaista kuvaa itsestään tai häntä ympäröivästä maailmasta. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys on suuri, kun puhutaan pitkäkestoisen ja pysyvän tunnesuhteen solmimisesta lasta hoitavaan aikuiseseen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Eerik Mantere (2014) on tutkinut pro gradu- tutkielmassaan vanhempien matkapuhelimen käyttöä ja perheen vuorovaikutusta siinä kontekstissa, kuinka älylaitteita käyttävän vanhemman kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus näyttäytyy lapselle. Mantere (2014) on kuvailut lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta ja sen ylläpitämistä termillä *tahmea*. Tahmeudella hän kuvastaa vanhemman vaikeutta huomioida lapsen vuorovaikutustarpeita silloin kun älylaitteet vievät vanhemman huomion. Älylaitteen tahmeudella Mantere tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä, miten vuorovaikutustilanteet näyttävät sille henkilölle, joka kutsuu älylaitteeseen keskittynyttä henkilöä vuorovaikutukseen kanssaan. Mantereen pro gradu- tutkielma (2014) on yksi osa Media, perheen vuorovaikutus ja lasten hyvinvointi-tutkimusprojektia (2010-2014), jonka rahoittajana toimi Suomen Akatemia. Tutkimusprojektissa tarkasteltiin ajankäyttöä suhteessa perheen yhteiseen aikaan ja ajalliseen median käyttöön, sekä median käytön roolia

suhteessa perheen vuorovaikutukseen ja lasten hyvinvointiin. Tutkimusaineisto oli koottu videomateriaalista, haastatteluista, sekä ajankäytöstä kertovista tilastoista. Videomateriaali sisälsi perheiden aitoja vuorovaikutustilanteita ja materiaalin keräyksestä, sekä käsittelystä vastasi Eerik Mantere. Aineistosta nousi esille tärkeitä huomioita muun muassa siitä, miten lapset ikään kuin joutuivat kilpailemaan vanhempiensa huomiosta medialaitteen kanssa. Mantere toteaaakin osana tutkielmaansa, että medialaitteiden läsnäolo perheiden vuorovaikutustilanteissa on yleistä ja ajankohtaista. Tutkielmassa todetaan myös, että älylaitteet voivat toimia aikuisille myös eräänlaisina pakoreitteinä silloin, kun lapsi haluaisi vanhemman huomion itseensä, mutta aikuinen ei kykene huomioon vastaamaan. (Mantere 2014, 58-61, 106-118, 135-136.)

Vuonna 2019 julkaistun Turun yliopiston ja kalifornialaisen UC Irvine -yliopiston yhteistutkimuksessa hyödynnettiin vuorovaikutusmenetelmää, jossa vanhemman vuorovaikutussignaalien ennustettavuutta voidaan tutkia mikrotasolla. Menetelmää voidaan kutsua varsin uudellaiseksi, jonka avulla lasketaan objektiivisesti sitä, miten ennustettavia vuorovaikutusmalleja vanhemman yksittäisistä vuorovaikutussignaaleista muodostuu. Tutkimuksessa osoitettiin selvästi, että vanhemman vuorovaikutussignaalien varhaisempi ennustettavuus vauvavaiheessa on yhteydessä vauvan parempaan kykyyn ohjata omia tunteitaan, sekä toimintojaan. Yksinkertaistettuna vanhemman katkeilevalla ja vaikeammin ennustettavalla vuorovaikutuksella on siis yhteys lapsen heikompaan itsesäätelykykyyn. Tutkimus tuki ajatusta siitä, että jo varhaisessa vaiheessa tarjotut katkeamattomat ja rauhalliset vuorovaikutushetket vauvan kanssa tukevat lapsen myöhempää kehitystä laaja-alaisesti. (EBioMedicine 2019.)

Surullinen, mutta mielenkiintoinen yhteys lapsen puheen kehitykseen taustalla vaikuttavista tekijöistä on vanhempien älylaitteiden mahdollinen liikkakäyttö. Usein nähty ilmiö puheterapeuttien työssä on kolmivuotias, joka ei osaa puhua. On uskomus, että perheen sisäisen vuorovaikutuksen vähyys on syytä ilmiöön. Silloin kun aikuisen tulisi olla vuorovaikutuksessa pienten lastensa kanssa, on katse älylaitteessa. (Marttala 2015.)

Tutkijatohtori Anu-Katriina Pesonen (2010) korostaa artikkelissaan, että varhaisella vuorovaikutuksella on valtava merkitys vauvan psyykkiselle kehitykselle. Empiirinen tutkimus varhaisesta vuorovaikutuksesta on viimeisen neljän vuosikymmenen kuluessa mullistanut käsityksiä lapsen varhaiskehityksestä siten, että tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä on kiintymyssuhdeteoria. Bowlbyn (1973) mukaan kiintymyssuhdeteoria käsittää ihmisen luonnollisen taipumuksen muodostaa tunneside toiseen ihmiseen. Lapsella on tarve tulla huomioiduksi ja hänen tarpeisiinsa on vastattava. Turvallisesti kiintynyt lapsi oppii johdonmukaisesti käsittelemään tunteitaan ja ilmaisemaan niitä, sekä oppii käyttämään järkeä ja käsittelemään tunteita, jolloin lapsesta kasvaa empaattisia henkilöitä. Turvattomassa kiintymyssuhteessa tunne ja tietoisuus ei ole tasapainossa keskenään. Välttelevän kiintymyksen ominainen piirre on looginen ja järkiperäinen ajattelutapa tilanteissa, joissa henkilö ilmaisee tunteitaan vähäisesti.

Ristiriitainen kiintymyssuhde ilmenee usein impulsiivisuutena sekä epäjohtonmukaisuutena. Tämä voi näyttäytyä esimerkiksi raivokohtauksina tai tahallisenä kiusantekona. Osalle lapsista ei ole kehittynyt erityistä kiintymyssuhdetta keneenkään. Tämä voi johtua siitä, että lapsi on kokenut esimerkiksi lukuisia hylkäämiskokemuksia. Tätä kutsutaan reaktiiviseksi kiintymyssuhdeeksi, jolle löytyy myös sairausluokitus (RAD). Kiintymyssuhdeteorian mukaan vauvalle kehittyy ensimmäisen elinvuoden aikana turvallinen kiintymyssuhde vanhempiin ja muihin läheisiin, jos hänen tarpeensa tulee huomioiduksi ja täytetyksi, sekä tunteisiin vastataan oikea-aikaisesti (Duodecim 2010.)

National Institute of Child Health & Human Development instituutin tutkimuksessa (2006, 38-58) osoitettiin vanhemman herkkyys tunnistaa lapsen tarpeet varhaislapsuudessa, jonka mukaan tällä on suurempi merkitys kuin vauvan ensimmäisen vuoden kiintymyssuhdeturvallisuudella tarkasteltuna. Pesonen tuo artikkelissaan esille videomenetelmien kautta nousseen vertailuvan tutkimuksen (Feldman 2003), jossa äidin ja isän vuorovaikutuskumppanuudessa näytetään äiti-tytär-, äiti-poika-, isä-poika- ja isä-tytär-välinen erilainen vuorovaikutus. Esimerkiksi isien ja vauvojen välinen vuorovaikutus näyttöä suuremmin voimakkaana nauruna ja hihkaisuina, verrattuna äitien ja vauvojen väliseen vuorovaikutukseen. Tutkimuksessa havaittiin myös, että samaa sukupuolta olevilla oli rinnakkaista ja samanaikaista vuorovaikutusta, kuin eri sukupuolilla. The Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting, eli VIPP-interventiossa videoitaan esimerkiksi vanhemman, kuten äidin ja vauvan välistä vuorovaikutusta. Asiantuntija analysoi yhdessä äidin kanssa onnistuneita hetkiä, jotka tallentuivat äidin ja vauvan vuorovaikutuksen aikana. Kyseistä videomenetelmää käytetään muiden samankaltaisten menetelmien lisäksi esimerkiksi myös silloin, kun vanhemman voimavarat ovat vähentyneet esimerkiksi haasteista tai vastoinkäymisistä johtuen. Videomenetelmän avulla kyetään tarkastelemaan mikroanalyttisesti toimivaa tai toimimatonta vuorovaikutusta, kuten keuhkoa vuorovaikutusilmapiiriä ja toimimatonta vuorovaikutusta, jolloin on syytä palata vuorovaikutuksen mikrotasolle. (Bremner & Wachs 2010, 344-345.)

Pesonen (2010) nostaa empiirisen tutkimuksen tuoman lisätiedon esille, jossa näyttöä varhaisen vuorovaikutuksen sisältö ja merkitys lapsen psyykkiselle hyvinvoinnille ja täten kehitykselle. Näkökulman ja huomion siirtäminen vanhemman toimintatavasta siihen, miten vanhempi ja vauva kommunikoivat ja toimivat yhdessä. Näkökulman ja huomion siirtäminen on lisännyt tietoa vauvan vuorovaikutustaidoista, jolloin on kyetty kehittämään vauvan kasvua ja kehitystä tukevia toimia, jotka perustuvat mikroanalyttiseen vuorovaikutusanalyysiin. (Duodecim 2010.)

Härkönen (2007, 23-24, 26-32) kertoo artikkelissaan Bronfenbrennerin ekologisesta systeemi-teoriasta osana yksilön kehitystä. Bronfenbrennerin näkökulmasta yhteiskunta näyttöä vaikeuttavan lapsen kehitykseen, jolloin yhteiskuntasysteemi vaikuttaa kaikkeen yksityiskohtien

kautta. Bronfenbrennerin teoria jaottuu neljään sisäkkäiseen mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemiin. Myöhemmin teoriaan lisättiin kronosysteemi, joka käsittää muun muassa sosiohistorialliset olosuhteet ja ajan. Makrosysteemi on uloin kehä, jossa lapsen kehitykseen vaikuttaa ulkoinen ympäristö, kuten arvot, asenteet, etiikka ja lait. Yksittäinen henkilö voi vaikuttaa kaikkiin systeemiteorian kehiin. Yksinkertaistettuna henkilö siis vaikuttaa ympäristöön, ja ympäristö yksilöön. Bronfenbrennerin systeemiteorialla voidaan käsitellä ympäristötekijöiden ja henkilöiden erilaisia vuorovaikutussuhteita, rooleja, prosesseja ja toimintoja. Lonka (2014, 72) tuo ilmi, että kehitykseen ja sosiaalistumiseen vaikuttavat lapsen elinympäristön erilaajuiset kehät, jotka ovat aktiivisessa vuorovaikutuksessa yksilön kanssa. Viimeisinä vuosikymmeninä sosiokulttuurinen näkökulma on vahvistanut vuorovaikutuksen tärkeyttä. Härköstä ja Lonkaa lainaten, yhteiskunta vaikuttaa ihmisen sosiokulttuuriin, jolloin myös älylaitteet ovat välillisesti osana sitä. Älylaitteet taas näyttävät muuttavan yhteiskuntaa siten, että nykyisin nuoret ovat kasvavia diginatiiveja (Helsingin yliopisto 2017.)

Public Personnel Management (2010) julkaisi tutkimuksen, jossa tarkasteltiin muun muassa kasvokkain käydyn vuorovaikutuksen merkitystä yksilölle. Tutkimuksessa havaittiin, että kasvokkain käydyn vuorovaikutuksen merkitys korostuu esimerkiksi silloin, kun halutaan lujittaa ihmissuhteita, ja rakennetaan luottamusta yksilöiden välille. (Green & Roberts 2010.)

3 Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus

Opinnäytetyön tutkimusongelmasta ilmenee, että työn tarkoituksena ja tavoitteena oli selvittää vanhempien älylaitteiden käytön mahdollista yhteyttä perheenjäsenten kanssa käydyn kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään, sekä laatuun. Tutkimusongelmassa on mainittu perheenjäsenistä sekä lapset, että vanhemman mahdollinen parisuhde, jonka voidaan jossain määrin olettaa liittyvän myös vanhemmuuteen.

Kohderyhmäksi valikoitui suomalaiset tai Suomessa asuvat vanhemmat, joilla oli kyselyyn vastaamisen hetkellä alaikäinen lapsi tai lapsia. Kohderyhmää valikoitaessa jonkinlaisena luonnollisena oletuksena oli myös, että ainakin osa kohderyhmästä on myös parisuhteessa kyselyyn vastaamisen hetkellä.

Kohderyhmän valintaan vaikutti aluksi jo aikaisemminkin mainittu työelämäyhteistyön päättyminen, joten kohderyhmä perhetyön ammattilaisista oli tarpeen muuttaa. Tutkimusongelma määritteli lopulta kohderyhmän rajauksen Suomessa asuviin alaikäisten lasten vanhempiin, koska tutkimusongelman mielenkiinto kohdistui heihin, ja heidän älylaitteidensa käyttöön.

3.1 Tutkimuksellisen opinnäytetyön prosessi

Tutkimuksellisen opinnäytetyöprosessin eteneminen vaikutti osaltaan valittuihin tutkimusmenetelmiin ja tulosten luotettavuuteen, erityisesti COVID-19 -viruksen tuoman poikkeustilanteen aikana. Kuvio 1 havainnollistaa tutkimuksellisen opinnäytetyön etenemistä keväällä 2020.

Kuvio 1: Opinnäytetyöprosessin eteneminen

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä käytimme survey-tutkimusta, jolla tarkoitetaan sellaista tutkimusstrategiaa, jonka tavoitteena on koota kysely- tai haastattelumenetelmillä tietoa suhteellisen suuresta määrästä satunnaisotannalla valituista tutkimuskohteista. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Survey- kyselyn tutkimusstrategian lähtökohtana on muun muassa tiettyjen ominaisuuksien ja tapahtumien yleisyyden, tai ilmiöiden selvittäminen. Otos pyritään yleistämään koko perusjoukkoon tutkimuksen tuloksia käsitellessä. Strategiana survey-tutkimus sisältää runsaan joukon erilaisia ongelmanasettelun vaihtoehtoja ja lisäksi tutkimus voidaan toteuttaa monenlaisen analyysimenetelmien avulla. Lähtökohdat survey-tutkimukselle ovat määrällisessä tutkimuksessa, sillä valituiden menetelmien mukaan aineisto voidaan analysoida sekä laadullisesti, että määrällisesti. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Survey-tutkimukseen voi liittyä myös heikkouksia, joista suurimpina pidetään tutkimuksen pinnallisuutta ja teoreettisen tiedon vaatimattomuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 193-204).

Opinnäytetyössämme survey-tutkimuksen muotona toimi sähköinen kyselylomake. Kyselylomakkeella kerättiin aineistoa standardoidusti, jossa kohdehenkilöt, eli vanhemmat vastasivat oman kokemuksensa pohjalta kysymyksiin koskien perheen ja parisuhteen kasvokkaista vuorovaikutusta suhteessa älylaitteiden käyttöön.

Osana tutkimuksellista opinnäytetyötä huomioitiin myös tutkimusfilosofisia näkökulmia, ja havaittiin, että työssä korostuu fenomenologian näkökulma, sillä tarkoin räätälöidyssä kyselylomakkeessa ilmenee vastaajan kokemus älylaitteiden vaikutuksista vanhemmuuteen ja parisuh-teeseen, sekä kasvokkaiseen vuorovaikutukseen. Tarkoituksena oli saada selville vastaajan oma subjektiivinen kokemus esiin sähköisen kyselylomakkeen avulla. Tutkimuksella on myös empiristinen ote, jossa subjektiivisuus sekä havainnointi yhdistyvät. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Pohdinnan ja johtopäätösten kannalta myös instrumentalismi on osa tutkimuksellista opinnäytetyötä. Pohdinnassa tulee ilmi tutkimuskysymyksen taustalla olevat ilmiöt sekä niiden tarkas-telu, jossa teorioiden ja käsitteiden totuudella ei niinkään ole määrättyä painoarvoa, vaan arvo on pikemminkin näiden mahdollisuuksilla ja kyvyillä auttaa ymmärtämään ilmiötä – tässä tapauksessa älylaitteiden käytön vaikutuksia perheen kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. (Jy- väskylän yliopisto 2015.)

Tutkittavan aiheen ja taustateorian tukemana, totuudenmukaisuus sekä eettisyys ilmenevät myös tutkittavasta aiheesta. Vanhemmat ovat vastanneet tutkimukselliseen opinnäytetyöhön anonyymisti ja huomioon on otettu koronaviruksen tuoma mahdollinen älylaitteiden käytön lisääntyminen perheessä. Tarkoituksena oli pyrkiä toteuttamaan kyselylomake siten, että van- hemmat eivät koe kysymyksiä syyllistävinä ja mahdollisuus laajempien vastauksien avaami- seen suotiin vastaajille avoimilla kysymyksillä. Näkyväksi tulee laaja-alainen suuntaus, jossa tulkinnallisuus sekä tulkintojen tekeminen näyttäytyvät tiedon tuottamisessa sekä kyselylo- makkeen analysoinnin purkamisessa. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Opinnäytetyömme sähköisen kyselyn teossa hyödynsimme E-lomaketta, joka on selainkäyttöi- nen ohjelmisto. E-lomakkeen avulla voidaan määritellä ja julkaista erilaisia verkkolomakkeita, sekä käsitellä niihin tulevia vastauksia monipuolisesti. E-lomakkeen avulla tehdyille verkkolo- makkeelle kertyneitä tietoja voidaan suoraan siirtää tilasto- ja taulukkolaskentaohjelmistoi- hin, kuten esimerkiksi opinnäytetyössä käyttämämme SPSS- ohjelmaan. Käytössämme oli E- lomakkeen 3. versio, joka on ohjelmiston neljäs tuotesukupolvi. Ohjelmisto on ollut tuotanto- käytössä vuodesta 1997 lähtien. (Eduix 2020.)

Tutkimuksellisen opinnäytetyön kyselylomakkeen laatiminen vaati syvää suunnitelmallista pe- rehtymistä, sekä huolellisuutta ennalta määritellyn tutkimusongelman ja olemassa olevan teo- riatiedon pohjalta. Varsinaisen tutkimusongelman määrittäminen oli ensimmäinen vaihe kyse- lylomakkeen laadinnassa, jonka pohjalta hahmotelma tutkimuskysymyksistä tehtiin. Tutki- muskysymyksen luomisen tueksi oli käytössä laajalti teoreettista aineistoa, jonka tarkoituk- sena oli tukea lopullisen tutkimusongelman määrittämistä. Kyselylomakkeen laatimiselle va- rattiin aikaa useita päiviä, sekä työtunteja, jotta lopputulos vastaisi mahdollisimman hyvin tutkittavaa aihetta, sekä tutkimusongelman selvittämistä.

Mikäli kyselylomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan käsitellä ja analysoida varsin nopeasti. Laadukkaana kyselyn laatiminen vie tutkijalta usein aikaa ja vaatii myös teoreettista tietotaitoa. Kyselyä laadittaessa tulee myös huomioida miten kato, eli vastaamattomuus eliminoidaan etukäteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

E-lomakkeelle luotu tutkimuskysely päätettiin jakaa viiteen kysymysosioon, jotta vastausten analysointi helpottuisi, sekä kyselylomake olisi loogisempi ulkoasultaan. Ensimmäisessä kysymysosiossa tarkasteltiin vanhemman älylaitteiden käyttöä vapaa-aikana, sekä vanhemman omaa näkemystä käyttämästään ajasta älylaitteiden parissa. Toinen kysymysosio tarkasteli älylaitteiden käyttöä parisuhteessa ja mielenkiinto kohdistui erityisesti siihen, vaikuttaako älylaitteiden käyttö parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan. Kolmannessa kysymysosiossa oli joukko väittämiä, jotka liittyivät kasvokkaiseen vuorovaikutukseen lasten kanssa. Neljännessä kysymysosiossa tarkasteltiin älylaitteiden käyttöä koronaviruksen aiheuttaman poikkeus-tilan aikana ja viides kysymysosio koostui vastaajan taustatiedoista.

Kysymyskenttien joukosta tarkoituksiimme soveltuivat parhaiten valintaruuturyhmä, tekstikenttä ja pudotusvalikko. Suurin osa kysymyksistä laadittiin niin, että kysymyskenttänä käytettiin valintaruuturyhmää, jossa vastaaja rastittaa yhden tai useamman vastausvaihtoehdon kustakin kysymyksestä. Avoimiin kysymyksiin soveltui parhaiten tekstikenttä, johon vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa vastauksensa vapaamuotoisesti niin halutessaan. Tekstikenttä soveltuu parhaiten käytettäväksi silloin, kun vastausta ei haluta ennalta määrittää. Pudotusvalikkoa, eli niin sanottua alasvetovalikkoa, käytettiin yhdessä kysymyksessä, jossa vastaajan piti valita asuinmaakuntansa. (Eduix 2020.)

Standardoidut kysymykset kysytään kaikilta vastaajilta samalla tavalla. Kysymysasettelun tulee olla huolellisesti tehty, jotta kyselyn vastaajille välittyy ymmärrys, mitä vastauksista tutkitaan ja haetaan. Kyselyaineistoa analysoidessa minimoidaan väärinymmärrykset niitä tulkittaessa standardoiduilla- ja avoimilla kysymyksillä, sekä vastauksilla. (Hirsjärvi ym. 2009, 193-204.)

Sähköinen kyselylomake julkaistiin 23.4.2020 ja aineiston keruu-aika oli seitsemän vuorokautta. Vastauksia kyselylomakkeeseen tuli yhden viikon aikana 170 kappaletta eri puolilta Suomea.

Tutkittavan aiheen toteutustapa valikoitui sähköiseksi kyselylomakkeeksi, sillä tällä tavoin mahdollistui valtakunnallinen tavoitettavuus vastaajien kesken. Levitystavaksi valikoimme some-kanavat, jotta saavuttaisimme mahdollisimman laajan joukon vanhempia, mahdollisimman lyhyessä ajassa. Kyselylomake jaettiin useissa some-kanavissa, kuten Instagramissa ja Facebookissa avoimena julkaisuna, sekä suljetuissa sosiaalisen median ryhmissä, jotka olivat suunnattu vanhemmille. Nämä valitut some-kanavat valikoituivat lomakkeen levittämiseen si-

ten, millä tavoin suljettu ryhmä oli profiloitunut. Suurin osa vastauksista tuli muutaman vuorokauden kuluessa, erityisesti viikonlopun aikana. Kyselylomakkeeseen vastattiin myös eri vuorokauden aikoina, mutta eniten vastauksia tuli ilta- ja yöaikoihin. Kyselylomake oli ajastettu niin, että se sulkeutui automaattisesti seitsemän vuorokauden kuluttua lomakkeen julkaisusta.

3.3 Aineiston analysointi

Tutkimusprosessin alkuvaiheen valinnat vaikuttavat osaltaan siihen, millä tavoin aineistoa lähdetään aikanaan analysoimaan. Tutkimusongelma ohjaa yleensä analyysivalintoja paljonkin ja aineiston analysointivaihetta pidetäänkin tutkimuksen ydinvaiheena, koska olemassa olevaan tutkimusongelmaan saa vastauksen analyysivaiheessa. Kyselyä varten on kehitetty paljon tilastollisia analyysitapoja, joten tutkijan ei tarvitse lähteä keksimään itse aineiston analyysitapoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 195, 221.)

Analyysimenetelmiä on lukuisia. Karkeasti jäsenitys tapahtuu kahdella eri tavalla. Selittämisessä käytetään yleensä tilastollista analyysiä ja päätelmien tekoa. Ymmärtämisessä käytetään yleensä laadullista analyysiä ja päätelmien tekoa. Tärkeintä on valita analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimusongelmaan. Kvalitatiivistakin tutkimusta on mahdollista analysoida tilastotekniikoilla, joskin yleisimmin käytetään teemoittelua, tyypittelyä, sisällönerittelyä, diskurssianalyysia tai keskusteluanalyysia. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

Ensimmäinen vaihe on tietojen tarkistus ja toinen vaihe sisältää tietojen mahdollisen tarkentamisen. Kolmanneksi ja viimeiseksi ennen analyysiä aineisto järjestetään. Jos tutkimusaineisto on kerätty strukturoiduilla lomakkeilla, niin analyysiin ryhdytään yleensä aineiston järjestämisen jälkeen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston suuri määrä saattaa venyttää analysointivaihetta viikkoihin tai jopa kuukausiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 221-223, 225.)

Tutkimusaineisto sisälsi sekä määrällisen, että laadullisen osuuden, joka piti ottaa huomioon analysointimenetelmien valinnassa. Aineiston määrällinen osuus käsiteltiin SPSS- analysointiohjelman ristiintaulukoinnin ja jakaumataulukoinnin menetelmiä hyödyntäen, kun taas aineiston laadullinen osuus käsiteltiin hyödyntäen sisällönanalyysiä, sekä sisällön erittelyä.

Laadullisen aineiston analyysi voidaan kuvata vieterin tavalla eteneväksi prosessiksi. Prosessi käynnistyy analysoimalla kerättyä aineistoa ja tietoa, jonka jälkeen saatu tieto kuvataan laajasti. Prosessi etenee luokittelemalla tietoa, jonka jälkeen sitä yhdistellään. Viimeiseksi aineiston analyysissa on merkityksenanto. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2019.) Merkityksenanto on prosessi, jossa sisältö ja ilmaisu yhdistyvät toisiinsa ja muodostavat merkin. Tulkintaa tapahtuu kolmella eri tasolla, denotatiivisella: mistä objektiivisista yksiköistä sanoma koostuu, konnotatiivisella: millaisia yksilöllisiä merkityksiä vastaanottaja voi yksiköihin kytkeä ja

symbolisella: millaisia yhteisöllisiä merkityksiä vastaanottaja voi yksiköihin kytkeä. (Åberg 1998.)

Laadullisen aineiston analyysissä keskeisiä faktoreita ovat aineiston koko, rajaaminen sekä saturaatio, eli kylläntyminen. Tärkeimpiä lähtökohtia laadullisen aineiston analyysissä ovat olennaisen erottaminen, ilmiön syvällisempi ymmärtäminen sekä luotettavuuden varmistaminen. Analyysi on aina vahvasti sidoksissa aineiston keruutapaan ja analysointi käynnistyy jo tutkimuksen tiedonkeruuvaiheessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2019.)

Sisällönanalyysissä tutkimusaineisto eritellään, sekä siitä pyritään etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja. Sisällönanalyysiä voidaan kutsua tekstianalyysiksi, jossa voidaan tarkastella lähes mitä vain tekstimuotoisia aineistoja, kuten esimerkiksi haastatteluja, päiväkirjoja tai keskusteluja. (Tuomi & Sarajärvi 2002.)

Sisällön erittelystä puhutaan myös usein sisällönanalyysin yhteydessä. Tuomi ja Sarajärvi (2002) kuvailevat sisällön erittelyn olevan kvantitatiivista dokumenttien analyysia, jossa voidaan määrällisesti kuvata mitä jokin teksti tai dokumentti sisältää. Tutkimusongelman mukaan sisällön erittelyn avulla voidaan tarkastella esimerkiksi sitä, kuinka monta kertaa jokin tietty termi esiintyy aineistossa. Sisällön erittelyä hyödynnettiin muun muassa niissä kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä, joissa havaittiin usein toistuvan sama vastaus. Näitä avoimia kysymyksiä olivat esimerkiksi kysymykset älylaitteiden käytöstä eri vuorokauden aikoina ja parisuhteessa tehdyt yhteiset sopimukset älylaitteiden käytöstä.

Määrällisellä eli kvantitatiivisella analyysillä halutaan selvittää esimerkiksi ilmiöiden syy-seuraussuhteita tai yleisyyttä numeraalien sekä tilastojen avulla. Kvantitatiivinen analyysi sisältää huomattavasti erityyppisiä laskennallisia ja tilastollisia menetelmiä. Määrällinen analyysi aloitetaan yleensä kuvaamalla aineistoa tilastollisesti ja kuvioiden avulla. Tämän jälkeen aletaan tutkimuskohtaisesti kuvaamaan esimerkiksi luokitteluita tai riippuvuussuhteita. (Jyväskylän yliopisto 2015b.) Määrällisessä analyysissä käytetään siis erilaisia tilastollisia menetelmiä riippuen hieman siitä, minkälaista kvantitatiivista dataa oikein käsitellään.

Määrällisten menetelmien kirjo on verrattain laaja. Menetelmiä voidaan luokitella muun muassa sen perusteella, onko tarkastelun kohteena vain yksi vai useampi muuttuja. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2003.) Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä määrällinen ja laadullinen puoli toteutettiin samalla kyselyllä. Kyselyssä käytettiin erilaisia asteikkoja. Siinä missä laadullisella puolella yritimme ymmärtää tutkimusongelmamme seurauksia, niin määrällisellä puolella pystyimme tutkimaan esimerkiksi sitä, kuinka moni vastanneista koki kumppanin älylaitteiden käytön haitallisena kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa.

Kerätty määrällinen aineisto analysoitiin IBM SPSS- ohjelmalla, joka on tilastollisen analysoinnin ohjelma. IBM SPSS- tuotteet koostuvat neljästä tuoteryhmästä, joista tässä opinnäytetyössä hyödynsimme IBM SPSS Statistics- tuoteryhmään kuuluvaa ohjelmaa. Kyseinen ohjelma soveltuu muun muassa käyttämiimme analysointimenetelmiin, eli kuvailevaan analyysiin, sekä riippuvuuksien analyysiin. (SPSS Finland 2015.) Määrällinen aineisto analysoitiin käyttäen sekä kuvailevaa analyysiä, että riippuvuuksien analyysia, koska ne sopivat analyysimenetelmistä parhaiten vastaamaan tarkoitustamme. Kuvailevan analyysin keinoin voidaan esimerkiksi tarkastella yksittäisten muuttujien jakaumia sellaisenaan, tai esimerkiksi jollakin luokittelevalla muuttujalla, kuten sukupuoli. Kuvaileva analyysi sopii myös esimerkiksi siihen, jos halutaan luoda hyvä yleiskuva tutkitusta aineistosta. Kuvaileva analyysi sopii myös aineiston edustavuuden tarkasteluun vertaamalla taustamuuttujien jakaumia vastaaviin perusjoukon tunnettuihin jakaumiin, kuten sukupuoli tai ikä. Kuvailevan analyysin menetelmiä olivat ohjelmassa kolmenlaisia, joista käytimme jakaumataulukointia (*frequencies*). Jakaumataulukon avulla pysyimme muun muassa tarkastelemaan aineistoa niin, että kuinka monta prosenttia oli vastannut milläkin tavalla kyselylomakkeessa olleisiin kysymyksiin. (Mamia 2005, 16.)

Ristiintaulukointia käytetään muuttujien jakautumisen ja niiden välisten riippuvuuksien tutkimiseksi (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2004b). Ristiintaulukointi (*Crosstabs*) on osa riippuvuuksien analyysia, ja sen avulla aineistosta voitiin analysoida esimerkiksi sitä, havaittiinko kahden muuttujan arvon välillä riippuvuutta (Mamia 2005, 31-32). Myös esimerkiksi korrelaatiolaskuilla voidaan selvittää aineistosta, riippuvatko kaksi vastauksista ilmi tullutta asiaa toisistaan (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2004a).

3.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta laadittaessa etiikan peruskysymykset hyvästä ja pahasta tulevat tutkijalle esiin. Osana tutkimusta tulee ottaa huomioon useita eettisiä periaatteita ja noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Erityisesti osana ihmistieteitä tiedon hankkimismenetelmät ja tutkimukseen liittyvät järjestelyt vaativat vakaata harkintaa, jotta eettisyys toteutuu. Ihmisarvoa on aina kunnioitettava tutkimusta tehdessä, joten esimerkiksi tutkimukseen osallistuminen on perustuttava vapaaehtoisuuteen. Hyvän käytännön mukaisesti on tutkimukseen osallistuvilla henkilöille tuotava tarkasti esille se, mitä tutkimuksessa tehdään. (Hirsjärvi ym. 2009, 23-25.)

Vastuu hyvästä tieteellisestä käytännöstä kuuluu jokaiselle tutkijalle, sekä koskettaa koko tiedeyhteisöä. Hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat yleinen huolellisuus tutkimustyössä, sekä tulosten tallentamisessa ja arvioinnissa, sekä muiden tutkijoiden asianmukainen huomioiminen ja aikaisempiin tutkimuksiin viittaaminen. Lisäksi hyvään käytäntöön kuuluvat tutkimuslupien hankkiminen, tutkimusryhmän jäsenten aseman, vastuiden ja oikeuksien mää-

rittely ja kirjaaminen, sekä tutkimustulosten omistajuutta ja aineistojen säilyttämistä koskevien käytäntöjen määrittäminen. Eettisesti kestävä tiedonhankinta-, tutkimusmenetelmä- ja arviointivalinnat kuuluvat myös osaksi hyvää tieteellistä käytäntöä. (Helsingin yliopisto 2020.)

Tutkimuksellisen opinnäytetyön suunnittelussa ja toteutuksessa oli mukana vahva luotettavuuden ja eettisyyden näkökulma, jotta toteutus noudattaisi hyvää tieteellistä käytäntöä parhaalla mahdollisella tavalla. Luotettavuuden ja eettisyyden huomiointi näkyi muun muassa tutkimusmenetelmän valinnassa, aineiston keruu- ja analysointimenetelmissä, sekä tiedonhankinnassa. Aineistonkeruuvaiheessa kaikki saatu aineisto oli anonyymiä tietoa, eikä kyselyyn vastanneita henkilöitä voitu yksilöidä tai tunnistaa vastauksista. Lisäksi tutkimusaineisto tuhoitiin asianmukaisesti tutkimustulosten analysoinnin jälkeen.

Keskeisenä osana tieteellistä tutkimusta on luotettavuuden arviointi. Tutkimukselle asetetut normit ja arvot johdattelivat tutkimuksen luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 2000.) Tällöin, tutkimuksellisessa opinnäytetyössä noudatettiin rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta toimintatavoissa. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä käytettiin eettisiä periaatteita sekä noudatettiin tieteellisen tutkimuksen vaatimuksia. Kyselylomake suunniteltiin yksityiskohtaisesti, toteutettiin suunnitelman mukaan ja raportointi tutkimustuloksista analysoitiin ja purettiin asianmukaisesti tuloksia vääristämättä. Ennen sähköisen kyselylomakkeen julkaisua, kyselylomakkeelle tehtiin esitestaus neljällä henkilöllä, jotta tulokset olisivat mahdollisimman luotettavia ja kyselylomakkeen toimivuus käytännössä varmistuisi. Kyselylomakkeeseen oli lopuksi liitetty tutkimuksellisen opinnäytetyön tekijöiden sähköpostiosoitteet, jotta vastaajalla olisi mahdollisuus ottaa yhteyttä opinnäytetyön tekijöihin niin halutessaan.

Tutkimuksellinen opinnäytetyö on sellaisenaan uskottava ja pätevä, sillä se perustuu vastaajien omiin kokemuksiin ja tulkintoihin. Kyselylomake on perusteellisesti tehty ja tulokset sekä päätelmät perustuvat vastauksiin teoreettisen viitekehyksen mukaisesti. Totuus perustuu kyselylomakkeen kysymyksiin ja vastaajien vastauksiin. Avoimien kysymyksen vastaukset on poimittu sellaisenaan, muokkaamatta lauserakenteita. Validiteetti nousee esille tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, sillä tutkittavalla ilmiöllä raapaistaan vain pintaa enemmän tai vähemmän, eikä täydellistä ymmärrystä ilmiöstä saada kirjoitettua johtopäätösiin ja yhteenvetoon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Vastauksien tulkitsemisessa on otettu huomioon vastaajien kielenkäyttö tilannesidonnaisuudessa. Vastaajan subjektiivinen totuus on otettu huomioon tuloksissa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Esitestaus kyselylomakkeelle julkaistiin 20.4.2020, joka oli avoinna 14 tuntia. Kyselylomake testattiin neljällä henkilöllä, jotka olivat vanhempia, huoltajia tai osallisina uusperheessä sekä kotona asui vähintään yksi alaikäinen lapsi. Vastaajat käyttivät tutkimuksellisen opinnäytetyön kyselylomakkeen esitestaukseen aikaa keskimäärin 5 minuuttia. Kyselylomakkeen tes-

tausvaiheessa esille nousi tarve lisätä lomakkeeseen ”en ole parisuhteessa”- vastausvaihtoehto. Lisäksi nousi tarve lisätä vastausvaihtoehto, jossa ilmentyisi, ettei vastaaja ole varsinaisesti lapsen vanhempi, mutta kuuluu osaksi perhettä. Kyselylomake koettiin testivaiheessa selkeäksi ja tarpeeksi lyhyeksi, sillä vastaajat nostivat esille sen, että liian raskaat ja pitkät kyselyt jäävät mahdollisesti kesken ja mielenkiinto vastaamiseen laantuu.

4 Tutkimustulokset

Tämä luku sisältää tutkimuksellisen opinnäytetyön tutkimustulokset, jotka on jaoteltu eri kappaleisiin kyselylomakkeessa olleiden eri kysymysosioiden mukaisesti. Kappaleita on viisi, joista ensimmäiseen on koottu tulokset vanhempien älylaitteiden käyttö- osiosta ja toinen kappale sisältää tulokset älylaitteiden käyttö parisuhteessa- kysymysosioista. Kolmas ja neljäs kappale sisältävät tulokset kasvokkaisen vuorovaikutuksen osiosta, sekä älylaitteiden käyttö poikkeustilan aikana- osiosta. Kyselylomake on tämän työn liitteenä (liite 1).

Tulokset on kirjoitettu auki sanallisesti kysymys kerrallaan ja jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalle on laadittu värillinen ympyräkaavio tulosten hahmottamisen helpottamiseksi. Ympyräkaavioihin on merkitty myös N-arvo, jossa N-kirjain kertoo koko otoskoon lukumäärän, joka on jokaisessa kysymyksessä sama, eli 170. (KAMK 2020.) Käytännössä otoskoon lukumäärällä tarkoitetaan vastaajien lukumäärää kunkin kysymyksen kohdalla.

4.1 Vanhempien älylaitteiden käyttö

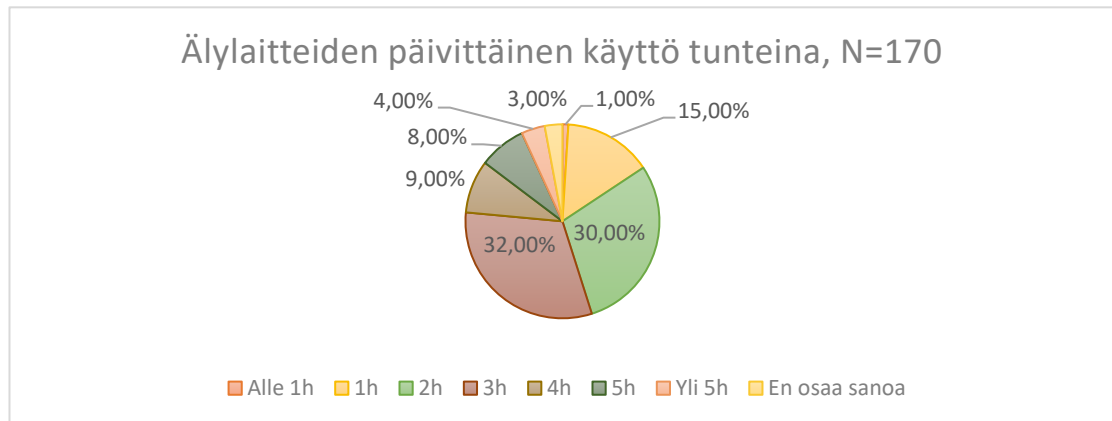
Kyselylomakkeen ensimmäisessä kyselyosiossa tarkasteltiin vastaajien henkilökohtaisia näkemyksiä heidän omasta älylaitteiden käytöstään vapaa-ajalla. Alkuohjeistuksessa vastaajaa pyydettiin huomioimaan työn ulkopuolinen aika. Erikseen ohjeessa oli vielä mainintana, että mikäli vastaaja työskentelee tai opiskelee etänä kotoa käsin, huomioisi hän sen ajan, jolloin ei ole töissä. Etätyön osalta jonkinlaisena olettamuksena on se, että etätyön mahdollistamiseksi tarvitaan usein älylaitteita.

Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajia pyydettiin arvioimaan tunteina päivittäistä älylaitteiden parissa viettämänsä aikaa heidän vapaa-aikanaan. Vastausvaihtoehdot oli jaoteltu tunteihin, joka katsottiin palvelevan parhaiten sekä vastausten analysointia, että kyselyyn vastaajaa.

Tulosten perusteella noin 32 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä älylaitteita päivittäin kolmen tunnin ajan. Noin 30 prosenttia vastaajista vastasi käyttävänsä älylaitteita päivittäin kaksi tuntia ja noin 15 prosenttia vastaajista yhden tunnin. Vastaajista 9 prosenttia kertoi viettävänsä älylaitteiden parissa päivittäin aikaa neljä tuntia, 8 prosenttia vastaajista viisi

tuntia ja 4 prosenttia yli viiden tunnin ajan. 3 prosenttia vastaajista eivät osanneet sanoa, kuinka paljon he viettävät älylaitteiden parissa ajallisesti aikaa vapaa-aikana.

Älylaitteilla vietetty aika tunteina saattoi olla vastaajan näkökulmasta vaikeaa arvioida, josta kertoo se, että 3 prosenttia vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Monet vastaajista olivatkin halunneet tarkentaa älylaitteiden parissa vietettyä aikaa kirjallisesti avoimiin kysymyksiin, joka kertoo osaltaan ajallisen arvioinnin vaikeudesta.

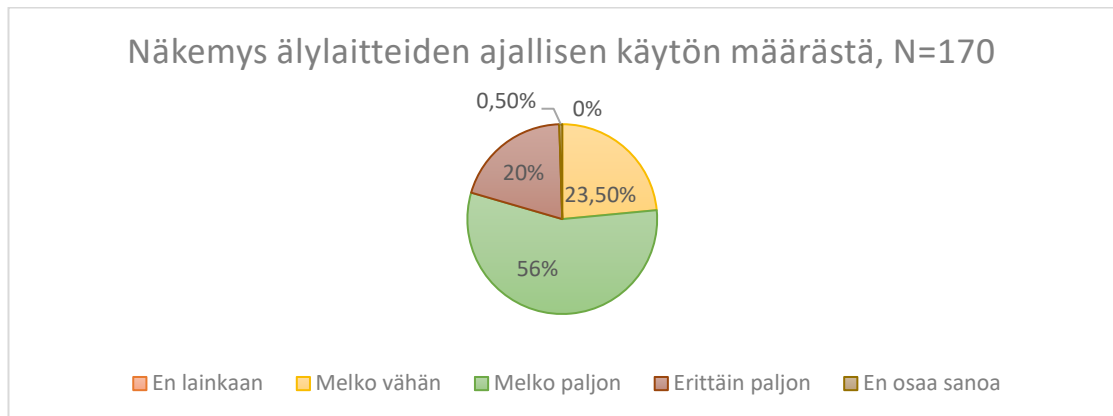

Kuvio 2: Älylaitteiden päivittäinen käyttö tunteina.

Ensimmäisen kysymysohon toinen kysymys tarkasteli vastaajan omaa näkemystä älylaitteiden käytön määrästä. Tämä haluttiin kysyä siksi, että edellisessä kysymyksessä tunteina ilmoitettu ajallinen määrä ei vielä kerro paljoakaan siitä, minkälaisena vastaaja itse kokee käyttämänsä ajan. Siinä missä toiselle vastaajista joku tuntimäärä on paljon, voi toinen vastaaja pitää sitä melko vähäisenä. Varsinaista kohtuullista ajankäyttöä älylaitteiden käytölle ei ole määritelty, joten tämä antaa vastauksiin paljon tulkinnanvaraa.

Suurin osa vastaajista (56 prosenttia) kertoi käyttävänsä älylaitteita näkemyksensä mukaan melko paljon. Vastaajista 23,5 prosenttia taas kertoi älylaitteiden ajallisen käytön olevan melko vähäistä. 20 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä älylaitteita erittäin paljon ja 0,5 prosenttia valitsi ”en osaa sanoa”- vastausvaihtoehdon. Ennalta arvatusti kaikilla kyselyyn vastanneilla henkilöillä oli silti älylaite vapaa-ajallaan käytössä, koska ”en lainkaan”- vastausvaihtoehto ei saanut yhtään valintaa.

Tulos oli osittain yllättävä, sillä edelliseen kysymykseen tulleiden vastausten perusteella melko vähäinen määrä vastaajista arvioi viettävänsä älylaitteiden parissa aikaa kolmea tuntia enempää, mutta tässä kysymyksessä suurin osa arveli oman älylaitteiden käytön määrän olevan ”melko paljon”. Huomioon otettava seikka oli myös se, että näkemykset älylaitteiden käytön ajallisesta määrästä voivat vaihdella paljonkin eri vastaajien välillä. Vastaajilla on luonnollisesti keskenään myös erilaiset elämäntilanteet sekä ajalliset resurssit käytössään.

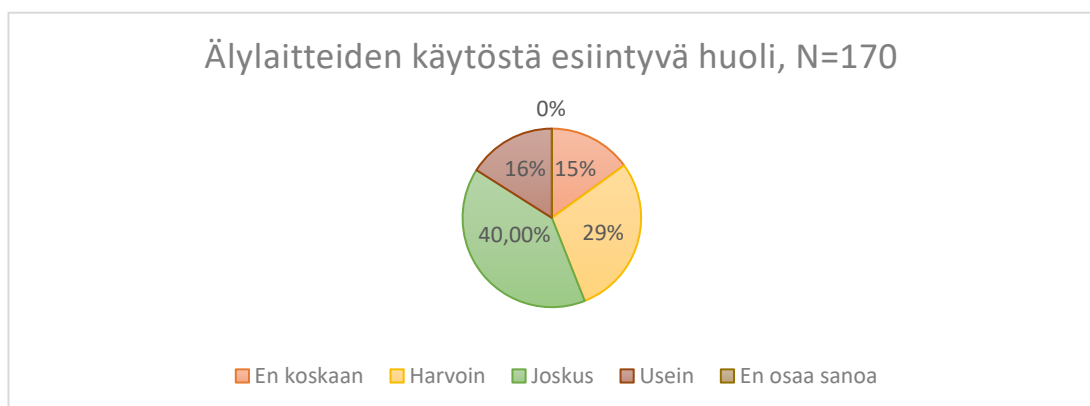

Kuvio 3: Näkemys älylaitteiden ajallisen käytön määrästä.

Ensimmäisen kyselyosion kolmas kysymys tarkasteli sitä, onko vastaaja mahdollisesti kantanut huolta omasta älylaitteiden käytöstään vapaa-ajalla. Edelleen tällä kysymyksellä pyrittiin tarkastelemaan syvemmin kahden edellisen kysymyksen vastauksia. Mahdollinen huolen esiintyminen omasta älylaitteiden käytön määrästä voi antaa luotettavampaa tietoa vastaajan todellisesta näkemyksestä aihetta kohtaan.

Tulosten perusteella 40 prosenttia vastaajista kertoi kantaneensa joskus huolta omasta älylaitteiden käytöstään, kun taas harvoin huolta oli kantanut 29 prosenttia vastaajista. Usein huolta älylaitteiden käytöstä oli kantanut vastaajista 16 prosenttia, ja 15 prosenttia ei ollut koskaan kantanut asiasta huolta.

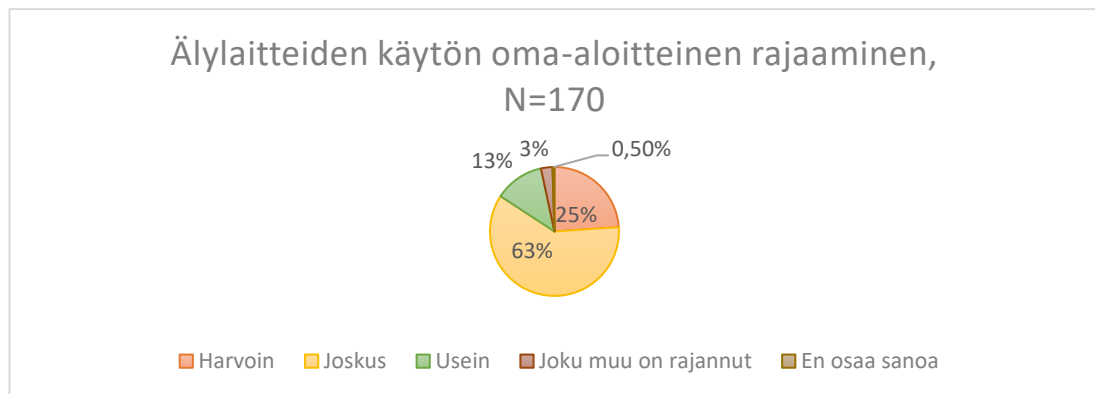
Huomioon otettavaa on se, että vastaajien kokemukset huolen esiintymisestä luonnollisesti vaihtelevat, ja herkkyyks vaihtelee yksilöstä toiseen paljonkin. Kysymyksessä ei myöskään eritelty yksiselitteistä asiaa huolen aiheesta, kuten ajallisesta käytöstä, vaan kysymys oli muotoiltu koskemaan yleisesti älylaitteiden käyttöä.

Kuvio 4: Älylaitteiden käytöstä esiintyvä huoli.

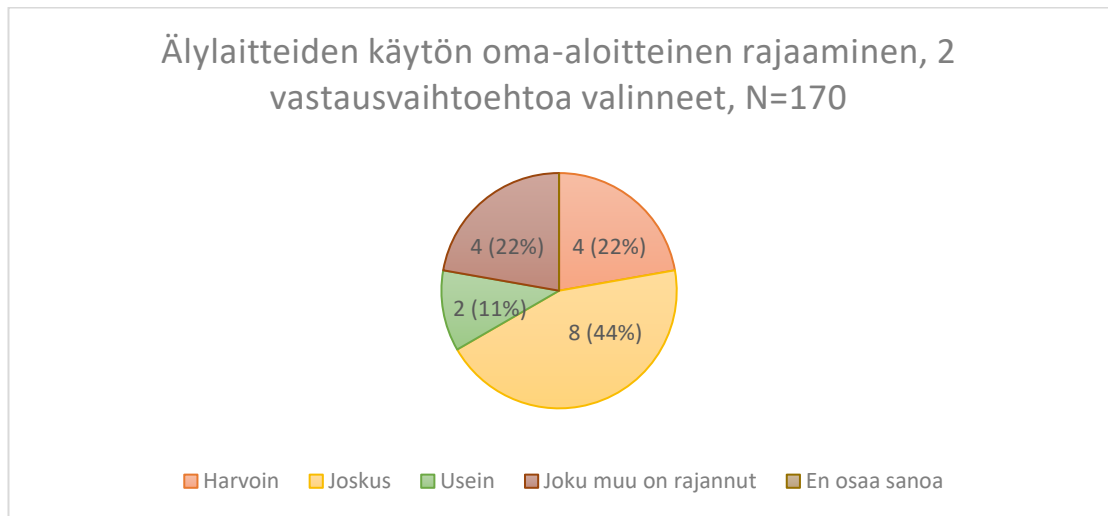
Neljännessä kysymyksessä vastaajilta tiedusteltiin älylaitteiden käytön oma-aloitteista rajaamista vapaa-ajalla. Kysymystä oli tarkennettu niin, että se sisälsi esimerkin käsitteestä *rajaaminen*, jolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi älylaitteiden käytön vähentämistä. Tällä kysymyksellä haluttiin lisätietoa siitä, että mikäli älylaitteiden käytön määrä koetaan paljoksi ja siitä esiintyy mahdollisesti huolta, niin onko vastaaja tehnyt oma-aloitteisesti toimenpiteitä vähentääkseen älylaitteiden käytöstä koituvaa mahdollista huolta. Kysymykseen oli annettu mahdollisuus valita kaksi vastausvaihtoehtoa.

Suurin osa vastanneista (63 prosenttia) kertoi rajanneensa joskus oma-aloitteisesti älylaitteiden käyttöönsä, kun taas 3 prosenttia vastanneista kertoi jonkun muun rajanneen omaa älylaitteiden käyttöönsä. Harvoin älylaitteiden käyttöä oli vastanneista rajannut 25 prosenttia ja usein 13 prosenttia vastanneista. Vastaajista 0,5 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Kuvio 5: Älylaitteiden käytön oma-aloitteinen rajaaminen.

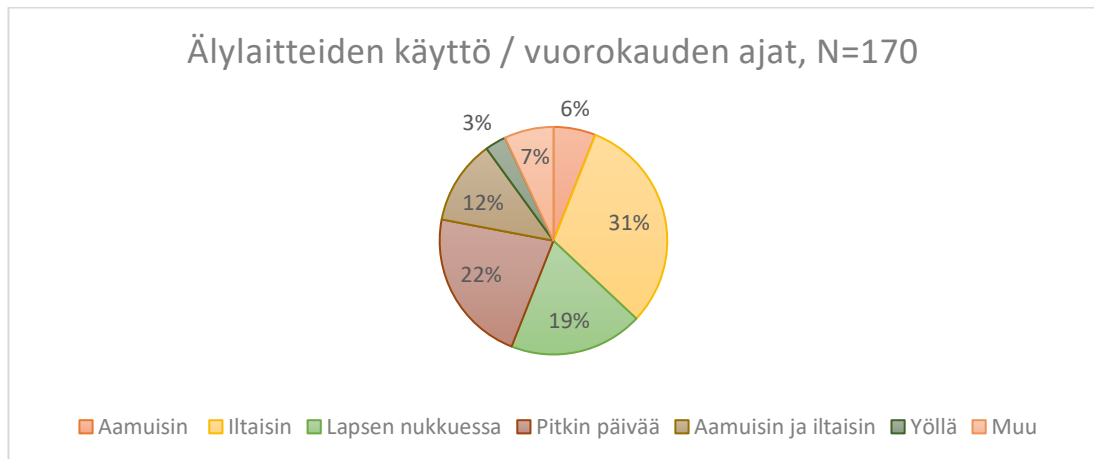
Kysymykseen oli annettu mahdollisuus valita kaksi vastausvaihtoehtoa ja vastaajista 9 henkilöä valitsi kaksi vaihtoehtoa. Yksi vastaajista oli valinnut rajoittavansa älylaitteiden käyttöä harvoin ja joskus. Toinen vastaajista valitsi vaihtoehdot ”usein” ja ”joku muu on rajannut”. Kolmas vastaajista kertoi rajanneensa joskus ja joku muu on rajannut. Neljäs vastaajista oli valinnut harvoin ja joskus vastausvaihtoehdot. Viides vastaajista valitsi, joskus ja usein. Kuudes vastanneista, harvoin ja joskus. Seitsemäs ja kahdeksas henkilö oli valinnut, joskus ja joku muu on rajannut älylaitteiden käyttöä. Yhdeksäs henkilö oli valinnut, harvoin ja joskus vastausvaihtoehdoista. Vain yhdellä vastanneista oli selkeästi havaittavissa liiallinen älylaitteiden käyttö vastausten perusteella.

Kuvio 6: Älylaitteiden käytön oma-aloitteinen rajaaminen. Kaksi vastausvaihtoehtoa valinneet.

Vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa vapaamuotoisesti älylaitteiden parissa vietettyä aikaa. Vastaajista 40 prosenttia oli vastannut tähän kysymykseen, kun vastaajia kyselyssä oli yhteensä 170 henkilöä. Tämä avoin kysymys haluttiin lisätä lomakkeeseen siksi, että vastaajilla olisi mahdollisuus avata älylaitteiden parissa viettämäänsä aikaa. Myös analysoinnin näkökulmasta kysymys oli tärkeää lisätä lomakkeeseen, koska älylaitteiden parissa vietetty aika tunteina ei vielä anna tarpeeksi kattavaa kuvaa aiheesta.

Sisällön erittelyn menetelmän perusteella suurin osa vastauksista sisälsi vuorokauden aikoja, jolloin vastaaja viettää eniten aikaa älylaitteiden parissa. Ennalta oletetusti eniten (31 prosenttia) älylaitteita käytettiin iltaisin. Tähän vaikuttaa luonnollisesti se, että suurimmalla osalla työkäisistä vapaa-aika ajoittuu ilta-aikoihin. Pitkin päivää älylaitteita kertoi käyttävänsä vastaajista 22 prosenttia. Vastaajista 19 prosenttia kertoi käyttävänsä älylaitteita eniten lasten nukkuessa. Älylaitteiden käyttö ajoittui eniten aamuun ja iltaan 12 prosentilla vastaajista. Aamu-aikoina vastaajista 6 prosenttia kertoi käyttävänsä älylaitteita ja yöllä 3 prosenttia vastaajista. Muita vastauksia tuli 7 prosenttia, joissa vastaajat olivat halunneet tarkentaa omia älylaitteiden käyttötottumuksiaan, kuten sitä mitä tekevät älylaitteilla (uutisten luku, tiedonhaku).

Kuvio 7: Älylaitteiden käyttö/vuorokauden ajat.

Ensimmäisen kysymysohjon lopussa vastaajalla oli mahdollisuus tarkentaa halutessaan vastauksiaan vapaamuotoisesti. Tämä kysymys lisättiin siksi, että vastaajille annettiin laajempi mahdollisuus avata kirjallisesti vastauksiaan.

Vastauksia avoimeen kysymykseen tuli yhteensä 29 kappaletta, ja analysoinnin tuloksena voidaan todeta, että useampi vastaajista kertoi rajanneensa joko osittain tai kokonaan älylaitteiden käyttöönsä. Useampi vastaajista kertoi asettaneensa aikarajan sovelluksiin käytön rajoittamiseksi ja moni myös kertoi poistaneensa sosiaalisen median tilejä kokonaan käytöstä. Analysoinnin perusteella harva vastaajista kuitenkin oli perustellut vastaustaan, joten tarve esimerkiksi sosiaalisen median tilin poistamiselle jäi osittain hämäräksi. Alla on listattuna satunnaisesti vastausten joukosta poimittuja kommentteja:

”Olen joskus poistanut sosiaalisen median käytöstä.” -Nainen 26-35v

”Kaikki palvelut siirretty verkkoon, joten verkossa 24/7.” -Nainen 46-50v

”YouTubessa muistutus 30min välein ajan kulusta.” -Nainen 36-45v

”Älylaitteiden käyttö on mielestäni kuin riippuvuus. Siitä on hankala päästä eroon kun kaikki sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu nykyään siellä.” -Nainen 26-35v

”Olen poistanut joitain sovelluksia pois käytöstä.” -Nainen 46-50v

”Halu olisi kuluttaa vähemmän aikaa kännykällä, mutta useimmiten huomaamatta/vahingossa jää turhaan selaamaan puhelinta kauemmin kun oli aikonut.” -Nainen 26-35v

”Pidän somettoman päivän noin kerran viikossa.” -Nainen 26-35v

”Älylaitteiden käyttöä pitäisi rajata enemmän.” -Nainen 46-50v

”Pyrin rajaamaan lapsen älylaiteaikaa, koska ei muuta tekiskään.” -Mies 26-35v

”En ole rajoittanut, koska pärjään ihan hyvin ilmankin.” -Nainen 26-35v

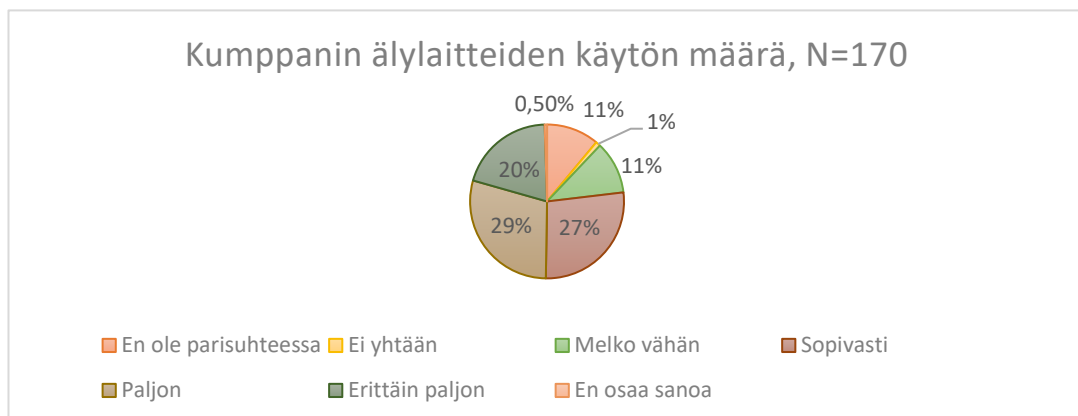
4.2 Älylaitteiden käyttö parisuhteessa

Kyselylomakkeen toinen kysymysosio käsitteli älylaitteiden käyttöä parisuhteessa. Osiossa olleilla kysymyksillä haluttiin selvittää muun muassa sitä, onko älylaitteiden käytöllä vaikutusta parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan, ja onko parisuhteen osapuolet tehneet keskinäisiä sopimuksia älylaitteiden käyttöön liittyen. Osio koostui kahdesta monivalintakysymyksestä ja kolmesta avoimesta kysymyksestä

Toisen kysymysosion ensimmäisessä kysymyksessä vastaajan piti arvioida kumppaninsa älylaitteiden käytön määrää. Tällä kysymyksellä haluttiin selvittää vastaajien näkemyksiä siitä, miten he kokevat määrällisesti kumppaninsa älylaitteiden käytön. Vastaajat, jotka eivät olleet parisuhteessa, oli huomioitu vastausvaihtoehdoissa myös.

29 prosenttia vastaajista kertoi, että kumppani käyttää älylaitteita paljon, kun taas 20 prosenttia vastaajista arvioi kumppaninsa käyttävän älylaitteita erittäin paljon. Kumppaninsa älylaitteiden käytön määrää sopivana piti 27 prosenttia vastaajista ja melko vähäisenä 11 prosenttia vastaajista. 1 prosentti vastasi, ettei kumppani käytä älylaitteita ollenkaan ja 0,5 prosenttia vastaajista valitsi ”en osaa sanoa”- vastausvaihtoehdon. Vastaajista 11 prosenttia ei ollut parisuhteessa kyselyyn vastaamisen hetkellä.

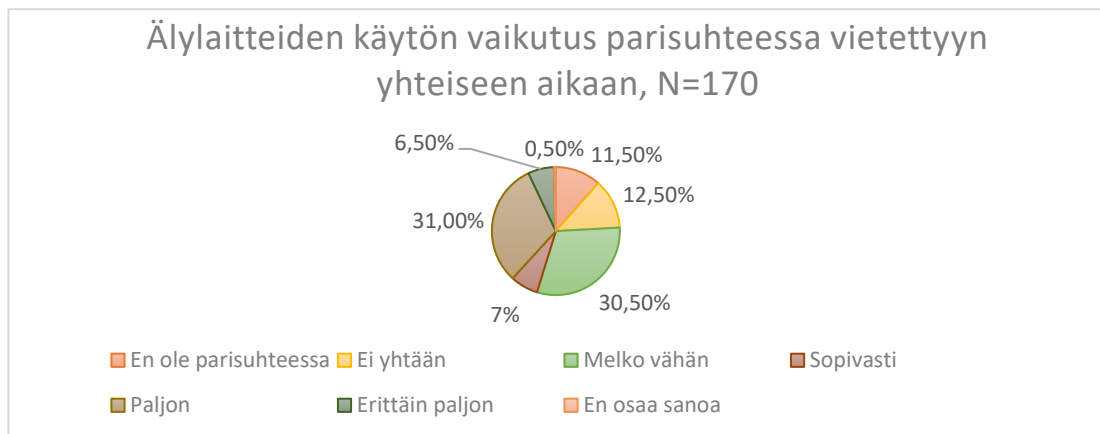
Huomioon otettavaa tässä kysymyksessä on se, että eri määreet vaihtelevat vastaajien välillä. Kysymyksessä kuitenkin tiedustellaan vastaajan näkemystä kumppanin älylaitteiden käytöstä, joten esimerkiksi älylaitteiden käytön tuntimääriä vastauksista ei saada selville.

Kuvio 8: Kumppanin älylaitteiden käytön määrä.

Toisen kysymysosion toisessa monivalintakysymyksessä kysyttiin vastaajalta älylaitteiden käytön mahdollisia vaikutuksia parisuhteessa yhdessä vietettyyn aikaan. Kysymyksellä haluttiin selvittää sitä, onko älylaitteiden käyttö esimerkiksi vähentämässä parisuhteessa vietettyä yhteistä aikaa, vai kenties mieluummin lisäämässä sitä. Myös vastaajan henkilökohtaisen kokemuksen näkökulmasta tämä oli kyselyssä mielenkiintoista selvittää.

Vastaajista 31 prosenttia vastasi älylaitteiden käytön vaikuttavan parisuhteeseen paljon. Toiseksi eniten vastauksia tuli vaihtoehtoon ”melko vähän”, jonka valitsi 30,5 prosenttia vastaajista. 12,5 prosenttia vastasi, ettei älylaitteiden käytöllä ole vaikutusta parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan. 7 prosenttia vastaajista koki kumppanin älylaitteiden käytöllä olevan sopivasti vaikutusta parisuhteen keskinäiseen aikaan, kun taas 6,5 prosenttia koki älylaitteiden käytöllä olevan erittäin paljon vaikutusta keskinäiseen aikaan. 0,5 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa mitään, ja 11,5 prosenttia vastaajista ei ollut parisuhteessa kyselyyn vastaamisen hetkellä.

Kuvio 9: Älylaitteiden käytön vaikutus parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan.

Tämän kysymysoSION ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä vastaajalla oli mahdollisuus tarkentaa edelliseen kysymykseen valitsemaansa vastausta. Vastaustaan tarkensi kirjallisesti reilu 35 prosenttia vastaajista, eli 60 henkilöä. Sisällönanalyysin tuloksena avoimeen vastaukseen oli vastannut useimmin vanhemmista ne, jotka kokivat älylaitteiden käytön parisuhteessa negatiiviseksi ja osaltaan yhteistä aikaa vieväksi tekijäksi. Analysoinnin tuloksena voidaan todeta, että ne vastaajat, jotka eivät nähneet älylaitteiden käytön vaikuttavan parisuhteen yhteiseen aikaan, eivät myöskään juurikaan jättäneet kommentteja avoimeen kysymykseen. Suurimmassa osassa kommentteja havaittiin myös vahvaa syyllistämistä ja pettymystä kumppanin älylaitteiden käyttöä kohtaan, mutta toisaalta osa vastauksista sisälsi vastaajan henkilökohtaista pohdintaa siitä, mikä hänen oma osuutensa parisuhteen yhteisen ajan määrän osalta mahdollisesti on.

Vastausten joukosta satunnaisesti poimittuja kommentteja:

”Esim. kahvilla yhdessä ollessa mieheni selaa puhelinta lähes aina.” -Nainen 36-45v

”Työpäivän jälkeen olisi mukava nähdä puolisoa muutenkin kuin puhelin kädessä.” -Mies 36-45v

”Illalla joskus keskusteluja käyty että jutellaanko kasvotusten vai WhatsApp:ssa.” -Nainen 18-25v

”Molemmat vähän omissa oloissaan, eikä tule niin keskityttyä toiseen.” -Nainen 46-50v

”Aina jompi kumpi kännykällä.” -Nainen 36-45v

”Molemmat omilla laitteilla, ei yhteistä tekemistä/olemista.” -Nainen 26-35v

”Puoliso on useasti puhelimella tai katselee televisioo. Monesti sanonutkin puolisololleni että olisi mukava olla hänen puhelin, niin se koskisi mua useammin.” -Nainen 26-35v

”Rouva katselee sarjoja ilta-aikaan kun olisi sopivaa aikaa vaikka seksille.” -Mies 26-35v

”Puhelin on kiinnostavampi kuin perhe.” -Nainen 36-45v

”Mies viettää paljon aikaa kännykällä kun on meidän kanssa samassa tilassa.” -Nainen 36-45v

”Älylaitteet vie kaiken vapaa-ajan. Se ärsyttää ja suututtaa valtavasti, kun toinen on koko ajan koneella. Aika pois meiltä muilta.” -Nainen yli 50v

”Yhteinen aika menettää merkitystään, kun samaan aikaan selaa somea.” -Nainen 26-35v

”Jos kumppanilla on päivä, jolloin käyttää paljon puhelinta, jää yhteinen aika vähemmälle.” -Nainen 18-25v

”Päivän lapsi vapaa-ajat kuluvat puolisolllani kännykkää räplätessä.” -Nainen 26-35v

”Molemmat ovat illalla omilla laitteillaan, ei tule edes juteltua.” -Nainen 26-35v

”Puhelin on kiinnostavampi kuin puoliso.” -Nainen 36-45v

”Se on usein riidan aihe. Haluaisin läsnäoloa enemmän.” -Nainen 18-25v

Tämän kysymysosion toinen avoin kysymys koski parisuhteessa tehtyjä keskinäisiä sopimuksia älylaitteiden käytöstä. Kysymykseen tuli kommentti yhteensä 69 vastaajalta, joka on reilu 40 prosenttia kaikista kyselylomakkeeseen vastanneista.

Sisällön erittelyn perusteella noin 20 prosenttia vastaajista mainitsi tehneensä sopimuksen, jossa älylaitteita ei käytetä ruokailun aikana. Myös usein vastauksissa esille noussut maininta oli sopimus siitä, että älylaitteita ei tuoda sänkyyn tai makuuhuoneeseen. Useasta vastauksessa ilmeni myös sopimusten teon selkeä tarve, sekä pettymys siitä, että älylaitteiden käyttöön liittyviä sopimuksia ei parisuhteessa täysin noudatettu.

Vastausten joukosta satunnaisesti poimittuja kommentteja:

”Yritetty on, mutta ei toimi koska kone voittaa.” -Nainen yli 50v

”Ruokaillessa ei luuria lärätä.” -Nainen 36-45v

”Ei olla, pitäisi ehdottomasti tehdä.” -Nainen 26-35v

”Ainoastaan sen, että mieheni pelaa aikuisten pelejä vasta sitten kun lapset ovat menneet nukkumaan.” -Nainen 18-26v

”Ei, koska puolisoni ei halua.” -Nainen 36-45v

”Joskus sovittu, että tänä iltana ei laitteita käytetä.” -Mies 26-35v

”Ei, koska puolisoni ei näe ongelmaa omassa laitteiden käytössään.” -Nainen 36-45v

”Sängyssä ja ruokapöydässä ei puhelimia. Joskus lipsuu.” -Nainen 26-35v

”Ruokapöydästä pysyy älylaitteet pois.” -Nainen 26-35v

”Joskus puhuneet että pitäisi käyttää vähemmän.” -Nainen 18-25v

”Ei ole tarvinnut tehdä kun on selvää molemmille, että esim iltaisin puhelimet ovat pois kun ollaan yhdessä.” -Nainen 26-35v

”Puhelinta ei sänkyyn.” Nainen 46-50v

”Emme ole. Puolisoni ei mielestään käytä älylaitteita liikaa” -Nainen 36-45v

”Ruokapöydässä ehdoton kielto. Lapset menevät aina puhelimien edelle.” -Mies 36-45v

Kolmannessa avoimessa kysymyksessä vastaajalla oli mahdollisuus tarkentaa parisuhde- osioon antamiaan vastauksia niin halutessaan. Vastauksia tähän tuli yhteensä kuusi kappaletta. Sisällyönanalyysin perusteella vastaukset koostuivat lähinnä sellaisista kommentteista, jotka kertoivat vastaajan tarpeesta tarkentaa joiltakin osin vastausvalintojaan.

Vastausten joukosta satunnaisesti poimittuja kommentteja:

”Jos toinen pyytää laittamaan kännykän pois, se laitetaan pois ja keskitytään toisiimme.” -Mies 36-45v

”Yksinäisyys saa hakemaan ajanvietettä älylaitteista.” -Nainen 36-45v

”Laitteen käyttö kielletty klo 17-19. Yhdessäoloa perheen kanssa. Ei ole onnistunut käytännössä.” -Nainen 46-50v

”Paras hengähdystauko lapsiarjen keskellä on se, kun puoliso antaa oman hetken ja saa rauhassa lukea uutiset netistä.” -Nainen 18-25v

”Sopimus unohtuu aina pikkuhiljaa.” -Nainen 46-50v

4.3 Älylaitteet ja kasvokkainen vuorovaikutus

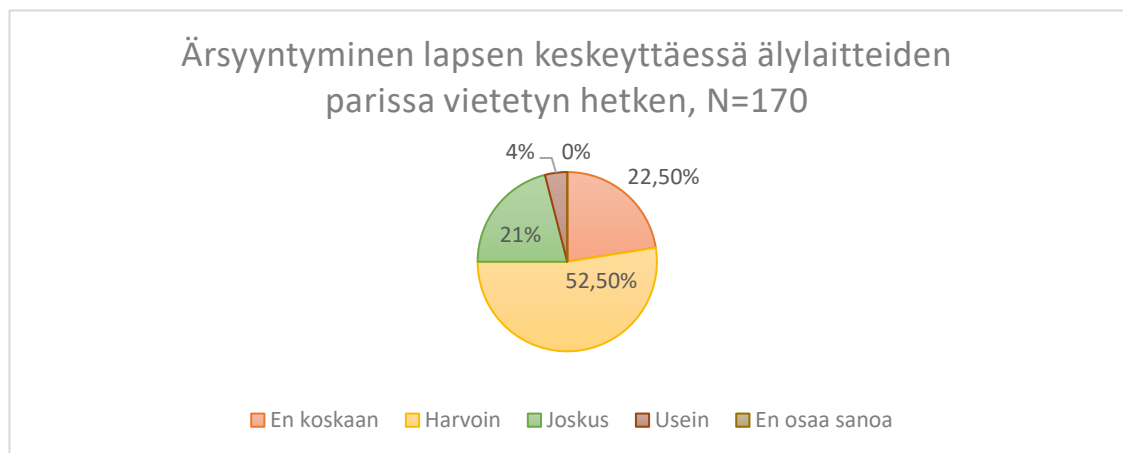
Kyselylomakkeen kolmas kysymysosio sisälsi joukon väittämiä liittyen kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perheessä. Alkuohjeistuksena vastaajaa pyydettiin valitsemaan vaihtoehtoista väittämää parhaiten kuvaava vaihtoehto. Lisäksi ohjeistuksena oli, että mikäli vastaajan lapsi on

alle 3-vuotias, tulisi vastaajan miettiä väittämiä lapsen ikätason mukaisesti niin, että onko lapsi mahdollisesti viestittänyt vuorovaikutuksen puutetta esimerkiksi itkuisuudella tai levottomuudella. Tämä ohjeistus mahdollisti sen, että myös pienten lasten vanhemmat pystyivät vastaamaan esitettyihin väitteisiin.

Ensimmäinen väittämä koski vanhemman mahdollista ärsyntyä, mikäli lapsi toistuvasti keskeyttää vanhemman älylaitteen äärellä vietetyn hetken. Väitteen kautta haluttiin selvittää muun muassa sitä, kuinka toistuvaa väitteessä esitetty ärsyntyminen on, vai esiintyykö sitä vastaajien mielestä lainkaan.

Vastaajista 52,5 prosenttia koki ärsyntyvänsä harvoin lapsen keskeyttäessä älylaitteen parissa vietetyn hetken. Joskus ärsyntyä esiintyi 21 prosentilla vastaajista ja usein ärsyntyä 4 prosenttia vastaajista. 22,5 prosenttia vastaajista koki, etteivät he koskaan ärsyntyä, mikäli lapsi keskeyttää älylaitteella vietetyn hetken.

Huomioitavaa kysymyksenasettelussa on käsite *ärsyntyä*, joka voi olla tulkinnanvarainen seikka eri vastaajien välillä. Myös herkkyys ärsyntyä vaihtelee tiedettävästi eri yksilöiden välillä, joka on voinut vaikuttaa vastausvaihtoehdon valitsemiseen.

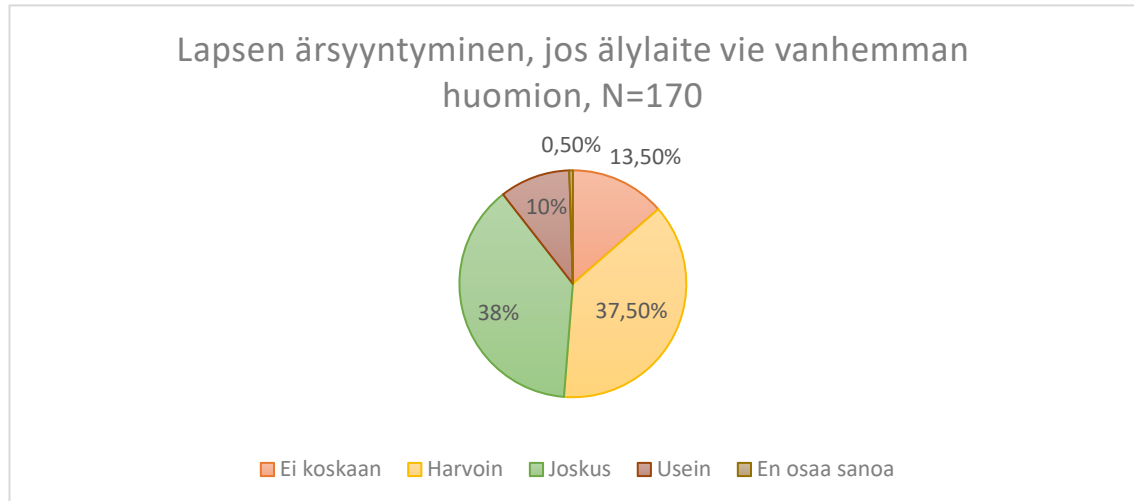
Kuvio 10: Ärsyntyminen lapsen keskeyttäessä älylaitteiden parissa vietetyn hetken.

Toinen väittämä oli vastaava kuin ensimmäinen, mutta väite esitettiin toisinpäin. Väitteessä tiedusteltiin lapsen ärsyntymisen yleisyyttä, mikäli vanhempi ei huomioi lasta ollessaan älylaitteen äärellä. Väitteellä haluttiin selvittää muun muassa sitä, kuinka yleistä lapsen ärsyntyminen huomion puutteesta vanhemman mielestä oli.

38 prosenttia vastanneista koki lapsen ärsyntyvän joskus, kun vastaajan huomio keskittyy älylaitteisiin. Harvoin lapsen ärsyntyä asiasta oli vastausten perusteella havainnut 37,5 prosenttia vastaajista. 10 prosenttia vastaajista koki lapsen ärsyntyvän huomion puutteesta

usein ja 13,5 prosenttia ei ollut koskaan havainnut ärsyyntymistä. 0,5 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa väitteeseen mitään.

Kuten edellisen väitteen kohdalla, myös tässä tulkinnanvaraisuutta saattoi esiintyä vastaajien välillä käsitteestä *ärsyntyä*, joka on voinut mahdollisesti vaikuttaa väitteen tulkitsemiseen.

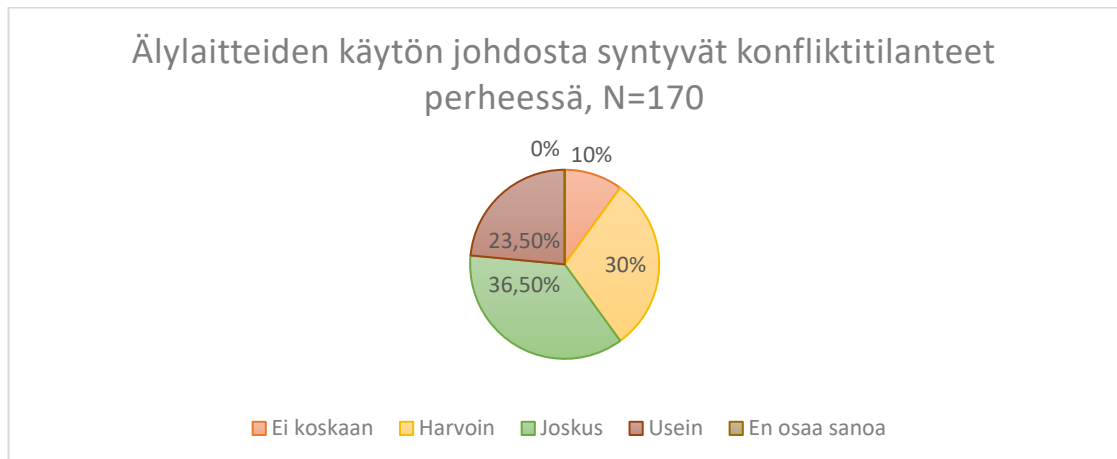

Kuvio 11: Lapsen ärsyntyminen, jos älylaite vie vanhemman huomion.

Kolmas väittäjä koski älylaitteiden käyttöön liittyvien konfliktitilanteiden esiintyvyyden yleisyyttä perheessä. Konfliktitilanteet ovat osa kasvokkaista vuorovaikutusta, joten kyselylomakkeessa haluttiin myös esittää väite liittyen konfliktitilanteiden yleisyyden selvittämiseksi perheessä.

Vanhemmista 36,5 prosenttia vastasi, että älylaitteiden käytöstä esiintyy perheessä konfliktitilanteita joskus. Harvoin konfliktitilanteiden syntyä oli havainnut 30 prosenttia vanhemmista, mutta vain 10 prosenttia oli sitä mieltä, että älylaitteiden käyttö ei koskaan aiheuta perheessä konfliktitilanteita. Usein konfliktitilanteita oli havainnut 23,5 prosenttia vanhemmista.

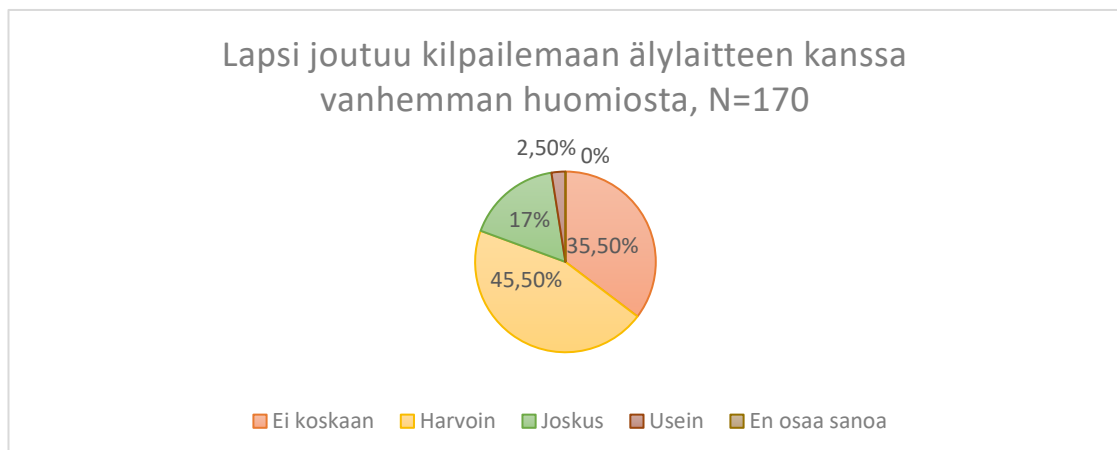
Käsitettä *konfliktitilanne* ei ollut kyselyssä avattu tarkemmin, eli vanhemmilla oli mahdollisuus tulkita käsite vapaasti. Vastaajien välillä on voinut olla tulkinnanvaraisuuksia arvioidessaan konfliktitilanteiden esiintyvyyttä, mutta tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia, eikä yksikään vanhempi jättänyt vastaamatta väitteeseen.

Kuvio 12: Älylaitteiden käytön johdosta syntyvät konfliktitilanteet perheessä.

Neljäs väittämä koski sitä, kuinka yleistä on lapsen joutuminen kilpailemaan vanhemman huomiosta älylaitteen kanssa.

Tulosten perusteella 45,5 prosenttia vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsi joutuu harvoin kilpailemaan vanhemman huomiosta älylaitteen kanssa. Puolestaan 35,5 prosenttia vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsi ei koskaan joudu kilpailemaan vanhemman huomiosta. 17 prosenttia vanhemmista kertoi vastaavan tilanteen tapahtuvan joskus, ja 2,5 prosenttia koki, että lapsi joutuu usein kilpailemaan vanhemman huomiosta älylaitteen kanssa.

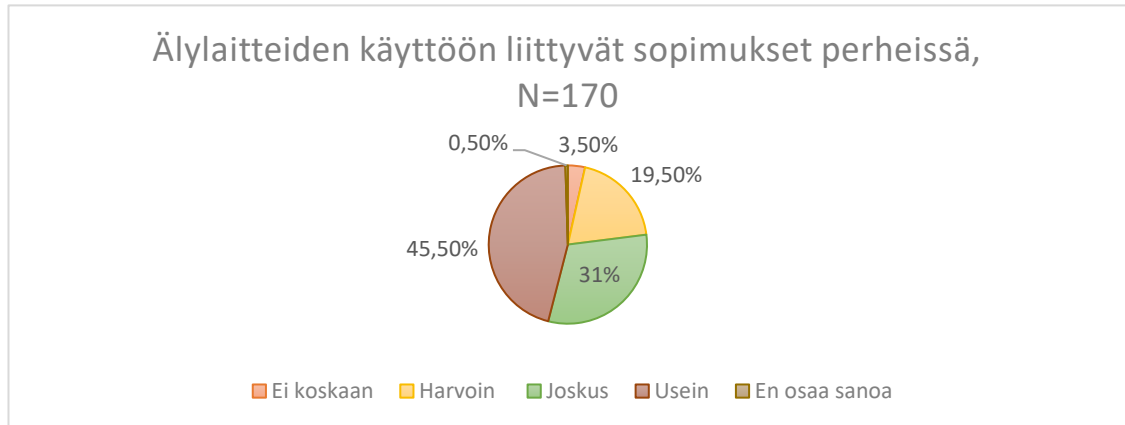
Kuvio 13: Lapsi joutuu kilpailemaan älylaitteen kanssa vanhemman huomiosta.

Viides väittämä tarkasteli älylaitteiden käyttöön liittyvien sopimusten teon yleisyyttä perheessä. Käsitettä *sopimus* oli tarkennettu vastaajille kysymykseen niin, että se voi tarkoittaa esimerkiksi ruudun ääressä vietetyn ajan määrittämistä.

45,5 prosenttia vanhemmista vastasi, että perheessä on tehty älylaitteiden käyttöön liittyviä sopimuksia usein, ja joskus sopimuksia oli tehty 31 prosentilla perheistä. Harvoin sopimuksia

oli tehneet perheistä 19,5 prosenttia, kun taas 3,5 prosenttia perheistä ei koskaan. 0,5 prosenttia ei vanhemmista valitsi ”en osaa sanoa” - vaihtoehtoon.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että erilaiset älylaitteiden käyttöön liittyvät sopimukset olivat perheissä yleisiä, joka kertoo osaltaan siitä, että sopimusten teolle on nähty tarvetta.

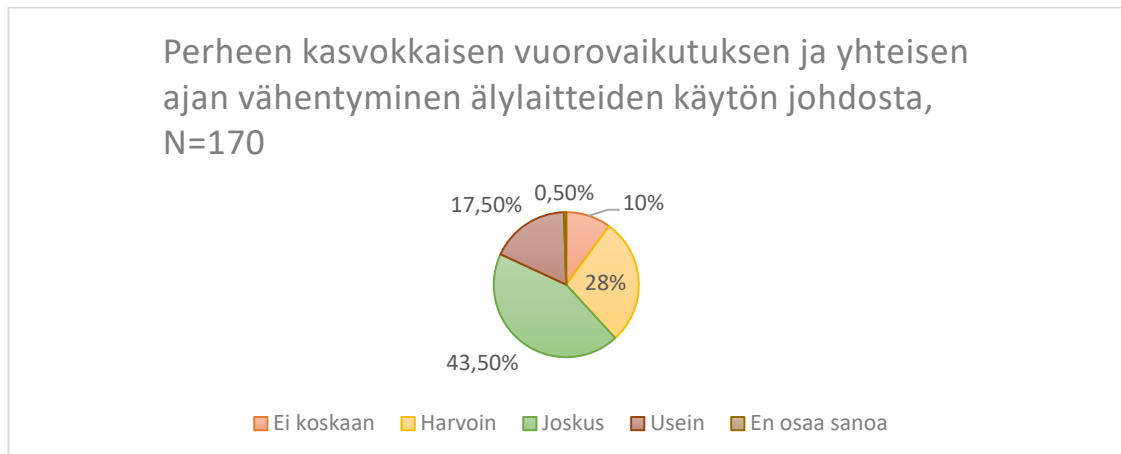

Kuvio 14: Älylaitteiden käyttöön liittyvät sopimukset perheissä.

Väitteessä kuusi haluttiin selvittää, onko älylaitteiden käytöllä yhteyttä perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen tai yhteisen ajan määrän vähentymiseen.

Vanhemmista 43,5 prosenttia vastasi, että älylaitteiden käyttö on joskus vähentämässä perheen keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistä aikaa, kun taas harvoin asian koki 28 prosenttia vanhemmista. 17,5 prosenttia vanhemmista koki älylaitteiden käytön vähentävän usein perheen keskinäistä vuorovaikutusta, ja 10 prosenttia vanhemmista koki, että älylaitteet eivät vaikuta siihen koskaan.

Tulosten perusteella reilu enemmistö vanhemmista koki älylaitteiden käytöllä olevan yhteyttä perheenjäsenten keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhteisen ajan vähenemiseen.

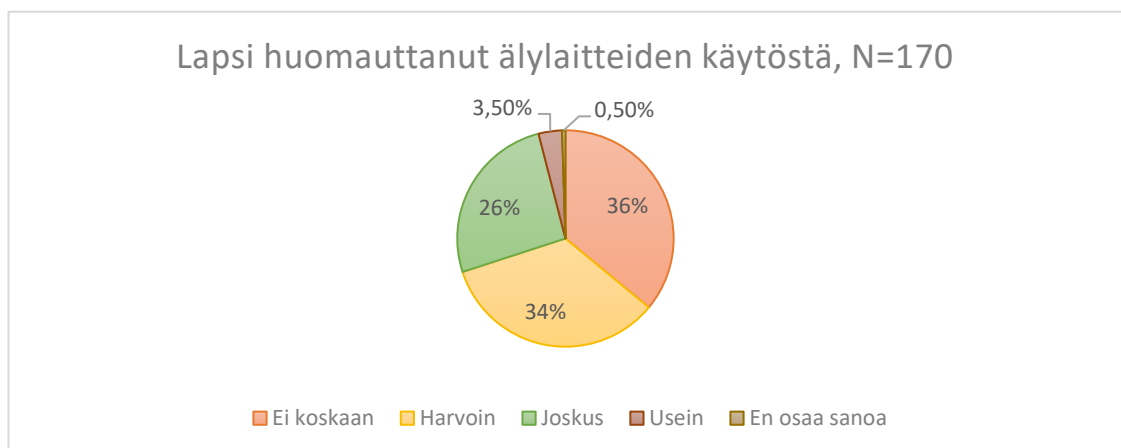

Kuvio 15: Perheen kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja yhteisen ajan vähentyminen älylaitteiden käytön johdosta.

Väitteessä 7 tarkasteltiin sitä, kuinka yleistä vastaajien mielestä on lapsen huomauttaminen vanhemmalle älylaitteiden käytöstä. Tällä väitteellä syvennytään tarkastelemaan lähinnä sitä, kuinka usein lapsi havaitsee vanhemman olevan älylaitteen äärellä ja kokee tarvetta huomauttaa siitä ollessaan esimerkiksi vuorovaikutuksen puutteessa.

Reilu neljännes (26 prosenttia) vanhemmista vastasi lapsen huomauttaneen hänelle joskus älylaitteiden käytöstä. 34 prosenttia koki näin tapahtuneen harvoin, kun taas 36 prosenttia vanhemmista vastasi, ettei lapsi ole koskaan huomauttanut älylaitteiden käytöstä. Useimmin lapsen huomautuksia olivat kuulleet 3,5 prosenttia vanhemmista, kun taas 0,5 prosenttia vastaajista valitsi ”en osaa sanoa” - vastausvaihtoehdon.

Vastaukset jakoutuivat melko tasaisesti niiden välillä, jotka olivat vastanneet ”ei koskaan”, ”joskus” tai ”harvoin”. Vastaustaan oli tarkentanut avoimeen kysymykseen kirjallisesti moni vanhemmista, jonka perusteella väitteestä saatiin luotettavampaa tietoa.

Kuvio 16: Lapsi huomauttanut älylaitteiden käytöstä.

Kasvokkaiseen vuorovaikutukseen liittyvien väittämien jälkeen vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa vapaamuotoisesti antamia vastauksia. Yhteensä 20 vanhempaa kommentoi tähän kysymykseen.

Sisällönanalyysin ja erittelyn perusteella kommentteista valtaosa koostui vanhempien kokemuksista liittyen niihin hetkiin, kun lapset joko huomauttavat vanhemmalle älylaitteiden käytöstä tai ylipäättään älylaitteisiin liittyvistä haasteista perheissä. Kommentteja oli eniten jättäneet vanhemmista ne, jotka kokivat älylaitteiden olemassaolon vähentävän perheenjäsenien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistä aikaa.

Vastausten joukosta satunnaisesti poimittuja kommentteja:

”Silloin kun puhun puhelua, kaikki lapset häiriköi ja urakalla.” -Nainen 26-35v

”Kotona oleville lapsille joutuu selittämään milloin on työaikaa puhelimella ja milloin on vapaa-aikaa puhelimella.” -Nainen 36-45v

”Tytär 2v onneksi heti sanoo ”äiti puhelin pois” jos kokee sen esteeksi vuorovaikutukselle. Tulee huono omatunto.” -Nainen 26-35v

”Kun kuuntelen äänikirjaa kotitöitä tehdessä, en aina heti reagoi.” -Nainen 36-45v

”Lapset iältään 14, 4 ja 2 vee. Vanhimman kanssa jatkuvasti vääntöä aiheesta ja alan olla pahasti pelin menettänyt. Nuoremmat katsovat rajoitetusti piirrettyjä, älylaitteita eivät tule saamaan koskaan niin kauan kun minussa henki pihisee.” -Nainen 26-35v

”Lapset katsovat ohjelmia silloin kun itse tarvitsen hetken omaa aikaa.” -Nainen 26-35v

”Äiti, puhelin pois, laita puhelin pois. Säkään et saa olla puhelimella ku mäkään en saa. Lapsen suusta 8v.” -Nainen 26-35v

”Lapset olisivat puhelimillaan maailman tappiin asti jos saisivat.” -Nainen 26-35v

”Lapsi on kerran sanonut kännykästä ja sen jälkeen olen rauhoittanut sen käyttöä.” -Nainen 36-45v

”Pyrin järjestämään perheelle yhteistä tekemistä ilman puhelimia.” -Nainen 36-45v

”Lasten älylaitteiden käytöstä keskusteltu aika usein.” -Nainen 46-50v

”Lapset kaipaavat minulta enemmän huomiota, mutta älylaitetta suurempi este huomioimiseni on terveyteni ja se, etten kykene osallistumaan useimpiin lasten toivomiin tekemisiin.” -Nainen 26-35v

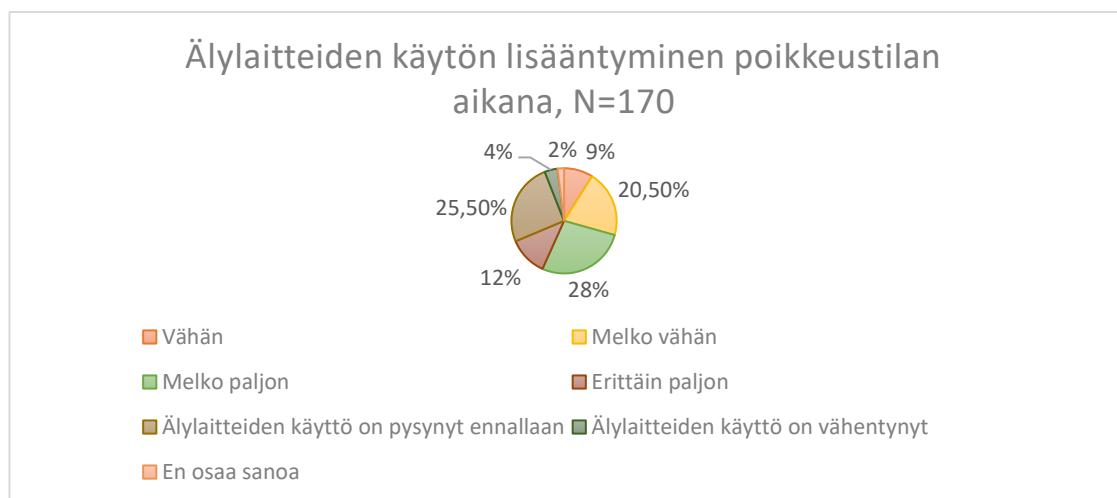
4.4 Älylaitteiden käyttö poikkeustilan aikana

Neljäs kysymysosio tarkasteli älylaitteiden käyttöä COVID-19- viruksen aiheuttaman poikkeustilan aikana. Kyselylomakkeen julkaisu ajoittui juuri keväälle 2020, Suomen hallituksen asettamien poikkeustila-asetusten keskelle, joten tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi tarkas-

telttiin kyselyssä älylaitteiden käyttöä myös tästä näkökulmasta. Lisäksi tutkimuksellinen opin- näytetyö oli kiinnostunut tarkastelemaan älylaitteiden käyttöä perheissä suhteessa kasvokkai- sen vuorovaikutuksen määrään poikkeustilan aikana. Kysymysosio koostui neljästä monivalin- takysymyksestä ja yhdestä avoimesta kysymyksestä. Vastajille oli annettu alkuohjeistukseksi pyyntö huomioida vastauksissaan työajan ulkopuolinen aika.

Neljännän kysymysosion ensimmäisessä kysymyksessä tarkasteltiin vanhemman älylaitteiden käytön määrän mahdollista kasvua koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan aikana.

Vain 4 prosenttia vanhemmista kertoi poikkeustilanteen vähentäneen heidän älylaitteiden käyttöönsä ja 25,5 prosenttia vanhemmista kertoi älylaitteiden käytön pysyneen ennallaan. Tulosten perusteella lähes 70 prosentilla vanhemmista älylaitteiden käyttö kasvoi poikkeustilan aikana: 12 prosentilla erittäin paljon, 28 prosentilla melko paljon, 9 prosentilla vähän ja 20,5 prosentilla lisääntyi melko vähän. Työajan ulkopuolisen älylaitteiden käytön kasvua selittää todennäköisesti sosiaalisten suhteiden, harrastusten ja muiden arkimenojen vähentyminen tai totaalinen loppuminen poikkeustilanteesta johtuen. Älylaitteet ovat mahdollistaneet vanhemmille yhteydenpidon läheisiinsä, joka voi selittää älylaitteiden käytön lisääntymistä.

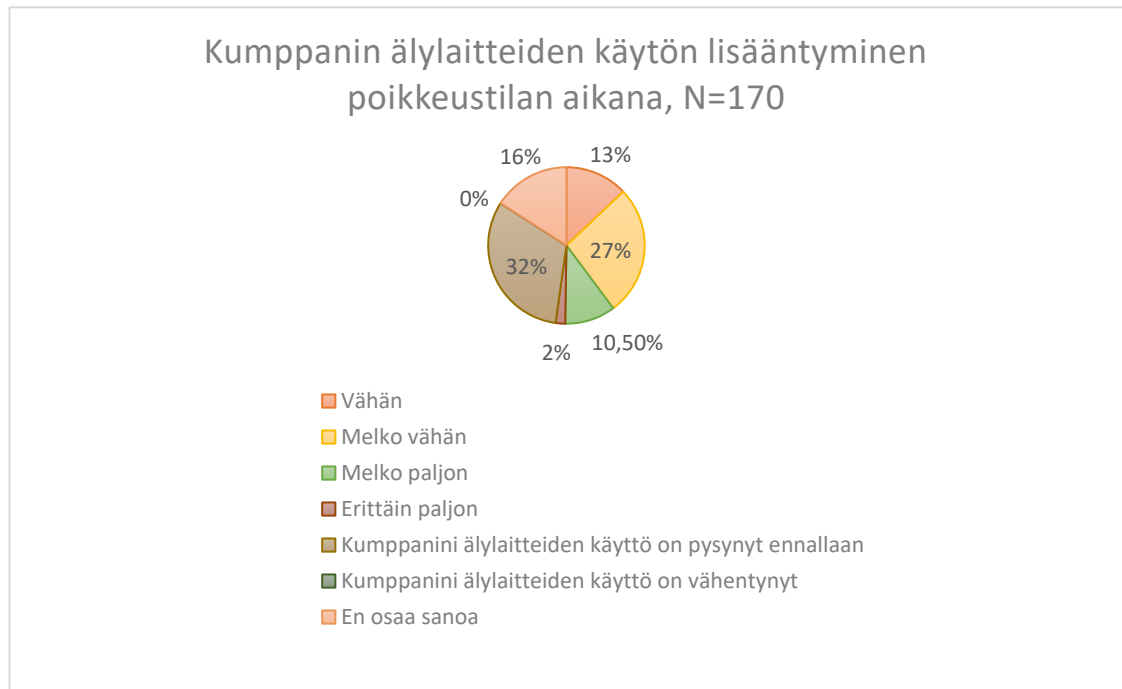
Kuvio 17: Älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.

Neljännän kysymysosion toinen kysymys oli vastaava kuin ensimmäinenkin, mutta kysymyk- sessä tarkasteltiin kumppanin älylaitteiden käytön määrän mahdollista kasvua koronaviruksen tuoman poikkeustilanteen aikana.

Vastajista 32 prosenttia arvioi kumppanin älylaitteiden käytön määrän pysyneen ennallaan poikkeustilanteen aikana. Vastajista 52,5 prosenttia arvioi kumppaninsa älylaitteiden käytön lisääntyneen poikkeustilanteen aikana: 2 prosenttia erittäin paljon, 10,5 prosenttia melko paljon, 13 prosenttia vähän ja 27 prosenttia melko vähän. Yksikään vastaajista ei kertonut,

että kumppanin älylaitteiden käyttö olisi vähentynyt, mutta jopa 16 prosenttia vastaajista valitsi ”en osaa sanoa”- vastausvaihtoehdon.

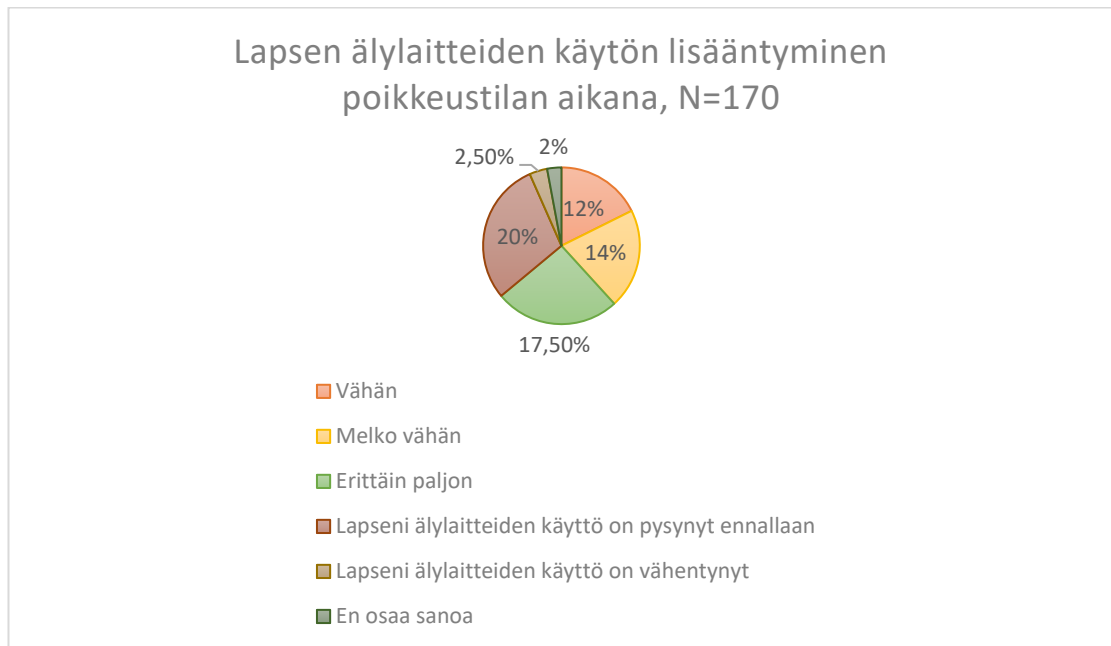
Tulosten analysointivaiheessa ”en osaa sanoa”- vaihtoehdon runsaalle valinnalle löytyi mahdollisesti syy, sillä kyselylomakkeesta puuttui valinta niille vastaajille, jotka eivät olleet parisuhteessa. Näin ollen vastaajat, jotka eivät olleet parisuhteessa kyselyyn vastaamisen hetkellä, ovat valinneet vastausvaihtoehdoista ”en osaa sanoa”- vaihtoehdon.

Kuvio 18: Kumppanin älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.

Neljännän kysymysoSION kolmas kysymys oli samanlainen kuin osion kaksi aikaisempaa kysymystä, mutta tässä tarkasteltiin lapsen älylaitteiden käytön mahdollista kasvua poikkeustilan aikana. 20 prosenttia vanhemmista kertoi, että lapsen älylaitteiden käyttö on pysynyt ennallaan. Tätä selittäisi mahdollisesti se, että lasten älylaitteiden käyttö on pitkälti vanhempien valvonnan ja ohjauksen alaisena. Toisaalta yhteensä 43,5 prosenttia vanhemmista kertoi lapsensa älylaitteiden käytön lisääntyneen poikkeustilanteen aikana: 17,5 prosentilla lisääntynyt erittäin paljon, 12 prosentilla vähän ja 14 prosentilla melko vähän. Ainoastaan 2,5 prosenttia vanhemmista kertoi lapsensa älylaitteiden käytön vähentyneen ja 2 prosenttia vanhemmista ei osannut sanoa.

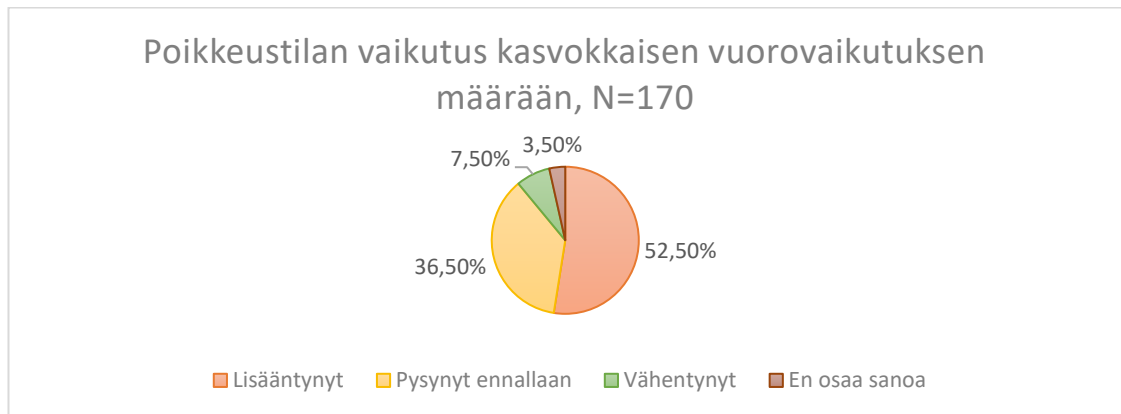
Älylaitteiden käytön lisääntymistä myös lasten kohdalla selittäisi sosiaalisten suhteiden ja koulu- ja harrastustoiminnan vähentyminen poikkeustilanteen vuoksi.

Kuvio 19: Lapsen älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.

Neljännän kysymysoseion viimeinen monivalintakysymys tarkasteli poikkeustilanteen vaikutuksia kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään perheissä. 52,5 prosenttia vanhemmista kertoi kasvokkaisen vuorovaikutuksen perheessä lisääntyneen ja 36,5 prosenttia arvioi vuorovaikutuksen määrän pysyneen ennallaan. Vanhemmista 7,5 prosenttia arvioi kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrän vähentyneen ja 3,5 prosenttia ei osannut sanoa.

Edellisiin vastauksiin peilaten suurin osa vastaajista arvioi älylaitteiden käytön lisääntyneen perheissä vähintään melko vähäisesti, mutta samaan aikaan reilu puolet vanhemmista arvioi kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrän lisääntyneen. Tiedetään, että älylaitteiden lisääntynyt käyttö vähentää samanaikaisesti kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää, joten onkin mielenkiintoista tulosten kannalta, että perheissä koettiin kasvokkaisen vuorovaikutuksen lisääntyneen samanaikaisesti, kun älylaitteiden käyttö oli lisääntynyt. Toisaalta huomioitavaa on se, että poikkeustilanne on vähentänyt perheissä arkimenoja, sekä sosiaalisia suhteita, joten perheet ovat olleet yhdessä koolla enemmän kuin tavallisesti, joka luonnollisesti lisää myös kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää. Mielenkiintoista on myös se, että suhteellisen suuri osa vanhemmista arvioi kasvokkaisen vuorovaikutuksen pysyneen ennallaan ja lähes kymmenen prosenttia koki sen vähentyneen poikkeustilan aikana.

Kuvio 20: Poikkeustilan vaikutus kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään.

Neljännän osion lopussa vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa antamia vastauksia niin halutessaan. Vastauksiaan oli tarkentanut yhteensä 20 henkilöä. Sisällönanalyysin tuloksena suurin osa vastauksista sisälsi perusteluja sille, miksi laitteiden käyttö on esimerkiksi lisääntynyt poikkeustilan aikana. Syitä käytön lisääntymiseen olivat muun muassa etänä tapahtuva opiskelu ja työnteko, joiden johdosta koko perheen kotona olemisen aika oli lisääntynyt.

Alla on satunnaisesti poimittuja kommentteja vastausten seasta:

”Isommat lapset ovat jatkuvasti koneella, koulu on koneella, kaverit on koneella. Ja isot lapset selvästi laiskistuneet kommunikointiin ja liikuntaan.” -Nainen 36-45v

”Etätyön takia näkee perhettä enemmän.” -Mies 26-35v

”Nyt on enempi aikaa perheen kanssa. Omien fyysisten rajoitteiden takia lapset saaneet olla hieman enempi tabletilla.” -Nainen 26-35v

”Yhteiset ruokailutilanteet ovat lisääntyneet.” -Nainen 36-45v

”Koronavirus ei vaikuta paljoakaan elämäämme tällä hetkellä.” -Nainen 26-35v

”Koska olen työni vuoksi paljon pois kotoa (jopa 6vrk kerrallaan) on kotona oleva puolisoni sallinut/lepusnut älylaite-ajasta, jota itse pidän tarkkana kun olen kotona.” -Mies 26-35v

”Lisääntynyt älylaitteiden käyttö johtuu mm. yhteydenpidosta isovanhempien kanssa nyt videopuheluiden avulla. Lisäksi lapset saavat enemmän peli/piirrettyaikaa, koska itse joudun tekemään opintotehtäviä kotona jolloin en pysty antamaan lapsille täyttä huomiota.” -Nainen 26-35v

”Koulunkäyntiin liittyvä laitteiden käyttö on lisännyt lasten tietokoneiden käyttöä, mutta kotona olo on lisännyt kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta.” -Nainen 46-50v

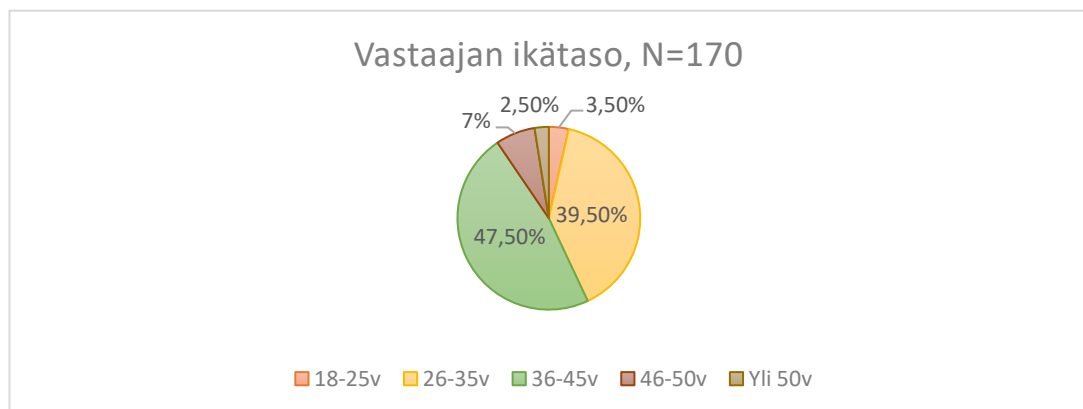
”Koronatilanne on lisännyt lasten älylaitteiden käyttöä.” -Mies 36-45v

4.5 Taustatiedot

Kyselylomakkeen viimeinen kyselyosio koostui vastaajien taustatiedoista. Mielenkiinnonkohteina oli ikätaso, kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärä ja iät, vanhemman elämäntilanne, sekä asuinmaakunta. Kysymysten luomisessa noudatettiin vahvaa anonymiteetin suojausta, jonka takia esimerkiksi tarkkaa ikää tai asuinpaikkaa ei haluttu kysyä.

Ensimmäinen taustatieto oli vastaajan ikätaso. Lähes puolet (47,5 prosenttia) kyselyyn vastanneista vanhemmista oli ikätasoltaan 36-45- vuotiaita. Ikätasoltaan 26-35- vuotiaita vastanneista oli 39,5 prosenttia, 46-50- vuotiaita 7 prosenttia ja yli viisikymmenvuotiaita 2,5 prosenttia. Ikätasoltaan 18-25- vuotiaita vanhempia vastaajissa oli 3,5 prosenttia.

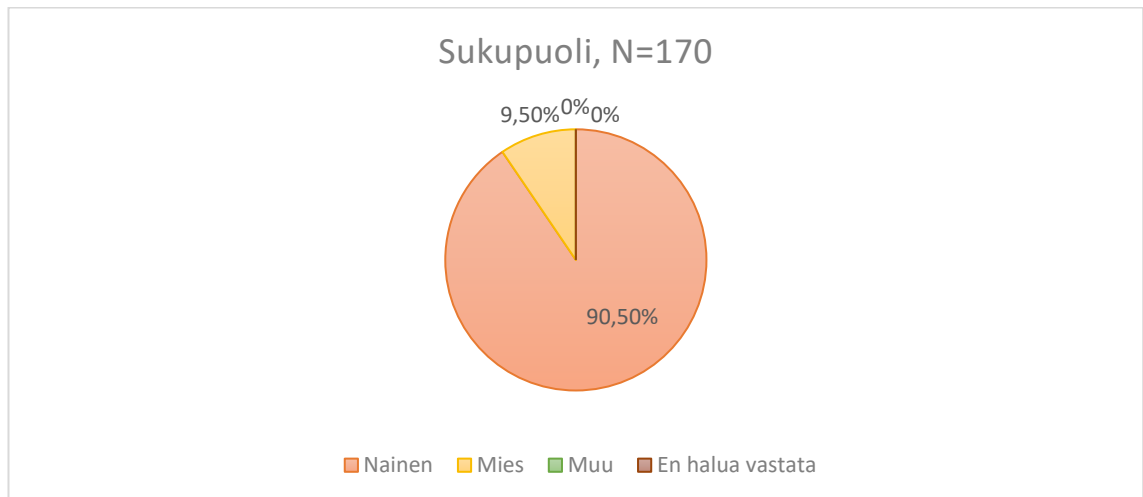
Tulos oli ennalta oletettava, koska alaikäisten lasten vanhemmuus sijoittuu pääosin 30-45-ikävuoden kohdalle.

Kuvio 21: Vastaajan ikätaso.

Toinen taustatieto sisälsi kysymyksen vastaajan sukupuolesta. Tämän kysymyksen mielenkiinnon kohteena oli lähinnä se, kuinka iso osa vastaajista oli naisia, miehiä vai muun sukupuolisia. Tulosten kannalta kiinnostavaa oli selvittää myös se, kuinka suuri osa vastaajista oli äitejä tai isiä. Sukupuolisensitiivisyyden nimissä vastaajilla oli kuitenkin mahdollisuus olla vastamatta kysymykseen.

Tulosten perusteella jopa 90,5 prosenttia vastaajista oli naisia, kun miehiä vastaajien joukossa oli ainoastaan 9,5 prosenttia. Tulos oli yllättävä siinä mielessä, että sähköinen kyselylinkki suunniteltiin leviämään niin, että se tavoittaisi yhtä paljon sekä perheen äitejä, että isiä. Tietojemme mukaan kyselylomake kyllä tavoitti varmasti molempia sukupuolia yhtä paljon, mutta jostain syystä äidit olivat lähteneet vastaamaan kyselyyn herkemmin.

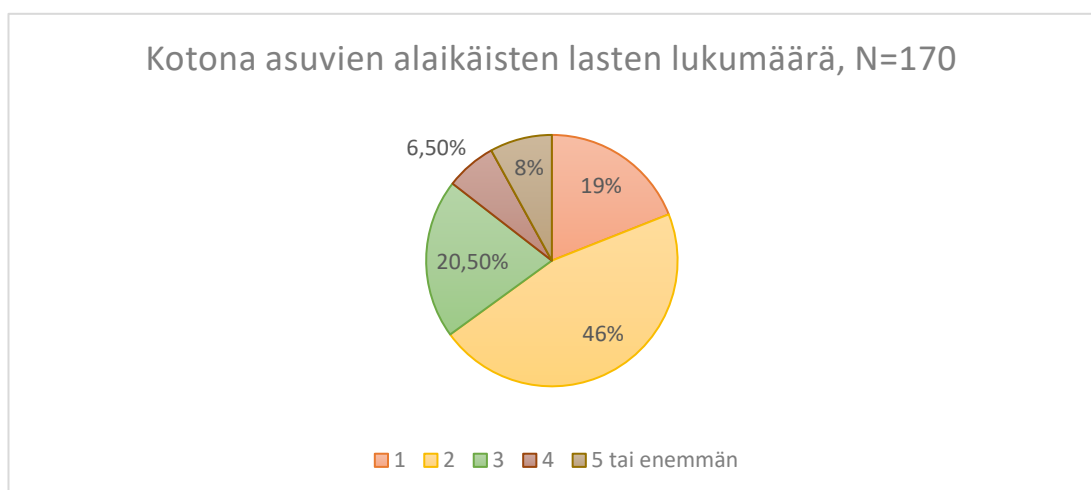

Kuvio 22: Sukupuoli.

Kolmas taustatietokysymys tarkasteli kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärää. Kysymys oli oleellinen siinä mielessä, että tuloksia voi mahdollisesti verrata vastaajan aiemmin antamiin vastauksiin. Kiinnostavaa oli myös selvittää, minkä kokoisten perheiden vanhemmat kyseeseen vastasivat.

Tulosten perusteella vastaajista lähes puolet (46 prosenttia) olivat kahden lapsen vanhempia. Toiseksi eniten kyselyyn oli vastanneet vanhemmat, joilla oli kolme lasta. Heitä oli 20,5 prosenttia. Yhden lapsen vanhempia oli 19 prosenttia ja neljän lapsen vanhempia oli 6,5 prosenttia. Viiden tai yli viiden lapsen vanhempia vastaajien joukossa oli 8 prosenttia.

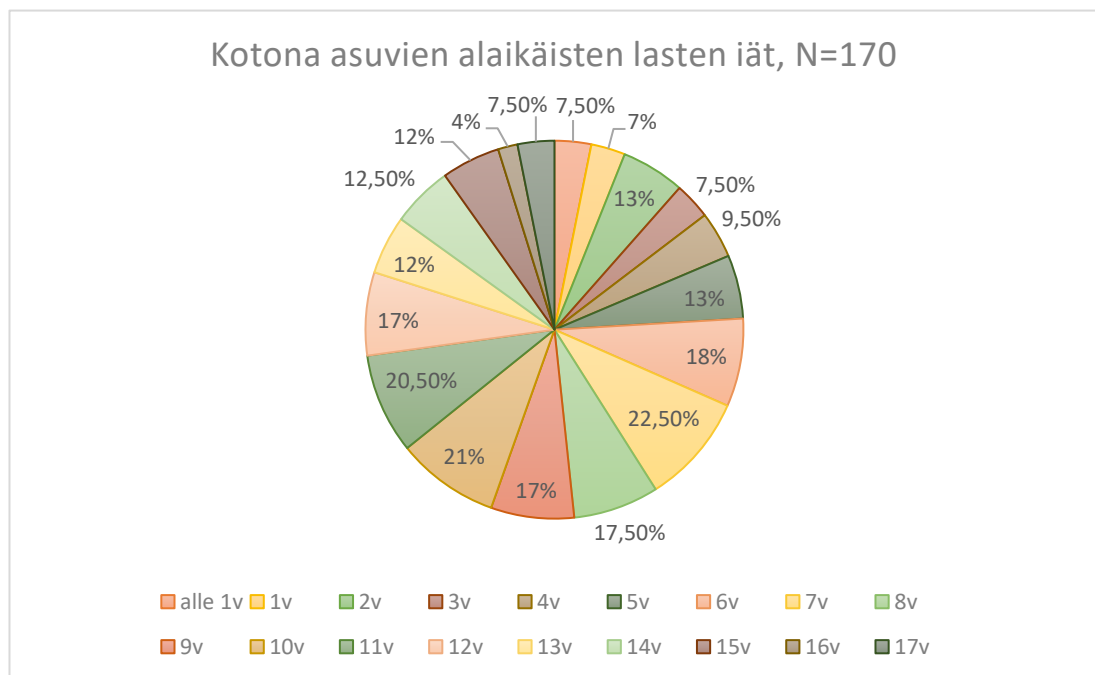
Enemmistötulos oli odotettava, sillä se vastaa keskimääräistä suomalaislapsiperheen kokoa. Tulosten analysoinnin näkökulmasta on hyvä, että kyselylomake oli tavoittanut lapsiluvultaan monen kokoisia perheitä.

Kuvio 23: Kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärä.

Kuten kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärä, oli myös heidän ikänsä tutkimuksellisen oppinäytetyön kannalta mielenkiintoinen selvittää.

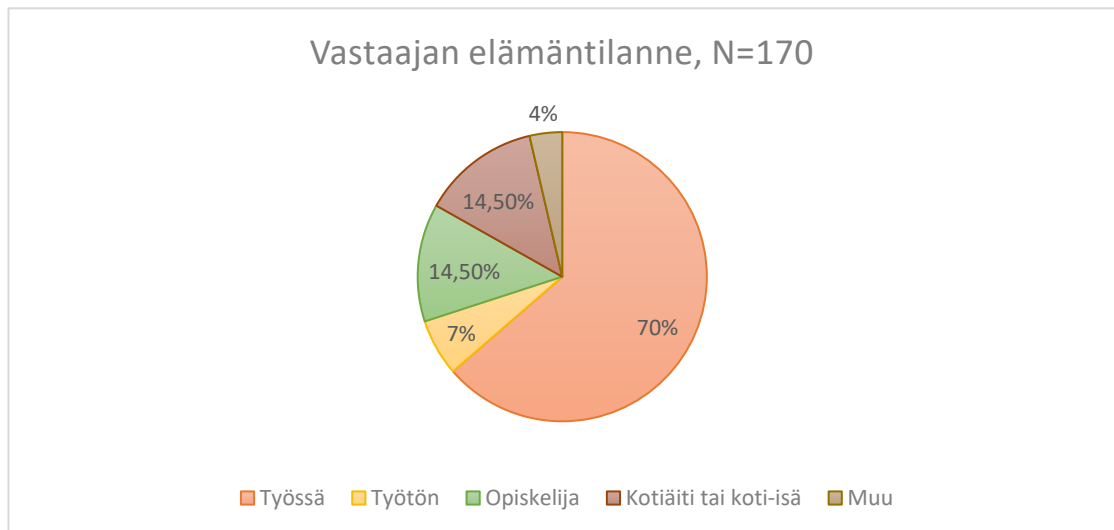
Tulokset jakautuivat yllättävän tasaisesti, joka kertoo siitä, että kyselylomake todella oli ta-voittanut kaiken ikäisten lasten vanhempia alle vuoden ikäisistä seitsemäntoistavuotiaisiin. Eniten (22,5 prosenttia) vastaajien joukossa oli 7-vuotiaiden lasten vanhempia ja toiseksi eniten (21 prosenttia) 10-vuotiaiden lasten vanhempia. 11-vuotiaiden vanhempia oli 20,5 prosenttia ja 6-vuotiaiden vanhempia 18 prosenttia. 9- ja 12-vuotiaiden lasten vanhempia oli vastaajien joukossa 17 prosenttia, ja 8-vuotiaiden vanhempia lähes saman verran, eli 17,5 prosenttia. 5- ja 2-vuotiaiden vanhempia oli 13 prosenttia, ja 15-vuotiaiden lasten vanhempia 12 prosenttia. 4-vuotiaiden lasten vanhempia oli 9,5 prosenttia, kun taas alle vuoden ikäisten, 3-vuotiaiden ja 17-vuotiaiden vanhempia oli 7,5 prosenttia. Yksivuotiaiden lasten vanhempia vastaajien joukossa oli 7 prosenttia, ja vähiten (4 prosenttia) vastaajista 16-vuotiaiden vanhempia.

Kuvio 24: Kotona asuvien lasten iät.

Viides taustatietokysymys tarkasteli vastaajan sen hetkistä elämäntilannetta. Tulosten analysoinnin kannalta oli mielenkiintoista selvittää, onko vanhempien elämäntilanteella mahdollisia vaikutuksia älylaitteiden käytön määrään ja sitä kautta kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perheissä. Tulosten perusteella 70 prosenttia vanhemmista oli työssäkäyviä. Saman verran oli sekä opiskelijoita että lapsia kotona hoitavia vanhempia, eli 14,5 prosenttia vastaajista. 7 prosenttia vastaajista oli työttömiä ja 4 prosenttia muita.

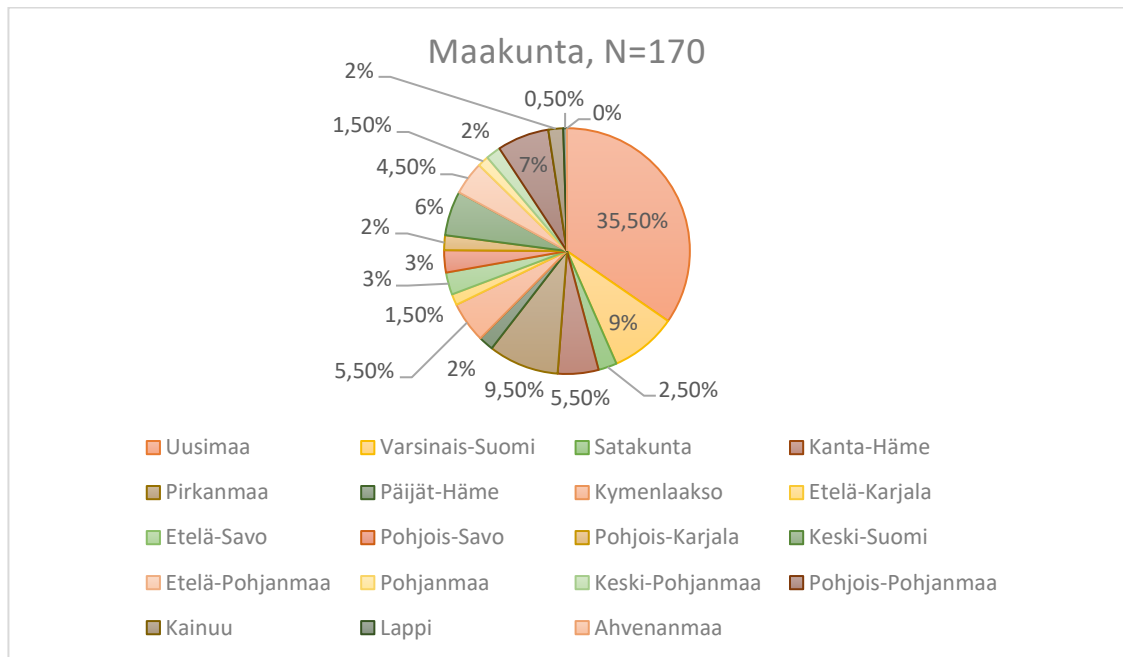
Tulos oli siinä mielessä mielenkiintoinen, että kyselyn suunnitteluvaiheessa oletimme kotona lapsiaan hoitavien vanhempien määrän olevan isompi, mutta työssäkäyviä vanhempia oli vastanneista suurin osa. Työttömien osuuteen on voinut vaikuttaa kyselylomakkeen julkaisuajan kohta, koska koronaviruksen tuomat taloudelliset haasteet ovat kasvattaneet maamme lomautusten ja irtisanomisien määrää keväällä 2020. Muita vastaajia (4 prosenttia) ovat mahdollisesti olleet esimerkiksi sairauslomalla tai eläkkeellä olevat vastaajat.

Kuvio 25: Vastaajan elämäntilanne.

Taustatietojen viimeinen kysymys tarkasteli vastaajan asuinmaakuntaa Suomessa. Kysymys lisättiin lomakkeeseen muun muassa siksi, että opinnäytetyössä haluttiin tarkastella sähköisen kyselylomakkeen levinneisyyttä eri maakuntiin.

Suurin osa vastaajista asui Uudellamaalla, heitä oli vastaajien joukossa 35,5 prosenttia. Toiseksi eniten (9,5 prosenttia) vastaajista asui Pirkanmaalla, ja kolmanneksi eniten (9 prosenttia) Varsinais-Suomessa. 7 prosenttia vastaajista asui Pohjois-Pohjanmaalla, 6 prosenttia Keski-Suomessa ja 5,5 prosenttia Kanta-Hämeessä, sekä Kymenlaaksossa. Vastaajista 4,5 prosenttia ilmoitti asuvansa Etelä-Pohjanmaalla ja 3 prosenttia Etelä- ja Pohjois-Savossa. Noin 2 prosenttia vastaajista asui Satakunnassa, Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä. Noin 1 prosentti vastaajista asui Etelä-Karjalassa, Pohjanmaalla ja Lapissa. Ahvenanmaalta vastauksia ei tullut yhtään.

Kuvio 26: Maakunta.

5 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Vastausten perusteella sähköinen kyselylomake tavoitti suuren joukon vanhempia ottaen huomioon, että kyselylomake oli julkisena ainoastaan seitsemän vuorokautta. Näiden päivien aikana vastauksia tuli yhteensä sataseitsemänkymmentä kappaletta. Tästä voidaan päätellä, että mikäli kyselylomake olisi ollut esimerkiksi kuukauden ajan julkisena, 170 vastaajan viikkomäärällä se olisi tavoittanut lähes 700 vastaajaa.

Sähköinen kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä oli siis varsin toimiva, joka tavoitti kohderyhmän melko vaivattomasti, ottaen huomioon sen, ettei kyselylomakkeen levittämiseen käytetty ajallisesti kovinkaan paljoa aikaa. On mahdollista, että sähköisen lomakkeen leviämisenopeuteen vaikutti myös kyselyhetkellä päällä ollut koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne, jolloin vastaajat olivat todennäköisesti enemmän sähköisellä lomakkeella tavoitettavissa.

Kaikki 170 vastaajaa vastasivat ohjeiden mukaan jokaiseen monivalintakysymykseen, eikä virheellisiä valintoja tehty. Jokaisen kysymyksen perässä oli ohjeistus siitä, kuinka monta vaihtoehtoa enintään vastaajalta pyydetään valitsemaan. Vastaajat noudattivat annettuja ohjeita jokaisen kysymyksen kohdalla. Avoimia kysymyksiä kyselylomakkeessa oli yhteensä 7 kappaletta, ja kommentteja avoimiin kysymyksiin tuli yhteensä 272 kappaletta.

Vastaajat pystyivät vastaamaan sähköiseen kyselyyn älypuhelimella, tabletilla ja tietokoneella, mutta lomakkeeseen tallentui ainoastaan kellon aika, jolloin vastaaja oli tallentanut vastauksensa. Näin ollen vastauksista ei ilmene sitä, millä laitteella vastaukset tallennettiin. Kyselylomakkeen näkymä erosi hieman riippuen siitä avasiko sen tietokoneella, tabletilla vai älypuhelimella. Avoimien kysymysten osalta laitteiden ero vastaamiseen on kuitenkin huomattava, riippuen siitä onko vastaajalla käytössään tietokoneen näppäimistö, tablettiin liitetty näppäimistö vai pelkästään älypuhelimien kosketusnäyttö. Avoimiin vastauksiin on luonnollisesti helpompaa vastata näppäimistön ja isomman ruudun kanssa kuin kosketusnäytölliseen älypuhelimeseen. Avoimia vastauksia tuli kuitenkin jokaiseen kysymykseen runsaasti, joten oletuksena on se, että vastauksissa ei ollut eroa riippuen siitä käyttikö vastaaja älypuheliminta, tietokonetta vai tablettia vastaamiseen. On huomioitavaa kuitenkin, että herkkyys vastata avoimiin kysymyksiin voi johtua laitteesta, jolla kyselylomaketta täytetään: mitä tottuneempi älylaitteen käyttäjä on ja kuinka luontevaa älylaitteella kirjoittaminen on, sitä helpompaa avoimiin kysymyksiin on lähteä vastaamaan.

Kyselylomakkeen lyhyt alkuohjeistus sisälsi arvioidun ajan, joka vastaajalla tulee kulumaan lomakkeen täyttöön. Aika oli 5-10 minuuttia, ja minuuttimäärä oli arvioitu kyselylomakkeen testausvaiheessa kuluneen ajan perusteella. Lisäksi alkuohjeistuksessa täsmennettiin, että kyselylomakkeella esiintyvällä *älylaite* -termillä tarkastellaan kyselyssä ainoastaan älypuheliminta, tablettia ja tietokonetta. Tällä haluttiin välttää mahdolliset arviointivirheet vastauksissa, koska erilaisten älylaitteiden määrä perheissä on tiedettävästi suuri. Lisäksi alkuohjeistuksessa oli avattu kasvokkaisen vuorovaikutuksen käsite, jotta termi olisi mahdollisimman ymmärrettävä kaikille vastaajille. Tavoitteena oli se, että käsitteen avaamisella vältyttäisiin mahdollisista vastaajien välille syntyvistä käsitteen tulkintaeroilta, ja sitä kautta virheellisiltä vastauksilta.

Sähköisen kyselylomakkeen linkkiä jaettiin lähinnä erilaisilla sosiaalisen median kanavilla, kuten Facebookissa ja Instagramissa, mutta linkkiä jaettiin myös sähköpostitse, sekä WhatsApp-sovelluksella opinnäytetyön tekijöiden lähipiirille. Jo julkaisuvaiheessa havaittiin, että vastauksia lomakkeelle alkoi kertymään melko nopeasti, joten kyselylomakkeen tavoitettavuuteen ei tarvinnut nähdä ajallista vaivaa kovinkaan paljoa. Tiedetään, että osa vastaajista oli julkaissut kyselylomakkeen eteenpäin omilla sosiaalisen median kanavillaan ja täten linkki on tavoittanut enemmän ihmisiä. Tästä voimme päätellä sen, että vastaajista suurin osa on tavoitettu sosiaalisen median kanavilta, jolloin voidaan olettaa, että suurimmalla osalla vastaajista on henkilökohtainen tili jollakin sosiaalisen median kanavalla ja näin ollen he ovat vähintään hieman aktiivisia sosiaalisen median, sekä älylaitteiden käyttäjiä.

Vastausten perusteella enemmistö vanhemmista vietti älylaitteiden parissa aikaa vapaa-ajallaan 3 tuntia tai sitä vähemmän päivittäin. 78 prosenttia, eli suurin osa vanhemmista kertoi

viettävänsä aikaa 3 tuntia älylaitteiden parissa tai sitä vähemmän, ja 56 prosenttia vanhemmista piti ajallisen käytön määrää paljon, eli suurena. Huolissaan omasta älylaitteiden käytöstään oli noin 56 prosenttia vanhemmista, jos otetaan huomioon sekä ”usein huolissaan” että ”joskus huolissaan”- vastausvaihtoehdot. Vastausten perusteella voidaan todeta, että älylaitteiden ajallinen määrä vapaa-ajalla ei valtaosalla vanhemmista ollut tuntimäärältään huomattavan suuri, mutta valtaosa vastaajista piti määrää paljon. Joskus tai usein huolta omasta älylaitteiden käytöstä oli kantanut reilu enemmistö vanhemmista ja älylaitteiden käytön oma-aloitteista rajaamista kertoi tehneensä usein tai joskus lähes 80 prosenttia vanhemmista. Ristiintaulukoinnin tuloksena vastaukset vanhempien älylaitteiden käytöstä olivat pääsääntöisesti johdonmukaisia keskenään: ne vanhemmista, jotka pitivät älylaitteiden käytön määrää paljon, kantoivat myös useammin huolta siitä ja ilmoittivat rajanneensa älylaitteiden käyttöönsä vähintään joskus. Vastaavasti ne vanhemmat, jotka eivät pitäneet älylaitteiden käyttöönsä määrällisesti paljon, kantoivat asiasta myös vähemmän huolta, eivätkä olleet usein rajanneet älylaitteiden käyttöönsä.

Kuten aiemmin tutkimustulosten kohdassa mainittiin, joidenkin käsitteiden tulkinnassa on voinut olla vastaajien välillä tulkintaeroja. Esimerkiksi käsitteet *huoli* ja *rajaaminen* ovat voineet tarkoittaa hieman eri asioita riippuen vastaajasta. Myös herkkyyys huolestua vaihtelee tiedettävästi yksilöstä toiseen paljonkin. Niin kuin käsitteet, myös erilaiset määreet, kuten ”melko paljon” tai ”erittäin paljon” voivat eri asiayhteyksissä tarkoittaa vastaajille eri asioita. Tähän vaikuttaa mahdollisesti myös se, kuinka paljon yksilö on tarkastellut esimerkiksi omaa älylaitteiden käyttöönsä tai siihen kuluvaan aikaan. Myös se, onko henkilö itse esimerkiksi kärsinyt omasta älylaitteiden käyttöön kuluvaan ajasta vaikuttaa herkemmin vastausvalintaan. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin vähentämään erilaisista käsitteistä ja määreistä johtuvia mahdollisia tulkintaeroja, jolloin vastaajalla oli mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan niin halutessaan.

Vuorokauden ajoista älylaitteita käytettiin eniten iltaisin, joka kertoo siitä, että suurimmalla osalla työikäisistä vapaa-aika sijoittuu ilta-aikaan. Mielenkiintoista ja hieman ristiriitaista tuloksissa oli kuitenkin se, että osa vanhemmista ilmoitti käyttävänsä älylaitteita tietynä vuorokauden aikana, mutta kyselyn tallennusaika ei vastannut vanhemman ilmoittamaa aikaa. Esimerkiksi useampi vanhempi, joka oli ilmoittanut käyttävänsä älylaitetta esimerkiksi ”aamuisin”, oli kuitenkin vastannut kyselyyn ilta- tai yöaikoina. Tämä ristiriitaisuus löytyi noin 20 prosentista vastauksista, kun älylaitteen käyttöaikojaan oli tarkentanut yhteensä 68 henkilöä. Tämä ei kuitenkaan kerro sitä, mihin vuorokauden aikaan vanhempi käyttää älylaitteita eniten, mutta vastaa hyvin käsitykseen siitä, että älylaitteiden parissa vietetään aikaa ikään kuin huomaamattomasti pitkän päivää, jolloin älylaitteiden parissa kuluvaan aikaan voi olla vaikeaa arvioida. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että vanhempien älylaitteiden ajallinen käyttö ei keskimäärin ollut tuntimäärältään kovinkaan suuri, mutta vastaajat mielsivät sen usein määrältään paljon.

Suurin osa vastaajista oli parisuhteessa kyselyyn vastaamisen hetkellä, ja miesvastaajista kaikki ilmoittivat olevansa parisuhteessa. Ei parisuhteessa olevista vastaajista kaikki olivat naisia ja suurin osa heistä ikätasoltaan 36-45-vuotiaita.

Kumppanin älylaitteiden käytön määrää kysyttäessä naiset vastasivat useammin, että kumppani käyttää älylaitteita paljon, kun taas vastaavasti miehet vastasivat useammin, että kumppani käyttää älylaitteita sopivasti. Miesten otos kaikista vastanneista oli kuitenkin hyvin pieni, sillä kaikista kyselyyn vastanneista naisten osuus oli noin 90 prosenttia. Miehistä kukaan ei vastannut kumppaninsa käyttävän älylaitteita lainkaan tai melko vähää.

Naiset olivat myös useammin sitä mieltä, että älylaitteet vaikuttavat parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan paljon, kun taas miehet kokivat useammin älylaitteiden vaikutuksen yhteiseen aikaan melko vähäiseksi. Naisten ja miesten vastausten eroista olisi saanut luotettavampaa tietoa, mikäli miesten vastausprosentti kyselyyn olisi ollut isompi.

Ikätasoltaan 36-45-vuotiaat vastaajat kokivat älylaitteiden käytön vaikuttavan parisuhteen yhteiseen aikaan paljon useammin, kuin sitä nuoremmat tai vanhemmat vastaajat. Melko vähäiseksi älylaitteiden vaikutuksen parisuhteen yhteiseen aikaan kokivat useimmin ikätasoltaan 26-35-vuotiaat ja sitä nuoremmat vastaajat. Tämä voi johtua sukupolvien eroista siten, että nuoremmat vastaajat ovat syntyneet ja kasvaneet kiihtyvästi digitalisoituvassa yhteiskunnassa, jolloin älylaitteet ovat mahdollisesti kuuluneet heidän jokapäiväiseen elämäänsä jo nuoresta lähtien.

Kysyttäessä tarkennusta älylaitteiden käytön mahdollisesta vaikutuksesta parisuhteen yhteiseen aikaan, tarkensi vastaustaan yhteensä 60 henkilöä, joista 4 oli miehiä ja loput 56 vastaajaa naisia. Avoimeen kysymykseen tulleiden vastausten perusteella on selvää, että älylaitteiden käytön vaikutus parisuhteen yhteiseen aikaan koettiin paljon suuremmaksi ja sävyllään negatiivisemmaksi, verrattuna monivalintakysymyksiin tulleisiin vastauksiin. Suurin osa avoimista vastauksista sisälsi selvää kaipausta parisuhteen yhteiseen aikaan ilman älylaitteiden läsnäoloa, sekä vahvaa pettymystä parisuhteen toisen osapuolen älylaitteiden käyttöön. Toisaalta vastausten perusteella on vaikeaa arvioida, kuinka paljon juuri älylaitteet pelkästään ovat vähentämässä parisuhteessa vietettyä yhteistä aikaa. Todennäköistä on se, että yhteisen ajan vähyyden taustalla on myös muita tekijöitä kuin älylaitteet. Tiedettävästi kuitenkin älylaitteiden käyttö on jatkuvasti vähentämässä esimerkiksi kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää, jonka voidaan ajatella kuuluvan olennaisesti myös parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan.

Kysymys parisuhteessa tehdyistä älylaitteiden käyttöön liittyvistä sopimuksista osoittautui koko kyselylomakkeen suosituimmaksi kysymykseksi, johon kommenttinsa jätti vastaajista yhteensä 69 henkilöä, joista miesvastaajia oli yhteensä 6. Kuten tutkimustulosten kohdassa mainitaan, liittyi sopimukset yleisimmin siihen, että älylaitteet pysyvät pois ruokapöydästä. Tämä

sopimus oli mainittuna 20 prosentilla avoimeen kysymykseen vastanneista. Lisäksi usein mainittu sopimus liittyi siihen, että älylaitteita ei tuoda sänkyyn tai makuuhuoneeseen. Kuten edellisen parisuhteeseen liittyvän avoimen kysymyksen kohdalla, oli myös tässä havaittavissa vastaajien pettymys siitä, kuinka keskinäiset sopimukset älylaitteiden käytöstä puuttuvat tai niiden noudattaminen ei käytännössä toteudu.

Kyselylomakkeen parisuhde- osion tulokset poikivat mielenkiintoisia viitteitä siitä, että älylaitteet koetaan vahvasti parisuhteen yhteistä aikaa vähentävänä tekijänä ja kasvokkaisen vuorovaikutuksen puute oli avoimien vastausten perusteella huomattavan suurta. Päätelmänä tästä voidaan sanoa, että tutkimusta älylaitteiden vaikutuksista parisuhteen hyvinvointiin tarvitaan ehdottomasti lisää, ja tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tulosten perusteella sille olisi näkyvä tarve.

Vastaajista suurin osa koki ärsyntyvänsä harvoin, mikäli lapsi keskeyttää vanhemman älylaitteella viettämän hetken. Vastaajan sukupuolellakaan ei ollut havaittavaa eroa vastaukseen, koska sekä miehistä että naisista enemmistö kokivat ärsyntyvänsä harvoin lapsen keskeyttäessä älylaitteella vietetyn hetken. Miehistä yksikään vastaaja ei kokenut ärsyntyvänsä joskus tai usein, eli kaikki asiasta ärsyntyneistä useammin kokeneet vastaajat olivat naisia. Tulosten analysoinnin perusteella vastaajan ikätasolla ja ärsyntyneisyyden yleisyydellä ei havaittu olevan yhteyttä.

Lapsen ärsyntyminen vanhemman keskittyessä älylaitteisiin koettiin enimmäkseen melko harvinaiseksi ja vähintään joskus tapahtuvaksi. Useimmin lapsen ärsyntyneistä oli havainneet vanhemmat, joilla oli 2 lasta. Tätä voi selittää se, että kahden lapsen perheissä vanhemman antaessa huomiota toiselle lapselle, kokee toinen lapsi useimmin jäävänsä huomiotta. Lapsiluku ei kuitenkaan vastaa siihen, jos vanhempi keskittää huomionsa älylaitteisiin ja näin ollen molemmat lapsista jää huomiotta vanhemman keskittyessä älylaitteeseen. Lapsiluvultaan suuremmissa perheissä taas vanhemman keskittyessä älylaitteisiin, on lapsella mahdollisuus useammin saada huomiota sisaruksiltaan, joka voi selittää sitä, ettei lapsiluvultaan suuremmissa perheissä ollut lapsen ärsyntyneistä asiasta havaittu.

Noin neljännes vastaajista koki älylaitteiden käytöstä aiheutuvan konfliktitilanteita perheessä usein, ja reilu 36 prosenttia koki konfliktitilanteita olevan joskus. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti, jos otetaan huomioon vastausvaihtoehdot usein, harvoin ja joskus. Vastaajista vähemmistö koki, ettei konfliktitilanteita aiheudu älylaitteiden käytöstä koskaan. Lapsiluvultaan perheiden välillä ei havaittu eroa konfliktitilanteiden yleisyydessä, mutta 2 lapsen perheissä konfliktitilanteita oli syntynyt hieman useimmin kuin lapsiluvultaan muun kokoisissa perheissä.

Valtaosa vanhemmista, noin 80 prosenttia, olivat joko harvoin tai eivät koskaan havainneet tilannetta, jossa lapsi joutuisi kilpailemaan vanhemman huomiosta älylaitteen kanssa. Noin 20

prosenttia vastaajista olivat vastaavan tilanteen havainneet joko joskus tai usein. Analysoinnin tuloksena voidaan kuitenkin päätellä, että suurin osa vanhemmista tunnisti kyseisen tilanteen tapahtuneen vähintään kerran, sillä suoria ”ei koskaan”- vastauksia tuli vähemmän.

Ennalta oletetusti suurin osa vastaajista kertoi, että perheessä oli tehty älylaitteiden käyttöön liittyviä sopimuksia usein tai vähintään joskus. Älylaitteiden käyttöön liittyvillä sopimuksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi päivittäisen ruudun ääressä vietetyn ajan määrittämistä. Tulos oli odotettava, koska luonnollisesti lasten älylaitteiden käyttö ja käyttöön kuluvan ajan määrittäminen ovat perheissä vanhempien vastuulla, kuten muutkin perheen sisäiset säännöt ja sopimukset.

Tulosten perusteella reilu enemmistö vanhemmista koki älylaitteiden käytöllä olevan vähintään jonkinlaista yhteyttä perheenjäsenten keskinäisen vuorovaikutukseen ja yhteisen ajan vähenemiseen. Tulosten perusteella ei voida kuitenkaan yksikantaan todeta, että juuri älylaitteet ovat vähentämässä perheen keskinäistä vuorovaikutusta tai yhteistä aikaa. Huomioon otettavaa on se, että perheiden ollessa hyvin moninaisia, on heillä myös erilaiset tarpeet vuorovaikutuksen ja yhteisen ajan määrälle. Osalle perheistä voi riittää esimerkiksi päivittäinen yhteinen ruokailuhetki yhteiseksi ajaksi, toiset eivät tarvitse sitäkään. On otettava myös huomioon, että osa perheistä hyödyntää älylaitteita esimerkiksi perheen yhteisessä ajanvietossa, joka ilmeni avoimiin kysymyksiin tulleista vastauksista. Sekä monivalintakysymyksiin että avoimiin kysymyksiin tulleiden vastausten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että suurin osa vanhemmista näkee yhteyden älylaitteiden käytön sekä vähentyneen kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja vähentyneen yhteisen ajan välillä.

Vanhemmista valtaosa koki, että lapsi ei ole joko koskaan huomauttanut vanhemmalle älylaitteiden käytöstä, tai niin on tapahtunut ainoastaan harvoin. Avoimien vastausten analysoinnin perusteella aihetta oli kuitenkin kommentoinut varsinkin moni niistä, jotka kokivat lapsen huomauttamisen älylaitteista yleiseksi tai häiritsevästi. Osa vastaajista kertoi myös havahtuneensa tarkastelemaan omia älylaitteiden käyttötottumuksiaan sen jälkeen, kun lapsi oli niistä huomauttanut. Osa kommentoijista vaikutti myös ikään kuin sysäävän vastuuta omasta älylaitteiden käytöstä lapsilleen – kenties tiedostamattaan. Vastausten perusteella tämäkin kysymys oli mielenkiintoinen, jos vertaa monivalintakysymykseen valittuja vaihtoehtoja ja avoimeen kysymykseen kirjallisesti tarkennettuja vastauksia. Kirjallisten vastausten perusteella voidaan todeta, että osalle vanhemmista lapset huomauttivat älylaitteiden käytöstä useinkin ja vanhemmat selvästi pohtivat suhtautumistaan asiaan. Tästä kieli myös se, että moni vanhempi oli erikseen lähtenyt pohtimaan asiaa avoimeen kysymykseen.

Tämän kysymysosion tuloksiin on voinut mahdollisesti vaikuttaa jo tutkimustulostenkin luvussa mainittu erilaisten käsitteiden tulkinnanvaraisuus. Muun muassa käsitteet *ärsyntyä* ja *kon-*

fliktitilanne ovat mahdollisesti saaneet erilaisia tulkintoja eri vastaajien välillä. Myös herkkyys ärsyyntyä vaihtelee yksilöiden välillä, sekä termi *konfliktitilanne* on mahdollisesti tulkittu hieman eri tavoin riippuen vastaajasta. Avoimiin kysymyksiin tulleiden vastausten perusteella kuitenkin on pääteltävissä, että käsitteet olivat ymmärrettäviä, koska yhdenkään vastaajan kommentista ei voinut päätellä, että kysymystenasettelussa tai käsitteissä olisi ollut vaikeasti tulkittavia kohtia.

Tulosten perusteella lähes 70 prosentilla vanhemmista älylaitteiden käytön määrä oli kasvanut poikkeustilan aikana vähintään melko vähän. 28 prosenttia vanhemmista arvioi älylaitteiden käytön määrän kasvaneen melko paljon ja 12 prosenttia arvioi määrän olevan kasvanut erittäin paljon. Naisista suurin osa vastasi, että heidän älylaitteiden käyttönsä on joko kasvanut melko paljon tai käytön määrä on pysynyt ennallaan. Miehistä puolet arvioi, että heidän älylaitteiden käyttönsä on kasvanut melko paljon.

Kumppanin älylaitteiden käytön määrää poikkeustilan aikana kysyttäessä naisista suurin osa arvioi kumppaninsa älylaitteiden käytön pysyneen ennallaan, kun taas miehet arvioivat kumppaninsa älylaitteiden käytön määrän kasvaneen joko melko paljon, melko vähäisesti tai vähäisesti. Myös lasten kohdalla älylaitteiden käytön määrästä tuli vastaavanlaisia tuloksia: vanhempien mielestä reilu 43 prosentilla lapsista älylaitteiden käytön määrä oli lisääntynyt poikkeustilan aikana vähintään melko vähäisesti.

Kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää poikkeustilanteen aikana kysyttäessä suurin osa sekä naisista, että miehistä arvioivat kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrän perheessä lisääntyneen. Myös avoimien vastauksien perusteella tämä ilmeni siten, että suurin osa vastauksista sisälsi esimerkkejä siitä, miten kasvokkainen vuorovaikutus on lisääntynyt poikkeustilan aikana muun muassa yhteisten ruokailuhetkien lisääntyessä ja arkimenojen vähentyessä lisäten näin perheen yhdessäolemisen aikaa.

Tuloksista voidaan päätellä, että poikkeustilanne on lisännyt älylaitteiden käyttöä vähintään melko vähäisesti sekä vanhemmilla että lapsilla, mutta samaan aikaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrän arvioitiin lisääntyneen. Tämä on mahdollista, sillä kotona oleminen on lisääntynyt jokaisessa suomalaisessa perheessä poikkeustilan aikana, joten kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrä on oletettavasti myös sitä kautta lisääntynyt. Mielenkiintoinen ja huomioon otettava seikka on kuitenkin se, että älylaitteiden lisääntynyt käyttö vapaa-ajalla on samanaikaisesti vähentämässä kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää. Jos huomioidaan poikkeustilanteen johdosta lisääntynyt kotona vietetty aika, on mahdollista, että sekä älylaitteiden käyttö että kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrä on lisääntynyt samanaikaisesti.

Vastaukset eivät kuitenkaan selitä sitä, minkätyyppinen älylaitteiden käyttö on lisääntynyt. Älylaitteilla kun voi kuluttaa aikaansa niin monenlaiseen toimintaan, esimerkiksi tiedonhausta

viihdekäyttöön ja yhteydenpidosta pelaamiseen. Yksiselitteisesti ei voida sanoa minkätyyppinen älylaitteiden käyttö voidaan katsoa niin sanotusti hyödylliseksi tai hyödyttömäksi, vaan se vaihtelee yksilön henkilökohtaisten tarpeiden mukaan paljonkin yksilöstä toiseen. Voidaan kuitenkin ajatella, että lapsen vastuulla ei ole miettiä käyttäkö vanhempi aikaansa älylaitteilla nyt hyödylliseen tai hyödyttömään toimintaan, koska joka tapauksessa vanhemman älylaitteiden käyttöön kulunut aika vähentää aina samanaikaisesti kasvokkaista vuorovaikutusta lapsen kanssa. Tämä pätee myös parisuhteen keskinäiseen aikaan: kumppanin kaikenlainen älylaitteiden käyttö vähentää samanaikaisesti myös parisuhteen yhteistä aikaa, mikäli älylaitteiden äärellä ei olla pariskuntana yhdessä tai älylaite ei olennaisesti kuulu yhdessä vietettyyn aikaan. Olemassa olevan tutkimustiedon perusteella on kuitenkin selvää, että ruudun katsominen ja siihen keskittyminen vähentää kaikenlaisen kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää.

Suurin osa kyselyyn vastanneista vanhemmista olivat työssäkäyviä naisia. Seuraavaksi eniten vastaajissa naisista oli kotona lapsiaan hoitavia ja opiskelijoita. Miehiä vastaajien joukossa oli eniten työssäkäyviä ja loput vastaajista jaottui tasaisesti niin koti-isiin, työttömiin, kuin opiskelijoihin ja muihin.

Vastaajista enemmistö asui Uudellamaalla, ja sukupuolella ei ollut eroa tässä: suurin osa sekä nais- että miesvastaajista asuivat Uudellamaalla. Maakuntakohtaisia eroja vastausten välillä ei havaittu olevan.

Taustatietojen perusteella kyselylomake oli tavoittanut lapsiluvultaan monen kokoisia perheitä ympäri Suomen. Alaikäisten lasten iät olivat jakautuneet myös yllättävän tasaisesti alle yhden vuoden ikäisistä seitsemäntoistavuotiaisiin. Tämä oli analysoinnin kannalta hyvä tulos, sillä 170 vastaajan joukko oli jakautunut tasaisesti niin iältään, lapsiluvultaan, asuinmaakunnaltaan kuin elämäntilanteiltaan. Miesvastaajien otos jäi odotettua pienemmäksi, joka olisi mahdollisesti tuonut uusia näkökulmia muun muassa parisuhdetta käsitteleviin kysymyksiin sekä lisännyt tulosten luotettavuutta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että vanhempien ajallinen älylaitteiden käytön määrä osoittautui tuntimäärältään kohtuulliseksi, mutta sen määrä koettiin paljon. Aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin verrattuna vanhempien älylaitteiden ajallinen määrä osoittautui tässä tutkimuksessa yllättävän vähäiseksi. Älylaitteita käytettiin selvästi eniten iltaisin. Tuloksissa havaittiin selvää johdonmukaisuutta niiden vastaajien välillä, jotka kokivat oman ajallisen älylaitteiden käyttönsä paljon, koska vastaajista he myös olivat useimmin kantaneet asiasta huolta, sekä rajanneet oma-aloitteisesti älylaitteiden käyttöönsä.

Älylaitteiden käyttö parisuhteessa- osio osoittautui lopulta tulostensa perusteella tutkimuskyselyn mielenkiintoisimmaksi ja avointen vastaustensa perusteella suosituimmaksi kysymysosioksi. Yhteenvedona voidaan todeta, että älylaitteiden käytöllä ja parisuhteen yhteisen ajan

määrän vähentymisellä oli selvä yhteys, jolloin avointen vastausten perusteella se koettiin myös huolen aiheeksi, sekä koko perhettä koskevaksi haasteeksi. Suurin osa vastauksista kieli parisuhteen yhteisen ajan puutteesta tai sen kaipuusta, eikä avoimien vastausten perusteella myöskään älylaitteiden käytöstä tehtyjä sopimuksia ollut joko noudatettu, tai niitä ei ollut tehty, vaikka tarve sille olisi tunnustettu. Parisuhteessa koettu hyvinvointi on yhteydessä vanhemmuuteen ja sitä kautta lapsiin, mutta tämän tutkimuksen perusteella ei voida luotettavasti arvioida vaikuttivatko parisuhteen mahdolliset haasteet myös vanhemmuuteen ja sitä kautta lapsiin, sillä tutkimusongelman mielenkiinto liittyi vahvasti älylaitteisiin ja niiden käytön mukanaan tuomiin ilmiöihin.

Tutkimustulosten perusteella vanhempien älylaitteiden käytöllä ja kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrällä on selvä yhteys, mutta kolmannen kyselyosion tuloksista ei havaittu kuitenkaan merkittäviä seikkoja jo olemassa olevaan tietoon verrattuna. Mielenkiintoisimmat tulokset tulivatkin juuri avoimista vastauksista, sillä niihin oli selvästi vastanneet suurin osa niistä vanhemmista, joilla älylaitteiden olemassaolo kotona aiheuttaa haasteita.

Koronaviruksen tuoma poikkeustilanne oli sekä lisännyt älylaitteiden että kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrää perheissä niin vanhemmilla, kuin lapsillakin. Tulos oli ennalta oletettava ottaen huomioon sen, että perheet ovat olleet suurimmaksi osaksi kotioloissa poikkeustilanteen aikana. Mielenkiintoisempaa tutkimustietoa voitaisiin mahdollisesti saada, jos aihetta tarkasteltaisiin poikkeustilanteen jälkeen: kuinka monessa perheessä poikkeustilanteen aikana lisääntynyt älylaitteiden käyttö ja kasvokkainen vuorovaikutus pysyivät ennallaan poikkeustilanteen jälkeenkin?

Tulosten luotettavuutta voitaisiin lisätä otosta suurentamalla, ja erityisesti miesvastaajien määrää kasvattamalla. Koska sähköinen kyselylomake osoittautui tutkimusmenetelmänä varsin toimivaksi ja nopeasti leviäväksi, saisi aineistonkeruuaikaa pidentämällä otosta suuremmaksi melko vaivattomasti. Sähköisen kyselylomakkeen rinnalla voisi käyttää esimerkiksi haastattelua tai niin sanottua kyselyn seurantalomaketta tai vaikkapa pitkittäistutkimuksen menetelmää, jossa muutosta voitaisiin tarkastella pidemmän aikavälin kuluttua.

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tulosten perusteella tarve jatkotutkimukselle nousee erityisesti älylaitteiden käytöstä parisuhteessa. Mielenkiintoista olisi myös selvittää älylaitteiden käytön yhteyksiä vanhemmuuteen ja kokemuksiin vanhemmuudesta. Myös ylipäätään vanhempien älylaitteiden käytöstä on tarjolla verrattain niukasti tutkimustietoa, joten jatkotutkimuksen kannalta sille olisi tarvetta, sekä myös kysyntää erityisesti niillä sosiaalialan työken-
tillä, jossa pyritään edistämään lapsiperheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.

6 Pohdinta

On väistämätöntä, että älylaitteista ja niiden käytöstä on tullut maailmanlaajuisesti merkittävä osa ihmisten elämää. Teknologia mahdollistaa sellaiseen, johon ihmiskädet ja aivojen kapasiteetti eivät kykene siinä suhteessa, jota tarvitaan esimerkiksi nopeassa tiedon siirrossa, tiedon jakamisessa ja hallinnoinnissa. Älypuhelimien tuoma sensaatio on mahdollistanut yhteydenpitoon, joka tapahtuu nopeasti ja on toteutettavissa siten, että osapuolet näkevät toistensa kasvot, esimerkiksi erilaisten videopalvelimien kautta, kuten WhatsApp -videopuhelut, Skype-, Zoom- ja Teams -verkkopuhelut. Yhteydenpito toiseen henkilöön on mahdollista maailmanlaajuisesti sekä reaaliaikaisesti. Älylaitteet ovat ottaneet sijaa ihmisten arjessa ja mahdollistaneet myös helpomman ja turvallisemman arjen, kuten kodin turvallisuuden ja etähallinnon esimerkiksi kodinkoneisiin. Älylaitteet ovat tuoneet myös laajalti sisältöä arkeen erilaisine viihdykkeineen, jotka ovat samaan aikaan sujuvoittamassa esimerkiksi etätyöskentelyä ja opiskelua. Enää ei tarvitse sitoutua yhteen kiinteään paikkaan, jossa työntekeä ja opiskelua mahdollistuisi. Tämä näkyy myös kustannuksissa, sillä ylimääräisiä tilavuokria ja muita useista pienistä kuluista kasvavia menoeriä on pystytty tehokkaasti karsimaan älylaitteiden tarjoamien mahdollisuuksien vuoksi. Älylaitteet ovat myös mahdollistaneet yrityksille tehokkaampaa asiakashankintaa ja markkinointia, joka on lisännyt tehokkuutta ja aikaa työpäiviin. Esimerkiksi työpalaverit sekä asiakastapaamiset voidaan hoitaa etäyhteyksien kautta.

Älylaitteet voivat koitua yksilölle myös rasitteeksi, niin työssä kuin vapaa-ajallakin. Ihmiset ovat tottuneet nopeaan tavoitettavuuteen ja tiedonsaantiin. Esimerkiksi, jos henkilö soittaa toiselle ja tämä ei vastaa puheluun, voi uudelleen soitto tapahtua jo parin minuutin kuluttua. Jos tällöinkään toista ei tavoita, voi tulla turhautumista ja pohdintaa siitä, miksi toinen ei vastaa. Sama käsittää myös sähköpostiviestittelyä. Osa ihmisistä olettaa, että toinen on ”tässä” ja ”nyt” tavoitettavissa. Esimerkiksi työelämässä työntekijälle voi tulla viikossa satoja sähköposteja, joihin on työn edistämisen kannalta vastattava. Tämä voi aiheuttaa yksilölle pohdintaa siitä, kuinka nopeasti on oltava tavoitettavissa ja kuinka paljon älylaitteiden käyttöä pitää ja tarvitsee rajata esimerkiksi työn sekä vapaa-ajan välillä. Moni yhteydenpitoa mahdollistava sovellus myös kertoo muille käyttäjille, milloin henkilö on paikalla tavoitettavissa tai mihin vuorokauden aikaan henkilö on viimeksi käyttänyt palvelua. Osa sovelluksista myös pystyy paikantamaan käyttäjänsä sijainnin muutamien metrien tarkkuudella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yksilön on kyettävä rajaamaan käyttämänsä aikaa älylaitteilla ja esimerkiksi sijaintitiedot on otettava laitteen asetuksista pois päältä, mikäli ei halua jakaa sijaintiaan. Toki käytettävissä on myös laajalti automaattiviestinnän sekä robotiikan tarjoamia mahdollisuuksia viestintään ja tavoitettavuuteen, joiden käyttö esimerkiksi työelämässä on yleistä. Automaattiset viestit mahdollistavat sen, että henkilö voi määrittää haluamansa sisällön viesteihin kaikille yhteyttä ottaneisiin henkilöihin. Tämä onkin käytössä esimerkiksi silloin, kun henkilö haluaa viestittää, milloin on seuraavan kerran käytettävissä tai

minkälaisella aikavälillä yhteyttä ottanut henkilö saa vastauksen viestiinsä. Robotiikkaa käytetään myös viestittelyyn, mutta tällöin viestien tarjoama informaatio on rajallista, jolloin henkilö ei saa välttämättä sitä tietoa mitä on hakemassa. Robotiikka Chat -palveluissa mahdollistaa esimerkiksi nopean tiedonsaannin sekä palveluohjauksen. Robotiikka onkin viestinnässä laajalti käytetty palvelu esimerkiksi kunnissa ja yrityksissä.

Älylaitteet ovat osana suurinta osaa suomalaisia perheitä. Tänä päivänä suurimmalla osalla on käytettävissään jonkinlainen älylaite, jonka avulla pidetään yhteyttä muihin, maksetaan laskut ja hoidetaan muita käytännön asioita. Monet palvelut ovatkin siirtyneet verkkoon, joka osoittaa sen, että älylaitteen omistaminen on jo yleisesti suositeltavaa, ellei välttämätöntä. On myös kritisoitu sitä, että esimerkiksi ikääntyneellä väestöllä on ollut vaikeuksia sopeutua nykyiseen digiyhteiskuntaan, esimerkiksi pankkipalveluiden siirtyessä verkkoon. Toisaalta myös digitalisaatio on vienyt palveluita syrjäseuduille ja täten mahdollistanut osallisuutta sekä nopeampaa integroitumista nyky-yhteiskunnan vaatimaan aikaan.

Osa vanhemmista siirtyi COVID-19 -viruksen takia etäopiskeluun, etätyöskentelyyn tai molempiin. Vanhemmille jäi suurempi vastuu huolehtia peruskouluikäisten lasten opiskelusta. Tätä vaikeutti erityisesti vanhemman hektinen ja ajallisesti sitova työ. Tämä myös huomioitiin tutkimuksellisen opinnäytetyön kyselylomakkeessa. Sosiaalisessa mediassa on käyty keskustelua muun muassa siitä, onko etäopetus ollut tasa-arvoista, kuten mahdolliset Teams- tunnit ja muu yhteydenpito kodin ja koulun välillä. Huoli nousi myös siitä, kuinka tukea tarvitsevien lasten tuki toteutuu etänä ja onko niillä lapsilla riski taantua opiskeluissaan, joiden vanhemmat ovat alentuneesti valmiudessa tukemaan lapsen koulunkäyntiä. On mahdotonta sanoa tässä vaiheessa, kuinka etäopetus toteutui koronaviruksen aikana ja millaisia pitkäaikaisia vaikutuksia tälle oli lapsen, perheiden sekä parisuhteen hyvinvoinnin kannalta, erityisesti yhteiskunnallisesti. Sosiaalinen media ja muu median käyttö sai sijaa perheissä enemmän koronaviruksen tuoman poikkeustilanteen aikana, sillä kotona vietettiin normaalia enemmän aikaa tarunnan välttämiseksi. Myös perheissä yhteisen ajan määrä kasvoi. Riskiryhmään kuuluvia suositeltiin välttämään kontakteja kodin ulkopuolella, yli 70-vuotiaiden lisäksi. Tämä tarkoitti myös sitä, että ikääntyneet viettivät kotona aikaa enemmän ja median, kuten somen käyttö lisääntyi. Älylaitteet myös mahdollistivat ulkomaailmaan yhteydenpidon, kuten WhatsApp -videopuhelut.

Mediaa on myös hyödynnetty tiedottamisessa koronaepidemian osalta, joka tällöin on lisännyt median kulutusta. Useilla sivustoilla annetaan tietoa ja tukea koronaepidemian aikana aikuisille, nuorille ja perheille. Sosiaalisesta mediasta on hyötyä tiedon saamisessa ja jakamisessa, mutta medianlukutaitoa kannattaa harjoittaa. Koronan tuoma poikkeustila muutti niin kutsutun kahvipöytä- keskustelun sosiaaliseen mediaan, jolloin myös syyllisyys ja syyllistäminen on niin sanotusti laumaa kurissa pitävä ilmiö. Muun muassa stressi ja pelko voivat ajaa ihmisiä keskustelemaan epäsuotuisalla tavalla. Huomiota on herättänyt myös se, että omia valintoja

piilotetaan ja korostetaan somessa. Somesta onkin tullut eräänlainen alusta tarkkailulle. Ennakkoluulot ovat korostuneet kriisitilanteessa, joka on näkynyt muun muassa ulkopaikkakuntalaisten syyllistämisenä koronan levittämisestä. Kriisiaikoina seurataan toisen tekemisiä tarkasti. Yhtenä esimerkkinä voi pitää mökkiläisiä. Takana voi olla huoli omasta terveydestä ja turvallisuudesta. Kriisitilanne voi ajaa ihmisen ajattelemaan asioista suppeammin, kuin tilanne todellisuudessa olisi.

Älylaitteet ja niiden käyttö ovat vahvasti mukana lapsiperheiden arjessa. Jo pienille lapsille ostetaan älylaitteita, jotta heidät tavoitettaisiin helpommin ja nopeammin, esimerkiksi silloin kun vanhempi on töissä. Älylaitteen olemassaolo myös mahdollistaa sen, että vanhempi pystyy olemaan pidempiä aikoja poissa lapsen fyysisestä läheisyydestä, kun yhteyden lapseen saa älylaitteen välityksellä nopeasti ja vaivattomasti. Älylaite on kuitenkin paljon muutakin kuin yhteydenpitoa mahdollistava väline. Perheissä joudutaankin tekemään sopimuksia ja säännötelyä älylaitteiden käyttöön kuluva ajasta sekä käytön sisällöstä. Lasten älylaitteiden käytön seuranta ja rajaaminen ovat luonnollisesti vanhempien vastuulla. Kuitenkin perheet määrittelevät itse, mitä älylaitteilla tehdään ja kuinka paljon niitä käytetään. Tämä näyttäytyy useissa perheissä haasteena, sillä varsinaista tiettyä linjausta älylaitteiden kohtuulliselle käytölle niin terveyden, kuin kehityksen turvaamiseksi ei ole määritelty tarkkaan. Älylaitteiden käyttöön liittyvissä sopimuksissa olisi tärkeää pyrkiä johdonmukaisuuteen sekä säännöllisten arkirutiinien että arkirytmien säilymiseen, etenkin lasten kohdalla.

Älylaitteet ovat tuoneet ja tuomassa uusia ulottuvuuksia myös parisuhteisiin. Esimerkiksi etäsuhteessa olevien henkilöiden yhteydenpito on helpottunut huomattavasti älylaitteiden tuomien mahdollisuuksien myötä. Myös kiireisen arjen keskellä parisuhteessa olevilla henkilöillä on helpompaa sopia arjen askareista sekä muista menoista älylaitteiden avulla. Yksi parisuhteissa ja perheissä yleistynyt tapa on esimerkiksi yhteinen sähköinen kalenteri, joka päivittyy kaikilla laitteilla reaaliaikaisesti, kun käyttäjä lisää kalenteriin merkinnän. Myös useat sovellukset ovat kehitetty niin, että sama sisältö on mahdollista jakaa esimerkiksi monen henkilön kesken. Älylaitteet näyttävät myös osana parisuhteen haasteita, sillä liiallinen älylaitteiden parissa vietetty aika vähentää samanaikaisesti kumppanin kanssa käytyä kasvokkaista vuorovaikutusta, sekä toisen konkreettista huomiointia. Onkin tärkeää, että parisuhteen osapuolet pyrkisivät sopimaan älylaitteiden käyttöön liittyvistä käytänteistä yhdessä, mikäli sille havaitaan selkeä tarve.

Suomessa laskuun kääntynyt syntyvyys on noussut yhteiskunnalliseksi haasteeksi. Tilastojen perusteella tiedetään, että syntyvyys on alhaisempaa kuin nälkävuosina 1800-luvulla. Syitä syntyvyyden laskulle on varmasti useita, mutta kiihtyvä digitalisaatio ja älylaitteiden mukanaan tuomat ilmiöt ovat osaltaan vaikuttaneet esimerkiksi asenteisiin parisuhteita ja pidempiaikaista sitoutumista kohtaan. Tiedetään, että syntyvyyden laskun ohella myös yhä useampi nuori aikuinen on sinkku ja älylaitteiden mahdollistamat deittipalvelut, kuten Tinder, ovat

suuressa suosiossa. Onkin mielenkiintoista pohtia, onko älylaitteiden käytöllä todellisuudessa suurempia vaikutuksia parisuhteessa koettuun hyvinvointiin, kuin vielä tiedämme? Ja onko älylaitteet ja esimerkiksi sosiaalinen media osaltaan muuttamassa perinteisiä käsityksiä parisuhteesta, ydinperheestä ja perheenperustamisesta.

Älylaitteiden jatkuva läsnäolo parisuhteissa koettiin tämän tutkimuksen perusteella vahvasti ajatuksia herättäväksi ja useampi avoimiin kysymyksiin jätetyistä kommentteista osoitti, että älylaitteet ovat osaltaan vähentämässä parisuhteessa vietettyä yhteistä aikaa ja älylaitteiden käyttöön liittyvien sopimusten teolle olisi näkyvä tarve. Aikaisempienkin tutkimusten perusteella tiedetään, että kumppanin älylaitteiden käytöstä voi aiheutua ulkopuolisuuden ja mustasukkaisuuden kokemuksia, jotka voivat johtaa parisuhteessa koetun hyvinvoinnin esteeksi. Parisuhteessa vietetään enemmän aikaa älylaitteilla kuin aiemmin, jolloin esimerkiksi seksuaalinen kanssakäyminen ja muu fyysinen läheisyys kumppanin kanssa voivat jäädä vähemmälle. Älylaitteet tarjoavat jatkuvasti uutta sisältöä ja viihdykettä käyttäjänsä elämään siten, että toisen kohtaaminen ja kasvokkainen vuorovaikutus jäävät vähemmälle. Kuitenkin on huomattavaa, että älylaitteet ovat myös jatkuvasti lisäämässä yhteistä tekemistä parisuhteisiin, kuten elokuvien ja sarjojen katsomisen suoratoistopalveluiden avulla, sekä esimerkiksi yhdessä pelaamisen.

Sosiaalisen median alustat jatkavat kiihtyvää suosiotaan maailmanlaajuisesti. Kuvien, videoiden ja muiden sisältöjen jakaminen on tehty nopeaksi ja helpoksi, ja monet päivittävät hyvinkin avoimesti omasta elämästään sosiaalisen median kanaville, kuten Instagramiin ja Facebookiin. Sosiaalisen median monipuolisilla mahdollisuuksilla on kuitenkin käänttöpuolensa, joista käydään laajalti jatkuvasti yhteiskunnallista keskustelua. Niin sanotut sosiaalisen median vaikuttajat isoine seuraajamäärineen tekevät erilaisia ilmiöitä somessa yleisesti hyväksyttäväksi, joista yksi esimerkki on erilaiset valokuvafiltterit, joiden avulla kuvien värisävyjä ja jopa kasvojen tai vartalon ominaisuuksia voidaan muokata haluamallaan tavalla. Tämä voi aiheuttaa etenkin nuorissa seuraajissa ulkonäköpaineita ja näin ollen hämärtää mielikuvaa ja käsitystä omasta ulkonäöstä. Sosiaalisen median sisältö ei aina vastaa todellisuutta ja voidaan ajatella, että mitä isompi seuraajamäärä käyttäjällä on, sitä suurempi vastuu hänellä on jakamastaan sisällöstä. Yhä useampi henkilö kertoo pitävänsä niin sanottuja ”somettomia” päiviä, joka ilmeni myös tämän tutkimuksen avoimissa vastauksissa. Muiden käyttäjien päivitysten seuraaminen voi aiheuttaa pahimmassa tapauksessa vertailua muihin ja ahdistumisen kokemuksia omaa elämää kohtaan, kun seuraa jatkuvasti muiden elämää sosiaalisen median kautta. Onkin tärkeää, että esimerkiksi vanhemmat keskustelisivat lastensa kanssa siitä, kuinka todellisina he sosiaalisen median sisältöä pitävät ja kuinka paljon he vertailevat itseään esimerkiksi julkisuuden henkilöiden jakamiin kuvasisältöihin. Myös sosiaalisen median kanavien asettamia ikärajoituksia on syytä tarkastella, sillä yhä nuoremmat lapset väärentävät ikänsä käyttäjätietoihin, jotta pääsevät osallisiksi eri kanavia. Kuvien jakopalvelu, Instagramissa, on myös yleisty-

nyt ilmiö, jossa vanhemmat tekevät sometilin omalle lapselleen ja päivittävät lapsensa elämää sitä kautta. Jo vastasyntyneille vauvoille on olemassa vanhempien ylläpitämiä tilejä, joissa jaetaan kuulumisia, sekä kuvia ja videoita vauvasta. Tähän ilmiöön on syytä suhtautua hieman varauksella, sillä lapsen kasvaessa ja kehittyessä lapsella on oikeus päättää siitä, haluaako olla osallisena sosiaalisen median kanavilla ja minkälaisia kuvia tai muuta sisältöä hänestä jaetaan. Tämä voi osoittautua vaikeaksi, mikäli lapsi on tuotu jo vastasyntyneenä vanhempien toimesta avoimesti sosiaaliseen mediaan, niin että lapsella ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa asiaan itse.

COVID-19 tartuntatautiepideemia muutti suomalaisten arkea ja vapaa-aikaa merkittävästi. Myös opinnäytetyö ja tutkimusongelma muuttuivat nopeasti kevään 2020 aikana, jolloin reaalitietoa, sekä nopea muuntautumiskyky osoittautui merkittäväksi myös opiskelijoille. Suomalaisiin vaikuttava pandemia kosketti kaikkia väestöryhmiä tavalla tai toisella, ja tutkimuksellisen opinnäytetyön prosessissa jouduttiin ottamaan huomioon vallitseva poikkeustilanne. Esimerkiksi kirjastojen ollessa kiinni, korostui tiedonhaun ja hakusanojen merkitys etsittäessä sähköisiä lähteitä ja e-aineistoja.

Älylaitteiden käyttö, sekä myös perheen keskinäinen aika, sekä parisuhteessa vietetty aika ovat joko kasvaneet tai vähentyneet poikkeustilanteen aikana. Sosiaalialan näkökulmasta poikkeustila on tuonut useita kysymyksiä alan opiskelijoille, sekä ammattilaisille. Miten perheet voivat tällä hetkellä ja miten poikkeustilanteen aiheuttamat mahdolliset haasteet voidaan minimoida? Ovatko parisuhde ja sen myötä vanhemmuus muuttuneet koronan tuoman poikkeustilanteen aikana? Onko lasten hyvinvointia kyetty turvaamaan sen edellyttämällä tavalla? Kuinka Suomi ja suomalaiset selviytyvät vuodesta 2020, sekä mitä selviytymisen tukemiseen tarvitaan?

Poikkeustilanne ja sen tuoma nopea siirtyminen etätyöskentelyyn tulee luultavasti näkymään myös digitalisaation kehityksessä, sekä uusien työtapojen käyttöönotossa. On oletettavaa, että etätyöskentelymahdollisuudet lisääntyvät poikkeustilanteen jälkeen monessa organisaatiossa ja sen kustannustehokkuutta pyritään laajalti hyödyntämään. Älylaitteiden käytön monipuolisuus on tunnustettu poikkeustilan aikana myös yksittäisten ihmisten arjessa, kun kasvokkainen vuorovaikutus on korvattu etäyhteyksin ja ylimääräiset menot on karsittu. Esimerkiksi kulttuuritapahtumat on tuotu älylaitteiden avulla ihmisten olohuoneisiin, ja voidaan olettaa, että se tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Voidaan ajatella, että älylaitteet ovat tuoneet ihmisille paljon iloa, sekä helpotusta poikkeustilanteen aikana, koska esimerkiksi yhteydenpito, harrastukset ja kulttuuritapahtumat ovat mahdollistuneet ihmisille laitteiden olemassaolon vuoksi. Vielä ei kuitenkaan tiedetä, kuinka pysyviksi älylaitteiden käyttötottumukset poikkeustilanteen jälkeen jäävät, joten onkin mielenkiintoista suunnata katse tulevaisuuteen ja pohtia, ovatko älylaitteet tulevaisuudessa korvaamassa yksilöiden välistä kasvokkaista vuorovaikutusta ja sen merkitystä?

Lähteet

Painetut

Bowlby J. 1973. Attachment and loss. Vol. 2: Separation. New York: Basic Books.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi

Jantunen, T. & Ojanen, E. 2011. Arvot kasvatuksessa. 1.painos. Helsinki: Tammi

Jiang, L. & Hancock, J.T. 2013. Absence makes the communication grow fonder: geographic separation, interpersonalmedia and intimacy in dating relationships. Journal of Communication.

J. Gavin Bremner & Theodore D. Wachs. 2010. The Wiley-Blackwell Handbook of INFANT DEVELOPMENT. Second Edition Volume 2: Applied and Policy Issues. 2., painos. Kustantaja: John Wiley & Sons.

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalvelujen kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES Raportteja 281.

Korhonen, M. 1999. Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Lonka, K. 2014. Oivaltava oppiminen. Helsinki: Otava.

Luukkala, J. 2015. Kukoistava parisuhde. 1.painos. Helsinki: Duodecim

L234/1929. Avioliittolaki.

L417/2007. Lastensuojelulaki.

Mantere, Eerik (2014) Ajan ja huomion saaminen vanhemmilta. Tutkimus lasten aloitteista yhdessä olemiseen ja vanhempien vastauksista keskusteluanalyysin ja kiintymyssuhdeteorian näkökulmista. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalipsykologia. Tampere: Tampereen yliopisto.

NICHHD. 2006. Early Child Care Research Network. Infant-mother attachment classification: risk and protection in relation to changing maternal caregiving quality. Dev Psychol.

Sähköiset

Baylor University. 2015. Baylor Study: Cellphones Can Damage Romantic Relationships, Lead to Depression. Viitattu 15.5.2020. <https://www.baylor.edu/mediacommunications/news.php?action=story&story=161554>

Daryl D. Green & Gary E. Roberts. 2010. Personnel Implications of Public Sector Virtual Organizations. *Public Personnel Management* 2010;39. Viitattu 13.5.2020. <http://www.isihome.ir/freearicle/ISIHome.ir-21020.pdf>

Duodecim. 2010. Varhainen vuorovaikutus on suotuisan psyykkisen kehityksen edellytys. Viitattu 9.5.2020. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2010/5/duo98656>

Duodecim. 2019. Lapset ja nuoret tarvitsevat taukoja älylaitteista. Viitattu 16.5.2020. <https://www.duodecim.fi/2019/01/10/lapset-ja-nuoret-tarvitsevat-taukoja-alylaitteista/>

EBioMedicine. 2019. Across continents and demographics, unpredictable maternal signals are associated with children's cognitive function. Viitattu 13.5.2020. [https://www.thelancet.com/journals/ebiom/article/PIIS2352-3964\(19\)30460-8/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/ebiom/article/PIIS2352-3964(19)30460-8/fulltext)

Eduix Oy. 2020. E-lomake. Tieto talteen tehokkaasti. Viitattu 28.4.2020. <https://e-lomake.fi/web/mika-on-e-lomake-3.html>

Eduix Oy. 2020. E-lomake. Lomakkeen luominen ja muokkaaminen. Viitattu 15.5.2020. <https://e-lomake.fi/web/lomakkeen-luominen-ja-muokkaaminen.html>

Eduskunnan oikeusasiamies 2020. Mitä lapsen oikeudet ovat? Viitattu 18.3.2020. <https://www.oikeusasiamies.fi/fi/web/lasten-ja-nuorten-sivut/mita-lapsen-oikeudet-ovat->

Eskola & Suoranta. 2000. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.5.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html

Google Play. 2020. Android-sovellusten ja digitaalisen sisällön lataaminen Google Play Kaupasta. Viitattu 13.5.2020. <https://support.google.com/googleplay/answer/113409?hl=fi>

Gotech. 2016. Kodinkoneiden etäohjaus älypuhelimella ja tabletilla kiinnostaa yhä useampia. Viitattu 13.5.2020. <https://gotech.fi/2016/11/09/kodinkoneiden-etaohjaus-alypuhelimella-tabletilla-kiinnostaa-yha-useampia/>

Helsingin yliopisto 2020. Tutkimusetiikka. Viitattu 11.3.2020. <https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/tutkimusymparisto/tutkimusetiikka>

Helsingin yliopisto. 2020. Mikä ihmeen diginatiivi? Viitattu 16.5.2020. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-kasvatus-ja-oppiminen/mika-ihmeen-diginatiivi>

Helsingin Uutiset. 2020. Asiantuntijat kertovat huolestuttavasta ilmiöstä: parisuhteet kärsivät, kun älylaitteesta tulee kolmas pyörä - ”Toinen vain somettaa, seksielämäkin hiljenee”. Viitattu 9.5.2020. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1469972>

Helsingin Uutiset. 2019. Sultan-kondomimerkin kysely: Kännykänhimo ajoi Suomessa jo seksivietin ohi - 61 prosenttia naisista valitsee mieluummin puhelimen. Viitattu 17.5.2020. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1246447>

Hiiri, M. 2015. Vanhempi! Räpläätkö älylaitettasi liikaa? Yksi kysymys ratkaisee. Viitattu 12.3.2020. <https://www.is.fi/perhe/art-2000000918364.html>

Hyvä kysymys. 2020. Tietoa ja tukea koronaepidemian aikana. Viitattu 18.5.2020. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/tietoa-ja-tukea-koronaepidemian-aikana/>

Härkönen, U. 2007. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus- Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Viitattu 17.5.2020. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf>

IUM. 2020. Miten COVID-19 on vaikuttanut mediakulutukseen? Viitattu 18.5.2020. <https://ium.fi/uutiset/miten-covid-19-on-vaikuttanut-mediakulutukseen/>

Jyväskylän yliopisto. 2016. Sanasto. Sanat-kansio. Sosiaalinen media. Viitattu 19.3.2020. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ensimmainen-iphone-julkaistiin-tasan-10-vuotta-sitten-nain-kompelolta-kilpailijat-nayttivat-rinnalla/6251700#gs.m2vabe>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Tieteenfilosofiset suuntaukset. Fenomenologia. Viitattu 5.5.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteen-filosofiset-suuntaukset/fenomenologia>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Tieteenfilosofiset suuntaukset. Instrumentalismi. Viitattu 5.5.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteen-filosofiset-suuntaukset/instrumentalismi>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Tieteenfilosofiset suuntaukset. Relativismi. Viitattu 5.5.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/relativismi>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Tutkimusstrategiat. Survey. Viitattu 14.5.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/survey>

- Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2019. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. Viitattu 15.5.2020. <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateri-aali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>
- KAMK. 2020. Perusjoukko, otanta, otos ja näyte. Viitattu 10.6.2020. <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateri-aali/Otantamenetelma>
- Keski-Uudenmaan sote. 2020. Sote ihmisen kokoiseksi. Viitattu 12.3.2020. <https://www.keski-uudenmaansote.fi/>
- Kielikello. 2019. ”Fubbaus” eli loukkaava somen pälyily. Viitattu 18.5.2020. <https://www.kielikello.fi/-/fubbaus-eli-loukkaava-somen-palyily>
- Laakkonen, K. 2010. Pro gradu -tutkielma. ”Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä.” Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykypäivänä. Viitattu 16.5.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/81440/gradu04193.pdf>
- Lapsenoikeudet. 2020. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 18.3.2020. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>
- Lampela, R. 2018. Alustava tutkimus: älylaitteiden runsaalla käytöllä vaikutus lasten aivoihin - ”Meillä on käynnissä luonnollinen, kontrolloimaton koe seuraavan sukupolven lapsilla”. Viitattu 16.5.2020. <https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/alustava-tutkimus-alylaitteiden-runsaalla-kaytolla-vaikutus-lasten-aivoihin-meilla-on-kaynnissa-luonnollinen-kontrolloimaton-koe-seuraavan-sukupolven-lapsilla/22c9f8d6-6e27-3401-9096-4d3ce082fc21>
- Latvala, R. 2015. Katse ylös kännykästä, vanhemmat! Viitattu 20.3.2020. <https://www.vau.fi/Perhe/Vanhemmuus/varastaako-kannykka-huomion-pois-lapsiltasi/>
- LinkFang. 2019. Suoratoisto. Viitattu 14.5.2020. <https://fi.linkfang.org/wiki/Streamaus>
- Lius, M. 2018. Pro gradu -tutkielma. Puheviestintä. Helsingin yliopisto. Viitattu 15.5.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236176/Lius_Milla_Pro_gradu_2018.pdf
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Viitattu 12.3.2020. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>
- Mamia, T. 2005. SPSS- alkeisopas. Tampereen yliopisto. Viitattu 14.5.2020. http://groups.jyu.fi/sporticus/lahteet/LAHDE24_spss.pdf

Marttala, K. 2015. Puhumattomat kolmevuotiaat uusi ilmiö - some varastaa vanhempien ajan. Viitattu 19.3.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-8356936>

Mediakasvatusseura Ry. 2020. Opas tasapainoiseen digiarkeen. Miten ymmärrän ilmeetöntä? Viitattu 13.5.2020. <https://mediakasvatus.fi/digiperhe/2020/04/miten-verkkovalitteinen-vuorovaikutus-eroaa-kasvokkaisesta-vuorovaikutuksesta/>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2003. Menetelmien tyyppejä ja soveltuvan menetelmän valinta. Viitattu 20.3.2020. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/menetelma/menetelmatyypit.html>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2004a. Korrelaatio ja riippuvuusluvut. Viitattu 20.3.2020. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/korrelaatio/korrelaatio.html#yule>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2004b. Ristiintaulukointi. Viitattu 20.3.2020. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html>

Mielenterveystalo.fi. 2020. Perhe ja vanhemmuus. Viitattu 15.5.2020. https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/vanhemmille/perhe_ja_vanhemmuus/Pages/default.aspx

MTV Internet. 2020. Supernanny Suomi. Katsottu 20.3.2020. <https://www.mtv.fi/sarja/supernanny-suomi-33011224>

MTV Uutiset. 2017. Ensimmäinen iPhone julkaistiin tasan 10 vuotta sitten - näin kömpelöltä kilpailijat näyttivät rinnalla. Viitattu 19.3.2020. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ensimmainen-iphone-julkaistiin-tasan-10-vuotta-sitten-nain-kompelolta-kilpailijat-nayttivat-rinnalla/6251700#gs.m2vabe>

Ojanen, J. 2018. Kumpi on sinulle tärkeämpi: kumppani vai älypuhelin? Väestöliitto. Viitattu 9.5.2020. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/toimiva_parisuhde/kumpi-on-sinulle-tarkeampi-kumpp/

Ojanperä, S. 2016. Some-ohjeistus kannattaa laatia jo ennen kuin rysähtää - moni ei tunne edes lakia. Yle Uutiset. Viitattu 19.3.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-8661728>

Prensky, M. 2001. Digital Natives, Digital Immigrants. Viitattu 19.3.2020. <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Radio Suomi. 2018. Suvi Uski: Olemme niin uuden teknologian huumassa, että olemme jälkijunnassa someriippuvuuden käsittelyssä. Viitattu 19.3.2020. <https://yle.fi/aihe/artikkelit/2018/04/05/suvi-uski-olemme-niin-uuden-teknologian-huumassa-etta-olemme-jalkijunnassa>

Reittikartta. 2020. Reittihaku, kartat ja välimatkat. Viitattu 3.5.2020. <https://reittikartta.net/>

Roberts, J.A. & David M.E. 2015. My life has become a major distraction from cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners. Baylor University. Viitattu 15.5.2020. <http://www.loooker.com/wp-content/uploads/2015/10/1-s2.0-S0747563215300704-main.pdf>

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. Diskurssianalyysi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 16.5.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Reliabiliteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.5.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Validiteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.5.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Lastensuojelu. Viitattu 18.3.2020. <https://stm.fi/lastensuojelu>

SPSS Finland Oy. 2015. Ohjelmistot ja ratkaisut. Viitattu 14.5.2020. <https://spss.fi/ohjelmistot-ratkaisut>

STT Viestintäpalvelut. 2020. Vanhemmat etsivät keinoja rajoittaa omaa ja lastensa älylaitteiden käyttöä - Kauniaisten suurtutkimus kertoo perheiden riitelevän ruutuajasta. Viitattu 20.3.2020. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/vanhemmat-etsivat-keinoja-rajoittaa-omaa-ja-lastensa-alylaitteiden-kayttoa-kauniaisten-suurtutkimus-kertoo-perheiden-riitelevan-ruutuajasta?publisherId=69817388&releaseId=69873334>

Suomen mielenterveys Ry. 2020. Perheitä on monenlaisia. Viitattu 15.5.2020. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/perheit%C3%A4-monenlaisia>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 17.3.2020. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Perheiden moninaisuus. Viitattu 29.4.2020. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/>
- Tiede. 2017. Älylaitteen käyttö hidastaa pikkulapsen puheen kehitystä. Viitattu 16.5.2020. <https://www.tiede.fi/artikkeli/uutiset/alylaitteen-kaytto-hidastaa-pikkulapsen-puheen-kehitysta>
- Tilastokeskus. 2020. Perhe. Viitattu 29.4.2020. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tilastokeskus. 2020a. Siviilisäädyn muutokset. Viitattu. 9.5.2020. <http://tilastokeskus.fi/til/ssaaty/index>
- Tilastokeskus. 2020b. Solmitut avioliitot. Viitattu 9.5.2020. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet/solmitut-avioliitot.html>
- Tuomi & Sarajärvi. 2002. Sisällönanalyysi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 20.5.2020. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html>
- Vallinkoski, A. 2017. Mikä ihmeen diginatiivi? Helsingin Yliopiston julkaisu. Viitattu 19.3.2020. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-kasvatus-ja-oppiminen/mika-ih-meen-diginatiivi>
- Varsinais-Suomen lastensuojelunkuntayhtymä. 2020. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 20.3.2020. <http://www.vslk.fi/index.php?id=19>
- Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. 2020. Parisuhteen roolikartta. Viitattu 15.5.2020. <https://vslk.fi/index.php?id=20>
- Väestöliitto. 2019. Nuoret. Turvallisuus. Internet ja sosiaalinen media. Viitattu 19.3.2020. <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/media/>
- Väestöliitto. 2019. Nuoret. Turvallisuus. Internet ja sosiaalinen media. Netiketti. Viitattu 19.3.2020. <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/media/nuorten-netiketti/>
- Uusi Suomi 2016. Kysely: Liikaa sometusta - suomalaisvanhemmat huolissaan omasta käytöksestään. Viitattu 19.3.2020. <https://www.uusisuomi.fi/uutiset/kysely-liikaa-sometusta-suomalaisvanhemmat-huolissaan-omasta-kaytoksestaan/055015d3-2d86-3470-98a5-c477021bde3d>
- Yale. 2018. Turvallinen älykoti. Viitattu 13.5.2020. <https://www.yale.fi/fi/yale/etusivu/blogi/turvallinen-alykoti/>
- Yle. 2019. Akuutti. Addiktoiva aikamme. Viitattu 19.3.2020. <https://areena.yle.fi/1-4517309>

Yle. 2019a. Maailma muuttui 2010-luvulla ehkä enemmän kuin koskaan - Digijätit, ilmastonmuutos ja nationalismi pirstovat myös ensi vuosikymmentä. Viitattu 16.5.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-11135286>

Yle. 2020a. Minkälaisia jälkiä korona jättää perheisiin: Lisää lapsia vai avioeroja? Neljä asiantuntijaa kertoo, miten perheet selviävät kriisistä, joka mullisti arjen. Viitattu 26.4.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-11321782>

Yle. 2020b. Hengityssuojaimia, karanteeneja ja suljettuja kouluja - näitä tehtiin jo 100 vuotta sitten, kun maailmaa riepotteli espanjantauti. Viitattu 26.4.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11290584>

Yle Areena. 2019. Tuhoaako älylaite Homo sapiensin kivikautiset aivot? Tiedeykkönen-podcast: Leena Mattila. Kuunneltu 20.3.2020. <https://areena.yle.fi/1-50212149>

Valtioneuvosto. 2020a. Valtioneuvoston asetus (ilm EK:lle) VNK/2020/37. Viitattu 25.4.2020.

<https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80692fd0>

Valtioneuvosto. 2020b. Valtioneuvoston asetus (ilm EK:lle) OKM/2020/16. Viitattu 25.4.2020.

<https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f806903c1>

Verdens Gang. 2015. Mobilen rammer mammas amming. Viitattu 9.5.2020.

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/vLJ2B/mobilen-rammer-mammas-aming>

Väestöliitto. 2020a. Parisuhteen lähtökohtia. Viitattu 29.4.2020. https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhteen_lahtokohtia/

Väestöliitto. 2020b. Kiintymyssuhde ja parisuhde. Viitattu 29.4.2020. https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/tietoa_parisuhdeammattilaisille/pariterapian_teorioita/kiintymyssuhdeteoria/kiintymyssuhde_ja_parisuhde/

Wessman, J. 2017. Miten digimaailma vaikuttaa lapsen kehittymiseen. Viitattu 15.5.2020.

<https://www.potilaanlaakarilehti.fi/kommentit/miten-digimaailma-vaikuttaa-lapsen-kehitykseen/>

Åberg, L. 1998. Merkityksenanto on prosessi, jossa ilmaisu ja sisältö yhdistyvät toisiinsa ja muodostavat merkin. Viitattu 15.5.2020. <https://www.mv.helsinki.fi/home/aberg/LSEM5B/TSLD013.HTM>

Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyöprosessin eteneminen.	22
Kuvio 2: Älylaitteiden päivittäinen käyttö tunteina	29
Kuvio 3: Näkemys älylaitteiden ajallisen käytön määrästä	30
Kuvio 4: Älylaitteiden käytöstä esiintyvä huoli.	31
Kuvio 5: Älylaitteiden käytön oma-aloitteinen rajaaminen.	32
Kuvio 6: Älylaitteiden käytön oma-aloitteinen rajaaminen. Kaksi vastausvaihtoehtoa valinneet.	33
Kuvio 7: Älylaitteiden käyttö/vuorokauden ajat.	34
Kuvio 8: Kumppanin älylaitteiden käytön määrä.	35
Kuvio 9: Älylaitteiden käytön vaikutus parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan.	36
Kuvio 10: Ärsyntyminen lapsen keskeyttäessä älylaitteiden parissa vietetyn hetken.	39
Kuvio 11: Lapsen ärsyntyminen, jos älylaite vie vanhemman huomion.	40
Kuvio 12: Älylaitteiden käytön johdosta syntyvät konfliktitilanteet perheessä.	41
Kuvio 13: Lapsi joutuu kilpailemaan älylaitteen kanssa vanhemman huomiosta.	41
Kuvio 14: Älylaitteiden käyttöön liittyvät sopimukset perheissä.	42
Kuvio 15: Perheen kasvokkaisen vuorovaikutuksen ja yhteisen ajan vähentyminen älylaitteiden käytön johdosta.	43
Kuvio 16: Lapsi huomauttanut älylaitteiden käytöstä.	43
Kuvio 17: Älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.	45
Kuvio 18: Kumppanin älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.	46
Kuvio 19: Lapsen älylaitteiden käytön lisääntyminen poikkeustilan aikana.	47
Kuvio 20: Poikkeustilan vaikutus kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrään.	48
Kuvio 21: Vastaaajan ikätaso.	49
Kuvio 22: Sukupuoli.	50
Kuvio 23: Kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärä.	50
Kuvio 24: Kotona asuvien lasten iät.	51
Kuvio 25: Vastaaajan elämäntilanne.	52
Kuvio 26: Maakunta.	53

Liitteet

Liite 1: E-lomake 77

Liite 1: E-lomake

21.5.2020 E-lomake - VANHEMPIEN ÄLYLAITTEIDEN KÄYTTÖ - TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

Tämä kyselylomake on osa Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopintojen tutkimuksellista opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on selvittää millä tavoin vanhempien älylaitteiden käyttö näyttäytyy kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa suhteessa lapsiin, sekä parisuhteeseen.

VANHEMPIEN ÄLYLAITTEIDEN KÄYTTÖ - TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

Lomake on ajastettu: julkaisuus aikaa 23.4.2020 20.30 ja päättyy 30.4.2020 23.59
 Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa n. 5-10 minuuttia. Kyselyyn vastataan täysin anonymisti ja kyselylomakkeista saatu aineisto tuhoaan asianmukaisesti aineiston analysoinnin jälkeen. Kyselyssä on 5 kysymysosiota, jotka sisältävät avoimia kysymyksiä ja monivalintakysymyksiä. Vastattuasi jokaiseen kysymykseen, tallenna lomake, jonka jälkeen kyselylomake sulkeutuu automaattisesti.

Kyselyssä esiintyviä käsitteitä:
 Älylaite: tämä kyselylomake on rajattu tarkoittamaan seuraavia älylaitteita: älypuhelin, tabletti ja tietokone.
 Kasvokkainen vuorovaikutus: Kasvokkaisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan sosiaalista kanssakäymistä, jossa vuorovaikutuksen osapuolet ovat fyysisesti samassa tilassa ja pystyvät luomaan toisiinsa esimerkiksi katsekontaktin tai havaitsemaan toisen henkilön ilmeet, sekä eleet.

Tässä osiossa tarkastellaan vanhemman älylaitteiden käyttöä vapaa-aikana. Huom! Jos työskentelet kotoa käsin etänä, huomioi vastauksissasi työajan ulkopuolinen aika.

Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten päivittäistä älylaitteiden käyttöäsi vapaa-aikalla? (Valitse yksi vaihtoehto)

Alle 1 tunti
 1 tunti
 2 tuntia
 3 tuntia
 4 tuntia
 5 tuntia
 Yli 5 tuntia
 En osaa sanoa

Tarkenna halutessasi älylaitteiden parissa vietettyä aikaa (esimerkiksi vuorokauden aika, jolloin käytät eniten älylaitteita):

Käytän älylaitteita vapaa-aikalla mielestäni (Valitse yksi vaihtoehto)

En lainkaan
 Melko vähän
 Melko paljon
 Erittäin paljon
 En osaa sanoa

Oletko kantanut huolta omasta älylaitteiden käytöstäsi vapaa-aikalla? (Valitse yksi vaihtoehto)

En koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Oletko rajoittanut omasta aloitteestasi älylaitteiden käyttöä vapaa-aikalla, esimerkiksi vähentämällä älylaitteiden käyttöä? (Valitse korkeintaan kaksi vaihtoehtoa)

Harvoin
 Joskus
 Usein
 Joku muu on rajoittanut
 En osaa sanoa

Halutessasi voit tarkentaa tähän kysymysosiin liittyviä vastauksiasi vapaamuotoisesti:

Tässä osiossa tarkastellaan älylaitteiden käyttöä parisuhteessa. Vastaa kysymyksiin valitsemalla vaihtoehdoista vastauksiasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

Käyttääkö kumppanisi älylaitteita mielestäsi (Valitse yksi vaihtoehto)

En ole parisuhteessa
 Ei yhtään

<https://elomake.laurea.fi/omakkeet/18293/omake.html>

21.5.2020

E-lomake - VANHEMPIEN ÄLYLAITTEIDEN KÄYTTÖ - TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

- Melko vähän
 Sopivasti
 Paljon
 Erittäin paljon
 En osaa sanoa

Vaikuttaako älylaitteiden käyttö parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan (Valitse yksi vaihtoehto)

- En ole parisuhteessa
 Ei yhtään
 Melko vähän
 Sopivasti
 Paljon
 Erittäin paljon
 En osaa sanoa

Mikäli älylaitteiden käyttö vaikuttaa parisuhteessa vietettyyn yhteiseen aikaan, tarkenna vastausta:

Oletteko parisuhteessanne tehneet keskinäisiä sopimuksia älylaitteiden käytön suhteen? Mikäli olette, niin minkälaisia?

Halutessasi voit tarkentaa tähän kysymysosoioon liittyviä vastauksiasi vapaamuotoisesti:

Vastaa seuraavin välttämin valitsemalla vaihtoehdoista vastaustasi parhaiten kuvaava vaihtoehto. Mikäli lapsi on alle 3-vuotias, arvioi onko lapsi viestittänyt esim. itkuisuudella tai levottomuudella vuorovaikutuksen puutetta ollessasi älylaitteella.

Koen ärsyntyväni, mikäli lapsi toistuvasti keskeyttää älylaitteen ääressä vietetyn hetken (Valitse yksi vaihtoehto)

- En koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Lapsi ärsyyntyy, jos en huomii häntä ollessani älylaitteen ääressä (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Älylaitteiden käytöstä aiheutuu perheessämme konfliktitilanteita (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Lapsi joutuu kilpalemaan älylaitteen kanssa huomiostani (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Perheessämme on tehty älylaitteiden käyttöön liittyviä sopimuksia. Esim. ruudun ääressä vietetyn ajan määrittäminen. (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

21.5.2020

E-lomake - VANHEMPIEN ÄLYLAITTEIDEN KÄYTTÖ - TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

Perheenjäsenen älylaitteiden käyttö on vähentänyt perheen keskinäistä vuorovaikutusta ja perheen yhteistä aikaa (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Lapsi on huomauttanut minulle älylaitteiden käytöstä (Valitse yksi vaihtoehto)

- Ei koskaan
 Harvoin
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

Halutessasi voit tarkentaa tähän kysymysosoon liittyviä vastauksiasi vapaamuotoisesti:

Tässä osiossa tarkastellaan älylaitteiden käyttöä koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan aikana. Mikäli työskentelet/opiskelet etänä, huomioi vastauksissasi työajan ulkopuolinen aika.

Koronaviruksen tuoma poikkeustilanne Suomessa on lisännyt älylaitteiden käyttöäni (Valitse yksi vaihtoehto)

- Vähän
 Melko vähän
 Melko paljon
 Erittäin paljon
 Älylaitteiden käyttö on pysynyt ennallaan
 Älylaitteiden käyttö on vähentynyt
 En osaa sanoa

Koronaviruksen tuoma poikkeustilanne Suomessa on lisännyt kumppanini älylaitteiden käyttöä (Valitse yksi vaihtoehto)

- Vähän
 Melko vähän
 Melko paljon
 Erittäin paljon
 Kumppanini älylaitteiden käyttö on pysynyt ennallaan
 Kumppanini älylaitteiden käyttö on vähentynyt
 En osaa sanoa

Koronaviruksen tuoma poikkeustilanne on lisännyt lapseni älylaitteiden käyttöä (Valitse yksi vaihtoehto)

- Vähän
 Melko vähän
 Melko paljon
 Erittäin paljon
 Lapseni älylaitteiden käyttö on pysynyt ennallaan
 Lapseni älylaitteiden käyttö on vähentynyt
 En osaa sanoa

Miten koronaviruksen tuoma poikkeustilanne on vaikuttanut kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perheessänne? (Valitse yksi vaihtoehto)

- Kasvokkainen vuorovaikutus on lisääntynyt
 Kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrä on pysynyt ennallaan
 Kasvokkaisen vuorovaikutuksen määrä on vähentynyt
 En osaa sanoa

Halutessasi voit tarkentaa tähän kysymysosoon liittyviä vastauksiasi vapaamuotoisesti:

Taustatiedot

Ikä

- 18-25
 26-35
 36-45

21.5.2020

E-lomake - VANHEMPIEN ÄLYLAITTEIDEN KÄYTTÖ - TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKE

-
- 46-50
- yli 50

Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

Kotona asuvien alaikäisten lasten lukumäärä

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 tai enemmän

Kotona asuvien lasten iät

- alle 1-vuotias
- 1-vuotias
- 2-vuotias
- 3-vuotias
- 4-vuotias
- 5-vuotias
- 6-vuotias
- 7-vuotias
- 8-vuotias
- 9-vuotias
- 10-vuotias
- 11-vuotias
- 12-vuotias
- 13-vuotias
- 14-vuotias
- 15-vuotias
- 16-vuotias
- 17-vuotias

Oletko tällä hetkellä (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- Työssä
- Työtön
- Opiskelija
- Kotiäiti tai koti-isä
- Muu

Maakunta, jossa asut

--Valitse läistä-- ▼

Tietojen lähetyk

Tallenna

Kiitos!

Lisätiedot tarvittaessa:

saara.göös@student.laurea.fi
leena.paavola@student.laurea.fi

Järjestelmänä Edux E-lomake 3.1, www.e-lomake.fi